

I. I. PODERŽAJ:
MISTERIJA TUFVERSON
I. KNJIGA

HAUPTMANN JE BIL NEDOLŽEN

PO ANGLEŠKEM ROKOPISU
ZA SLOVENSKO IZDAJO PRIREDIL:

M. M A T E L I Č

1 9 4 1

ZALOŽBA LIBERTY, LJUBLJANA

H A U P T M A N N JE BIL NEDOLŽEN

(MISTERIJA TUFVERSON)

I.

**Zakaj
Hauptmann ni mogel biti morilec
Lindberghovega otroka?**

PRINTED IN YUGOSLAVIA
COPYRIGHT 1941 BY I. I. PODERŽAJ

*Vse pravice pridržane. Prevod v druge jezike
prepovedan, razen po pogodbi. Citiranje
dovoljeno samo v mejah tiskovnega zakona*

30023 7c

Natisnila: „Tiskarna Slatnar“ d. z o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Printed by „Tiskarna Slatnar“ Ltd. (Vodnik & Knez)
Kamnik — Yugoslavia

**„Nisi zlato
zato ne boš ugajal vsem.“**

M. S. Ferrand

Pojasnilo k slovenski izdaji

Namen te knjige je opozoriti svetovno javnost na dogodke, ki so bili v zvezi z Lindbergh-Hauptmannovo afero in z izginitevijo Miss Agnes Colonije Tufverson, newyorške odvetnice. Oba slučaja je obravnaval svetovni tisk. Prvi je bil navidezno končan s smrtjo Hauptmanna na električnem stolu 5. aprila 1936, medtem ko se za Miss Tufversonovo še danes ničesar ne ve, oziroma uradno noče vedeti.

Leta 1934. sem bil aretiran na Dunaju, pod sumnjo, da sem bil vmešan v afero in ker sem odklonil vsako sodelovanje z ameriško policijo, sem bil ekstradiran v Zedinjene države. Kaj se je z menoj zgodilo in kako sem bil zapleten v to zadevo, se vidi popolnoma točno iz knjige. Iz samih dogodkov, ki so popolnoma resnični, je pa jasno, da Hauptmann ni imel ničesar opraviti z Lindberghovim otrokom.

Dokazati čisto resnico in tako oprati nedolžne, je edini namen te knjige.

Stvari bi se dalo opisati bolj romantično in olepšano, toda suho dejstvo je, da sem bil primoran povedati samo, kar se je pripetilo, kot odgovor na razne insinuacije svetovnega tiska.

Mogoče se bo komu zdelo, da je katera stvar preveč in druga premalo opisana. Tako n. pr. ko opisujem, da sem kupil 200 britvic in zakaj sem to storil. Radi tega, ker se me je dolžilo, da sem z njimi rezal na kose Miss Tufversionovo, kar je sicer oslarija, napravilo pa je le senzacijo. Takih stvari je mnogo in če sem uvrstil razne dialoge, sem to storil radi boljšega razumevanja vseh dogodkov, ki bi brez njih izgledali fantastično neverjetni. Zato prosim čitalce, da imajo malo potrpljenja in da dogodke precenijo kakor sodnik, predno izreče obsodbo. Samo tako bo cilj knjige dosežen in vsak bo dobil svoje.

I. I. Poderžaj.

Predgovor

Agnes Colonia Tufverson, glasovita ameriška odvetnica, je izginila — v kolikor je javnosti znano — iz New Yorka, 20. decembra 1933. Fantastične novice so se širile in so bile tiskane po vsem svetu. Ljudje so največ mučili mene s svojimi obtožbami, zahtevajoč, da pojasnim, kar vem o tem. Ali ne samo to! Ko sem molčal, so me začeli direktno dolžiti, da sem jaz zakrivil vso stvar. Več nego to: dolžili so me, da sem revo umoril, razkosal in — vrgel ribam Atlantskega oceana...

Jaz pa nisem mogel govoriti in ta knjiga bo povedala, zakaj sem molčal vsa ta leta. Pojasniti hočem vse, kar se je zgodilo in kar je meni znano, ker hočem razsvetliti to skrivnost, ki je prinesla toliko nesreče meni in mnogim drugim in za katero svet s pravico zahteva, da se že končno pojasni.

Inozemske oblasti niso mogle najti ničesar, kar bi pomagalo razčistiti zadevo; meni niso dale prilike. Zakaj? Kaj se je zgodilo? Kakšno vlogo sem jaz igral? Ali sem bil nedolžna žrtev okolnosti ali imajo pa tisti ljudje prav, ki so me dolžili najhujših zločinov, ki jih je svet do sedaj videl? Ali sem bil kriv nemarnosti, ako ne celo zločina?

Predno začnem z mojimi resničnimi doživljaji, želim izjaviti, da ne dolžim nikogar ničesar in ne obtožujem nikogar. Kar se tiče oblasti raznih držav, ki so se bavile s to zadevo, lahko najdejo polno razlogov za način svojega postopanja z menoj, ker pod takimi okolnostmi bi se

prevaril celo največji genij. Časopisje vsega sveta pa tudi lahko najde tisoč in en razlog za vse, kar so napisali o meni.

Mi smo ljudje in kot taki slabi in mehki; v naprej obsojamo še najraje. Ko nam manjka direktnih dokazov, obračamo oči in ušesa proti najlepši in najugodnejši sliki, ki jo naša pamet razume in naša fantazija sprejme. Malo slabše je, da se obračamo tudi tja, odkoder prihaja največje vpitje in šum; tam pa ni vedno resnica doma.

Iz prvih bitk nisem prišel zmagovalec, ali mojega duha nihče ni mogel zlomiti. Vsa zadeva je bila zelo misteriozna in edinstvena; ona ima še toliko možnosti za razvoj novih avantur in senzacij, da me nihče ne bi mogel ustaviti sredi pota...

Tisti, ki so metali na mene najbolj debelo kamenje, bodo mogoče našli vseeno kakšno opravičilo za svoj postopek in tisti, ki so dvomili, istotako mogoče nekaj za svoje dvome. Takih, ki niso bili ne na eni, ne na drugi strani, pa najbrže ni...

Ljudje iščejo duševno zadovoljstvo v tem, da imajo prav in da je njihova sodba najboljša, zato se tako radi obrnejo na stran večine, ker večina lahko prisili manjšino na spoštovanje svoje sodbe in mišljenja. V največ slučajih večina nima prav šele takrat, ko ni več večina, ker jo je manjšina prisilila na drugo mišljenje. Toda kolikokrat je poedinec užaljen, ranjen, napadan po nedolžnem, ne da bi mu dali priliko, da dokaže svojo nedolžnost in svoje pravice?!

Naj vam torej povem, kaj sem doživel. Ko boste vse prebrali, boste mogoče začeli soditi v bodoče razne stvari bolj previdno. Zmotiti se, je človeško, so rekli že Rimljani. Če ste se kdaj zmotili, nikar ne obupavajte, ker to ne bi bilo pametno, da obupamo samo zato, ker smo ljudje.

Uvod

Opisovati vse svoje življenje do dneva, ko sem se srečal z Miss Tufversonovo, bi bilo preveč in tudi ne bi imelo nobene zveze s stvarmi, ki jih hočem pojasniti. Naj povem samo toliko, da sem par let prej prostovoljno pustil službo pri neki največji inozemski banki v naši državi, še prej sem pa pustil ravno tako državno službo. Baval sem se z izumi, katerim sem posvetil vse svoje delo. Ker izumitelju nihče ne pomaga pri njegovih eksperimentih, niti mu kdo hoče plačevati stroške za življenje, potovanja in drugo, sem se baval tudi s trgovino in to z vsako trgovino, ki je nudila kaj dobička. V inozemstvu ljudje ne gledajo na to, kdo ste, temveč česa ste sposobni. Pri tujcu se pa sploh ne zmenijo, kdo in kaj je, tako dolgo, dokler živi v mejah zakonov dežele, v kateri živi. Moram priznati, da sem si vedno dovoljeval vse, kar sem mogel doseči in to do skrajne zakonske možnosti.

Svetovna vojna 1914-1918 me je naučila spoštovati življenje in celo stvarjenje. Vedno sem hrepenel po evolucionarnem napredku, ali, proti moji volji celo, obdržal sem neke vrste preziranje in omalovaževanje do človekovih zunanjih oblik in izrazov. V svoji notranjosti iščemo vsi neko svobodno pot

do sreče, ker verjamemo, da nihče in nobeden nima pravice ovirati nas, da pridemo do svojega cilja.

Da bi prišel do mojega cilja, sem delal in delal trdo. Dosegel sem nekaj blagostanja, ali kar je bolj važno, užival sem zaupanje in tisti, ki so imeli opravka z menoj, so mi verjeli vsako besedo. To me je seveda že samo po sebi omejevalo samo na taka dela, pri katerih ni bilo nobene nevarnosti izgube za one, ki so imeli zaupanje v mene. To je zelo važno zapomniti si, ker, da rešim malo, sem zabredel v veliko. Trudeč se, da ne razočaram tiste, ki so imeli zaupanje v mene, sem jih najbrže najbolj razočaral, ker nisem odnehal, dokler je bil še čas...

Istočasno pa sem vedno hotel razumeti druge in jim pomagati s tem, da sem jim dajal isto svobodo, ki sem jo zahteval za sebe. Živi in pusti živeti! Zahtevajoč, da se me razume, ali, če ne razume, vsaj da se me pusti pri miru, sem se trudil, da razumem druge in da jih pustim v miru na njihovi poti, k njihovim ciljem; prav rad sem pomagal, ne da bi vprašal za kaj gre...

I.

Nekega dne pred Božičem leta 1932, sem se sestal z nekim Američanom iz New Yorka. Sedela sva v neki restavraciji v Soho* okraju Londona.

Neki moj prijatelj je poslal Američana k meni. Zadeva je bila kratka in jasna; ponujal mi je dolarje za katerokoli evropsko valuto.

Jaz sem bil zaposlen pri nekih menjalcih valut in tako je bilo naravno, da sva se našla.

»Zakaj pa niste šli v kako večjo banko s tako vsoto?« sem ga vprašal malo radoveden in še bolj iznenaden, ker je prodajal dolarje zasebnikom.

»Nimam zaupanja v funte,« mi je odgovoril Američan.

»V bankah dobite za vaše dolarje katerokoli valuto ali devizo,« sem pripomnil nezaupno.

* Soho je kozmopolitski okraj Londona; nekako zatočišče tujcev. Vsaka narodnost ima tu svoje gostilne in hotele, vsaka skoraj svoje ceste in koticke. Razen Kitajcev, ki imajo svoj okraj na popolnoma drugi strani Londona, prihajajo v Soho vsi, ki imajo ali pa želijo kakšne zveze s katerokoli narodnostjo sveta.

»Pa naj bo,« je rekel počasi moj gost. »Moral bi vam povedati kaj več. Mogoče vam zadostuje, če vam povem, da ne želim imeti opravka z nobeno banko.«

»Ne vem, zakaj ste se obrnili na mene?«

»Prosim, poskušajte me razumeti,« je nadaljeval Američan. »Nočem, da se izve, da sem v Angliji, ker me žena zasleduje. Vzel sem ta denar iz banke, ona pa misli, da sploh nimam nobene gotovine.«

»Saj vam ni potrebno povedati vašega imena v banki pri izmenjavi denarja!« sem trdil jaz.

»Nočem ničesar puščati slučaju. Bolje je, da nihče niti ne sumi, da sem bil v Londonu«

Stvar mi je bila razumljiva. Pregledal sem dolarje in ugotovil, da so bili pravi. Tako sem napravil kupčijo. Paket z vsebino dvajset tisoč dolarjev je bil potem deponiran v menjalnici, dokler Mister Cahn — kakor se je Američan imenoval — ne bo prejel protivrednosti v neki drugi valuti, za kar je bilo potrebno nekoliko dni, ker moji čeki so morali biti najprej avizirani. Ko sva zavijala denar, sem spretno izvil en komad za dvajset dolarjev in ga vtaknil v žep. Mr. Cahn me ni videl. Hotel sem biti na vsak način prepričan, če so dolarji pravi, in ker je denar bil tako in tako že moj, sem vzel samo nekaj svojega.

Neka stvar je izgledala malo čudno že takrat. Ko sva pisala listine za prenos vrednosti valut z ene-

ga imena na drugo, me je Mr. Cahn prosil, da napišem ime John Faulkner. Imel je tudi potni list na to ime.

»Mislil sem, da se pišete Cahn, Mr. Cahn?« sem ga vprašal iznenaden.

Američan se je začel smejati. Bil je lepe postave, pravičnega obraza, zdravih zob in srednje velikosti. Svoje svetle lase je nosil skuštrane, kakor kakšen deček, ki se je ravnokar pretepal. Njegove roke so izgledale malo nervozne, oči so mu bile pa mirne in prijazne, bolj na sivo barvo, kakor zimski dnevi na severu Evrope. Te vrste ljudi sem srečaval v Skandinaviji; človek dobi kmalu zaupanje v nje. Ker sem od narave lahko pristopen, mi je takoj ugajal in po imenu sem ga vprašal zelo prijazno.

»Predno sem šel v Ameriko, sem se pisal Cahn,« mi je odgovoril. »Kadarkoli pridem nazaj v Evropo, se zopet pišem Cahn. Imam seveda dovolj dobrih papirjev na to ime.«

Zasmejala sta se oba in se kmalu razšla. Mr. Cahn je odšel v svoj hotel, jaz sem pa obiskal nekega svojih poslovnih prijateljev v banki.

Seveda sem bil zelo zadovoljen, ker sem napravil tako dobro kupčijo. Znebil sem se nekih zaprtih računov, ki jih sploh nisem mogel uporabljati v Angliji. Ni čudno torej, da mi je zadovoljstvo sijalo z vsega obraza, ko sem prispel v pisarno svojega prijatelja.

Pokazal sem mu bankovec dvajsetih dolarjev, ki sem ga vzel iz paketa Američana. Moj prijatelj si ga je dobro ogledal in ugotovil, da je pravi. Že mi ga je hotel vrniti, ko se je spomnil na nekaj. Odklenil je dolgi predal svoje pisalne mize.

»Počakaj me trenutek, prosim,« je rekel s poudarkom.

Pregledal je neke spiske in naenkrat je njegov obraz spremenil barvo in poteze, kakor da bi se ujezil.

»Koliko pa imaš tega denarja in kdo ti ga je dal?« me je vprašal.

»Imam dvajset tisoč dolarjev od nekega Američana. Kaj pa je?«

Moj prijatelj je pregledal še neke druge papirje; bili so dolgi spiski števil in črk.

»Ali imaš številke mojih dolarjev na tvojih spisih?« sem ga vprašal začudeno.

»Mi je zelo žal, imam jih...«

Pregledal je denar še enkrat. Nekaj ni bilo v redu, zato sem ga prosil, da mi stvar pojasni.

»Jaz ti ne morem povedati, ker se bo izvedelo, da delava skupaj. Najbolje bi bilo, da greš sam na policijo in to takoj.«

»Na policijo? Ti si prismojen. Kaj pa naj jim povem na policiji? Raje mi povej, za kaj gre, da se vem ravnati.«

»Počakaj malo. Mogoče bi bilo najbolje, da vrneš dolarje, kjer si jih dobil in potem ignoriraš vso zadevo. Reci možakarju, da si spremenil svoje mišljenje ali pa, da se bojiš, da nimaš dovolj denarja za transakcijo.«

»Toda zakaj?«

»To je popolnoma vseeno zakaj. Napravila sva do sedaj par dobrih kupčij skupaj in jaz ne želim, da bom vmešan v neko ilegalno zadevo ali pa v nekaj, kar bi moglo dovesti do kakšnih komedij z oblastmi.«

Tako pojasnilo me ni zadovoljilo. Zahteval sem, da mi pojasni, zakaj moji dolarji niso bili dobri, moj prijatelj je pa trdil, da to niti meni ne more povedati, ker ga veže uradna molčečnost. Trdil je, da nima smisla, da se dalje o tem razgovarjava in da on ne bi nikdar hotel biti vmešan v kako ameriško afero, bodisi kot priča ali kakorkoli drugače.

Seveda je moral imeti že dosti izkušenj v tem in ko sem mu točno pojasnil, kako sem prišel do bankovca, me je kratko, odrezano odslovil:

»Kakor sem že rekel, daj nazaj te dolarje. Nama ni potrebno, da imava komedije z oblastmi in še te vrste.«

Da bi ga bil le poslušal, prihranil bi si bil leta in leta bolečin in težkih preizkušenj. Prihranil bi si mnogo izgub, denarnih in moralnih, ki so me dole-

tele pozneje... ali... jaz tudi ne bi bil udeležen v misteriji, o kateri je govoril ves svet! Življenje je tehničnica stvarjenja in karkoli vzame na eni strani, vrne na drugi. Vse se uravnoveša in za vsako slabo se rodi dobro, če smo sposobni držati glave in srca kvišku...

Po mojem razgovoru s prijateljem v banki sem bil celo jezen na njega, ker mi ni hotel povedati, zakaj naj vrnem te dolarje. Zdelo se mi je nekako smešno, da je odklonil vsak razgovor o tem z menoj, ki sem bil njegov tovariš v kupčijah te vrste. Bilo je naravnost neumno verjeti, da je imel take vzroke, kakor »uradna tajnost« in podobno in da mi zato ni mogel povedati kaj več. Tuhtal sem o vsej zadevi nekaj časa in zaključil sem, da ne more biti drugače, kakor mi je Američan že povedal, ker če ne, bi mi on sam pojasnil kaj drugega. Zato sem mu javil — da se ga znebim, — da bom vrnil dolarje Američanu, čeprav sem sklenil, da to ne bom storil. Nekaj me je šegetalo, slutil sem nekaj skrivnostnega in neznanega velikega, nekaj, čemur jaz nikdar ne grem s poti in tudi takrat nisem šel...

Ali sploh moremo iti s poti nečemu, kar je naše?

Seveda sem se odločil, da izvem kaj več od Američana, posebno ker je bil skoraj ves moj denar naložen v kupčiji. Storiti sem hotel to tako, da on ne bi sumil, da vem, da še nekaj drugega ni v redu,

razen zadeve z njegovo ženo. Zato sem odšel v njegov hotel.

Mr. Cahn se je začudil, ko me je videl in olikano je poslušal mojo storijo o odvetniku, ki mi je svetoval, da se ne vmešavam v take posle, ker po ameriških zakonih je zločin, če mož uide z denarjem, s katerim bi moral vzdrževati svojo ženo, čeprav je ta njegova lastnina.

»Neumnost,« me je prekinil, predno sem povedal vse, kar sem imel na srcu. »Nikar se ne brigajte za take stvari, dragi moj.«

»Kaj pa, če je denar zaznamovan v bankah?« sem ga končno opozoril, direktno udarjajoč na cilj.

Postal je nervozen in gledal me je nekaj časa. Jaz nisem imel namere, da ga mučim. Kdo ve, kaj je vse pretrpel pred svojo ženo? Zato sem mu rekel dobrohotno:

»Poslušajte me, prosim, Mr. Cahn. Jaz mislim, ako imajo banke številke vaših dolarjev in ko bo vaša žena poizvedovala, da bodo našli ne samo mene nego tudi vas.«

Čeprav je to bilo isto kakor sem mu govoril v začetku, se je vseeno počutil bolje.

»Veste, da bi jaz imel mnogo težkoč radi tega?« sem razlagal dalje.

Njegov obraz se je razvedril, žile na čelu so izginile, vsa napetost je popustila.

»Na vsak način znate ustrašiti človeka,« se je zasmel. Videlo se mu je, kako se je čutil olajšanega.

Bil sem v težkem položaju. Nalogi so že bili izdani na razna tuja mesta, da se plača na njegovo zahtevo in onim, ki bi jih imenoval. Pisma so bila odposlana in da bi se preklicalo, bi me veljalo mnogo denarja in sitnosti. Razen tega pa nisem želel izgubiti dvajset tisoč dolarjev, za katere sem plačal zelo ugodno ceno. Po vsej Evropi je bilo veliko povpraševanje po dolarjih in mnogi emigranti so prodajali svoje vložne knjižice pod polovično ceno samo, da pridejo do njih, ker z dolarji so lahko svobodno razpolagali. Tako sem sam odklanjal vse, da bi ne videl preveč težkoč, kakor zapirajo vsi ljudje oči pred stvarmi, ki jih neradi gledajo...

Mislil sem nekoliko predolgo in izgledalo je, da je Amerikan bral misli z mojega obraza.

»Poglejte,« je rekel. »Vi lahko vprašate mojega odvetnika v New Yorku radi žene. Zvedeli boste, ali sem pošten človek ali lump. Če vam pa vsa stvar ne ugaja, povejte mi in vrnite mi moje dolarje. Vaše smeti lahko vzamete nazaj. Končno, jaz vam delam samo uslugo, ker vam pomagam, da se iznebite valut, ki jih v Angliji nihče ne mara.«

Imel je prav v tem pogledu. Moje valute so bile vse blokirane ali težko dvigljive, razen prav majhne vsote; njegov denar je bil pa trdna gotovina. Toda

— če so bili njegovi dolarji »vroči«*?! Kaj pa potem.

Vrgel sem torej vse na eno karto in vprašal sem Mr. Cahn:

»Recite mi, dragi prijatelj, kako je to, da je vaš denar na seznamu pri neki tukajšnji banki?«

Mr. Cahn je postal rdeč in sedel je pred menoj, kakor da se muči z nečim, kar je bilo močnejše od njega. Potem je izgubil barvo, malo se je premaknil na stolu in gledal me je nekaj časa naravnost v oči.

Jaz sem ga gledal in mislil svoje. Ali je bil denar ukraden?

»Tako, torej je moja žena našla pot za menoj!« je skoro zastokal.

Odleglo mi je.

»Če je samo vaša žena, Mr. Cahn, to se mene nič ne tiče. Samo, ali ne bi bilo bolje, da kaj ukrenemo, predno nam ona ne začne uganjati neumnosti?«

Zamislil se je za nekaj časa, pogledoval me je precej radovedno in potem me je vprašal, odkod sem zvedel, da je njegov denar »markiran«.

* V Ameriki imenujejo »vroč« denar vsak denar, ki je bil ukraden ali pridobljen na kakšen nezakonit način. Tak denar je ponavadi zaznamovan, t. j. številke bankovcev so zaznamovane v bankah, katere pazijo, če se kakšen tak bankovec pojavi. Takrat morajo takoj obvestiti policijo, ki zasleduje storilce.

»Stvarno jaz tega ne vem!« sem mu takoj priznal. »Moj odvetnik mi je nasvetoval, da odnesem dolarje najprej v eno petih velikih bank, ker drugače bi imel mogoče kakšne nepravilike. Sigurno je le sigurno. Tako sem mislil, da vas lahko malo preizkusim. V resnici mi je žal zato, ker nisem niti pomislil na to, da bi vam delal krivico.«

Mr. Cahn je premišljeval nekaj časa, potem je pa rekel:

»Pojdite z menoj v Ameriko. Plačam vam vse stroške. Nočem, da mislite, da vas nekdo hoče ogo-ljufati za vaš denar. Če je ta denar »markiran«, vam bom dal drugega. Jaz se ne bojim vrniti se v Zedi-njene države in pogledati v oči moje žene. Ona bo imela mnogo objasniti, če je dala tak nalog tukajš-njim bankam preko naše New Yorške banke, katere se vsa stvar ničesar ne tiče.«

Energija in hrabrost sta govorili iz njegovih be-sed, toda zakaj naj bi jaz šel v Ameriko? Zakaj je tako hitro menjal vso stvar? Ali se je bal, da res ne odnesem njegovih dolarjev v kakšno večjo banko?

Najbrže je bral moje misli, ker hitro mi je od-govoril:

»Mislim, da bi mi vi lahko mnogo pomagali v Ameriki.«

Govoril je počasi, meril je vsako besedo.

»Moji odvetniki so poskušali mnogo ali brez uspeha. Ljudje, kot ste vi, so nam potrebni v Ameriki.«

Človek vedno rad posluša hvalo, meni je bilo pa več kot to. Videl sem, da se možakar ne boji vrniti se v Ameriko, torej ni pobegnil od tam. Mislil sem, da je bil iskren in da so vse težave res prišle s strani njegove žene. Končno je obljubil, da plača vse stroške in to je tudi bilo nekaj. Njegova prtljaga je bila dobra, bil je olikan in odkritega značaja, njegova obleka je bila po najboljšem kroju in vzgoja zadostna, da sem ga mogel prištevati boljšim ljudem. Seveda bi bila lahko storija o njegovi ženi malo lepša, kar pa mene zopet ni nič brigalo. Bil sem torej zadovoljen, da sem ugotovil, da je moj prijatelj naredil iz muhe slona.

Če je moj prijatelj v banki vedel kaj več, zakaj pa ni povedal? Če je bilo nekaj nevarnega, on bi me gotovo posvaril, sem mislil. Ne, tu ni bilo nobenega vzroka za nemir. Mogoče sem vseeno napravil to napako, da že takrat nisem vse dobro prevdaryl, analiziral in se bolje informiral, toda rojen optimist, sem verjel, kar se mi je reklo, ker mi je to v tem času najbolje ugajalo. Zato tudi nisem videl nobenih črnih oblakov na horizontu. Zakaj naj bi ne verjel Mr. Cahnju, ko je kazal tako obžalovanje radi tega, ker mi je napravil to nepriliko z »odvetnikom«? Dalje je pristal, da skupaj najdeva kako rešitev, da

umiriva njegovo ženo. Pristal je tudi na to, da me odpelje k svojemu odvetniku v New Yorku in je bil celo pripravljen nositi vse stroške za to potovanje?! Ponudil mi je, da obdržim dolarje, dokler ne dožegnemo, kaj se je zgodilo v New Yorku. Stvarno je s tem priznal, da nekaj ni v redu, toda jaz na to nisem mislil in z veseljem sem podpisal sporazum, ki je popolnoma pokril vso kupčijo.

Ameriškemu konzulatu v Londonu in moji banki sem rekel, da grem v Ameriko, ker bi rad proučeval tamošnji trg za svoje izume. Ker sem bil poznan, da se bavim s tem in ker sem imel precej lastnih patentov v vseh državah sveta in ker je moja banka jamčila pri ameriških oblastih, da sem dovolj premožen za te namene, mi je bilo zelo lahko dobiti potrebna dovoljenja in vizume, na podlagi katerih sem se lahko gibal brez težav med Anglijo in Zedinjenimi državami, kolikor in kadar sem hotel.

Mr. Cahn je ponudil, da mi plača stroške v New Yorku, zato sem se financiral sam. Vzel sem kreditno pismo pri svoji banki in nekaj gotovine, tako da se mi ni bilo bati težav v tem pogledu. Obljubljeno mi je bilo, da dobim povrnjeno poslednjo paro.

Ravno v tem času nisem bil pri najboljšem zdravju. Rekonvalescent po gripi, sem bil nekoliko nervozen in deprimiran. Ta kupčija z dolarji je zahtevala vse moje napore in ker sem vedel, da je človek

po preboleli gripi navadno zelo slabo razpoložen in melanholičen, sem prezrl neke slutnje in brige, ki so se mi pojavljale radi te kupčije, za katero sem vedel, da bo težavna in mogoče celo nevarna. Kot vsi bolni ljudje, sem imel zaupanje v vsakega, ki je nudil malo spremembe in ta kupčija z Mr. Cahnom je gotovo obljubljala več kot to, saj me je že sama misel na to, da potujem v Ameriko, razvedrila. Potreben mi je bil počitek in tudi radi tega sem se tako hitro odločil za potovanje. Tako sem si, precej umetno sicer, sezidal vse zaupanje v Mr. Cahna in njegovo pripovedovanje. V stvari nisem niti mnogo mislil na to, da so mogoče še kakšne druge komplikacije in ker sem bil v tistem stanju po gripi in potreben zdravljenja, se nisem sploh zanimal za ničesar, kjer bi bilo potrebno, da bi storil kakšne korake. Bil sem srečen, da je šlo vse tako lepo in lahko...

Vkrcala sva se na prvo ladjo, ki je bila namenjena v New York.

II.

V New Yorku so postale stvari takoj komplicirane. Žena mojega znanca ni bila njegova poročena žena, kakor mi je priznal v pristanišču. Mr. Cahn je imel drugo ženo, s katero ni živel skupaj; ker je bila ona še vedno zaljubljena v njega in zelo ljubosumna, se od njega ni hotela ločiti.* Druga žena Mr. Cahna mu pa očitno ni pustila svobodno razpolagati z njiju skupnim premoženjem in jaz bi moral počakati, dokler ne najdemo kakšnega načina, da se sporazumemo.**

»Fino, gospod Don Juan!« sem se poskušal šaliti. »Katera od vaših žen je pa »markirala« dolarje? Ali

* V državi New York se je zelo težko ločiti popolnoma, ker zakon priznava samo dokazano nezvestobo za vzrok ločitve. Če n. pr. žena noče sprejeti ločitve, je mož skoraj ne more izpeljati in mora ženo podpirati. V slučaju, da samo enkrat ne plača vzdrževalnine, ga žena lahko da takoj zapreti.

** Common-law-wife = t. j. neporočena žena, ima v državi New York iste pravice kakor poročena žena. Če se n. pr. njen neporočeni mož oženi z drugo, ga ona lahko toži za zlobno zapostavljanje in za bigamijo.

bolje, katero pa moram jaz v roke vzeti? Ali bo pa vaša druga žena plačala, kar je bilo kupljeno z markiranimi dolarji prve žene?»

»Nikar se ne norčujte iz mene, prosim,« je odgovoril Mr. Cahn. »Dobili boste vaš denar tako hitro kakor je sploh mogoče. Samo vi to meni prepustite.«

»Prav rad...« sem rekel zamišljeno.

Vsa stvar je bila zamotana, navidezno vsaj, ali jaz nikdar nisem niti pomislil na to, da je Mr. Cahn imel namero znebiti se onih 20.000 dolarjev za vsako ceno, ker mi je rekel še v Londonu, da je hotel zapustiti Ameriko in se naseliti v Avstriji ali v kakšni balkanski državi.

Druga stvar je bila bolj misterijozna. Mr. Cahn je zahteval, da pišem takoj vsem svojim znancem in prijateljem v Londonu, ki so vedeli za njega, da je umrl za influenco, takoj ko smo prispeli v New York. Jaz sem se zelo čudil tej zahtevi in hotel sem imeti kaj več pojasnil o tej njegovi tako »nenadni smrti«. On pa je samo rekel, da smo zopet v Ameriki in da nihče ne sme zvedeti, da je sploh bil v Evropi.

Hotel sem se spoznati z eno ali z obema njegovima ženama, on pa je to na kratko odklonil in našel vedno mogoče in nemogoče vzroke za to.

Tedaj sem začel sumiti, da ni vse v redu. Neke vrste strah me je prijemal, da sem morda le napravil slabo kupčijo z Mr. Cahnom...

Prišlo je tega še več. Mr. Cahn je zahteval, da vrnem onih 20.000 dolarjev, ker mi bo on dal druge, ki niso šli skozi banko njegove žene. V tem času mi je pojasnil, da je imel skupen račun s svojo ženo in da ona ne sme nikdar zvedeti, da je dvignil tako veliko vsoto. Ako bi vrnil teh 20.000 dolarjev v banko, bi bilo vse urejeno. Ponudil mi je kot jamstvo neke hranilne knjižice. Jaz sicer ne bi mogel dvigniti denarja z njimi, toda tudi nihče drugi ne bi mogel, torej bi za kratek čas to bilo zadostno jamstvo, je mislil on.

Trudil sem se, da ga razumem v tej novi situaciji, čeprav je bila vsa stvar zelo sumljiva.

»Kakor izgleda, nameravate vrniti teh dvajset tisoč dolarjev, tako da vaša žena ne bo vedela, da ste jih dvignili in potem nameravate izposoditi si od računa isto vsoto?«

»Tako je, dragi prijatelj. Zadeli ste.«

»To je vse lepo, ali...«

»Ali, kaj?«

»Ali ni ona to že vedela? Saj vas je vendar poskušala najti s pomočjo številke teh dvignjenih dvajset tisoč dolarjev? Ali ni banka sledila te številke v Evropo?«

Govoril sem počasi in po vsaki besedi je postajal bolj nemiren. Toda tudi jaz se nisem počutil najboljše...

Hitro sem uvidel, da si ne bi mogel pomagati s tem, če ga prisilim na kako novo laž. Torej sem ga pustil pojasniti mi, da se je hotel pomiriti s svojo ženo, vrniti denar v banko in najti kakšen izhod — katerikoli — da mi vrne mojih 20.000 dolarjev.

Včasih pride človek v kakšno čudno situacijo, ki je mogoče nerazumljiva onim, ki še nikdar niso bili v sličnih razmerah. Ko zabredemo v gozdu in se izgubimo, tudi ne vemo, kako smo prišli tako daleč s pota. Malo na levo, pa malo na desno, pa malo naprej in okoli, in — smo že s poti...

Sprejel sem njegove vložne knjižice in menico na celo vsoto, s pismenim pojasnilom, zakaj mi je dolgoval ta denar. Obljubil je izplačilo v osmih dneh in ko sem se informiral, da so vloge točne in banke dobre, se v naslednjih dneh skoraj nisem več za to zanimal.

Ogledal sem si New York; ker sem bil v resnici interesiran v tehničnih napredkih Amerike in v izumih, sem ogledoval okoli, če bi eventuelno ne mogel plasirati svojih lastnih patentov. Pozabil sem skoro, koliko dni je preteklo. Življenje v novem svetu se mi je zdelo hitro in burno, čas drveč kakor veter; nič čudnega, da me je iznenadil.

Nekega dne so vse banke zaprle vrata... Najprej Clevelandska, odkoder so bile moje knjižice, potem pa po vrsti tudi New Yorške! Razglašen je bil mora-

torij za vse račune in jaz nisem mogel dvigniti niti toliko denarja, da bi plačal račun v hotelu.

Mr. Cahn je bil zelo zadovoljen in zbijal je šale na račun moratorija. Seveda je imel dovolj denarja v gotovini, da je plačal, kar sva pojedla.

»Vidite, to je Amerika! Danes milijonar, jutri pa nimate denarja, da si kupite skodelico kave! Ali pa, danes berač, jutri pa podpredsednik takega rudnika in 100.000 dolarjev plače! Kako vam kaj ugaja pri nas?«

Presojal sem situacijo, kakršna je bila in ni mi ugajalo. Možno je bilo, da bodo banke ostale zaprte še mesece in da se na Mr. Cahnove besede ne morem zanesti. Odločil sem, da brzojavim v London po denar za vsakdanje stroške. Zahteval sem samo tisoč dolarjev, kolikor sem imel še na kreditnem pismu v neki Wall Street banki, toda moji londonski prijatelji najbrže niso dobro razumeli, za kaj gre in so mi javili, naj zapustim Ameriko in rešim, kar se da in ne, da polnim jamo s svojim denarjem.

Vedno sem bil zelo hiter, kadar je bilo potrebno kaj odločiti. Bilo je jasno, da ni imelo smisla zahtevati denarja od moje londonske banke, ker njeno kreditno pismo tudi ni bilo honorirano v New Yorku. Mr. Cahn je pa ponujal samo, da mi plačuje stroške z dneva v dan, dokler banke ne bodo zopet odprte. To sem jaz odklonil in zahteval, da mi izplača go-

tovo vsoto na račun mojega denarja in ne, da bi bil jaz primoran držati se njega, če bi hotel popiti čašo piva. Mr. Cahn je zatrjeval, da mi ne more plačati ničesar, dokler Clevelandske banke ne odprejo vrat in od svojega »drobiža« mi pa ni mogel odstopiti večje vsote.

Poslal sem brzjav nekemu drugemu prijatelju v Angliji, toda tudi on je že slišal o vsej zadevi. Poslal mi je samo lep izgovor...

Prijatelji so vedno tu, kadar jih ne potrebujete; če jih rabite, vam pa ničesar dati ne morejo.

Ujezil sem se pošteno in odšel sem k svoji Wall Street banki, kjer sem zahteval, da bi govoril z ravnateljem, ali z nekim človekom, ki je imel odločilno besedo v banki. Odpeljali so me v neko lepo pisarno in ko sem se pošteno izpraznil vsega, kar sem jim hotel povedati, so mi ponudili toliko denarja, da bi mogel plačati hotel in vozni list nazaj v Evropo, kar sem seveda sprejel.

Usoda me še ni ujela... Bil sem še vedno daleč od Miss Tufversonove. Ali more človek voditi usodo? Ali nas ne meče ona in vleče in poriva okoli, kakor morski valovi mečejo prazne škatle? Ali se ne puščamo metati tako okoli in samo, kadar nam prede trda in kadar vidimo nevarnost že prav blizu, ali ne začnemo šele tedaj brcati z vsemi štirimi, da bi se spravili ven iz vode?

Čutil sem se razočaranega in osamljenega. Mislil sem, da bom uspel v Ameriki kakor kak osvajalec, namesto tega pa sem bil plašljiv in sem se bal ostati v tuji deželi brez denarja in zavisen od tujcev. Nikdar prej v svojem življenju bi me taka stvar ne brigala mnogo, toda Amerika se mi je zdela tako hladna in neusmiljena in neke zle slutnje so me obletavale, — najbrže ker moja pamet sama ni več odobravalav vse te kupčije — tako da sem bil res precej pobit. Kolikokrat sem mislil o Ameriki kakor o deželi, kjer se cedi med in mleko in kjer je življenje lahko za človeka, ki ima kaj soli v glavi in ki se zna znajti v situaciji. Tega dne mi pa ni ugajalo niti pomladansko sonce novega sveta. Bil sem neodločen kako zagrabitiv vso zadevo in ker sem se bal, da mi se ne pripeti še kaj drugega, sem odpotoval v Anglijo...

III.

Po vrnitvi v Anglijo sem porabil svoj čas za izdelavo novih modelov za razne moje patente po ameriških zahtevah, ki so bile precej drugačne kakor evropske. Delo mi je bilo olajšano, ker sem imel mnogo časa na ladji, ko sem se vračal in sem vse spremembe že imel narisane, ko je ladja prispela v Southampton.

Še nekaj važnega se je zgodilo takoj po vrnitvi v London; oženil sem se. Seveda, za mnoge ljudi to ni tako važno, meni je pa bilo.

Poznal sem že leta to lady mojih željà, vendar nikdar nisva pomislila, da se — prozaično rečeno — poveževa v skupno življenje. Toda, ko sem se vrnil prvič iz Amerike, sem se čutil izgubljenega kakor kakšen pes na turški vasi. Edina oseba, ki sem ji mogel kaj priznati o svojih neuspehih in željah in ki je kolikor toliko razumevala moj položaj duše — in žepa seveda — je bilo to dekle iz Pariza, ki si je London napravila za svojo drugo domovino. Duševni upornik že sama, me je vedno razumevala. Našel

sem mir v njeni hiši kakor barka, ki se zateče iz razburkanega morja v varno pristanišče...

Ker je še študirala, sem moral kaj urediti radi nje, ker sem ji vedno jemal preveč časa, včasih vse ure njenih dni. Najbolje, kar sem mogel storiti, je bilo, da jo zasnuhim in poročim. Ona se je začudila taki moji odločitvi, toda kot stara tovariša sva se samo vprašala, če je tako najbolje za oba. In ker je bilo najbolje ravno tako, sva po angleških zakonih hitro uredila vse formalnosti. Kar je prišlo v najine glave, naju ni preveč mučilo, ker sva vedno mislila, da že mora biti tako, drugače pa v glave ne bi zlezlo. Če dva nosita eno in isto breme, izgubi vsaj polovico teže za posameznega in mogoče ker nočemo pretežko nositi, da se mi moški ženimo...

Ko so v Ameriki banke odprle svoja vrata, sem imel dovolj sredstev na razpolago, da se vrnem takoj tja. Poleg tega sem bil pa povabljen od ene največjih ameriških firm, da jim pokažem svoje zadnje modele, ker so se zanimali za odkup mojih patentov. To mi je olajšalo delo, ker s povabilom teh tovarn sem v resnici mogel potovati samo kot izumitelj in tako skriti svojo drugo zadevo radi onih 20.000 dolarjev. Američani so zelo radovedni in bolje je, da ne vedo, zakaj potujete.

Mr. Cahn mi je pisal samo enkrat v skoraj treh mesecih. Ko sem mu brzojavil, da sem bil priprav-

ljen vrniti se v New York, mi je poslal nočni brzojav, naj vzamem karto za »Ile de France«, ker bom mogoče na tej ladji našel njegovega odvetnika, ki se je nahajal na oddihu v Evropi.

To se mi je zdelo sijajno in takoj sem se vpisal med potnike omenjenega francoskega luksuznega parnika. Imel sem pa zelo malo časa, ker je brzojav došel šele zjutraj istega dne, ko bo osebni vlak za ladjo odpeljal iz Londona v Plymouth. Zato je žena pospravila mojo prtljago, medtem ko sem jaz dokončaval modele v tovarni. Sešla sva se šele v vlaku, kjer mi je pazila na prostor, ki sem ga rezerviral, toda v takih vlakih to ni preveč zanesljivo. Včasih dobi več potnikov isti rezerviran prostor.

Vse je bilo v redu, ko sem došel na postajo Paddington. Poljubil sem se z ženo in zavzel sem svoj prostor nasproti neke mlajše Američanke.

Vlak se je komaj začel pomikati, ko se mi je Američanka predstavila in mi pojasnila, da je Miss Agnes Cólonia Tufverson, pravni zastopnik in odvetnik korporacij.

»Govorila sem z vašo ženo,« mi je rekla. »Je zelo simpatična ta vaša žena, samo — ali niste bili neporočeni marca meseca, ko ste bili v New Yorku?«

»Da, ko sem zahteval vizum od Amerike v januarju, ona še ni bila moja žena, zato morda to ni zapisano v onih vprašalnih polah na ameriškem kon-

zulatu. Oženil sem se z njo, takoj ko sem se vrnil iz Amerike,« sem ji odgovoril nevoljno.

»Gotovo ste imeli kakšen velik vzrok za to, kakor n. pr. velika ljubezen, ali pa mogoče samo majhen napad samote?« se je smejala.

»Gremo s tokom življenja, Madame,« sem ji odgovoril suhoparno, hoteč izogniti se vsakemu razgovoru razen trgovskemu. Namenoma sem prezrl njeno radovednost, da bi izvedela kaj več.

Z ženo sva registrirala zakon samo zato, da bi imela mir pred ljudmi in pred oblastmi, drugače sva pa oba ostala popolnoma svobodna in kadar ne bi bila skupaj iz kateregakoli vzroka, da bi ne bila vezana s kakšnimi starokopitnimi predsodki. Odklanjala sva oba, da si z zakonom samo odvzameva pravice, ki jih ima vsak individualec na življenje, ker sva se bala, da bi tudi najin zakon ne postal samo zakonska veriga, na kateri visi velika večina ljudi. Zato mi je vsak razgovor o ženi bil zopern in popolnoma brezpomemben.

»Kako ste me pa spoznali?« sem menjal smer razgovora.

Miss Tufverson je zadržala svoj smeh in način šale.

»Poznam vas in vse kar delate, torej pazite se!«

Rekla je pa v mojo informacijo, da ni želela, da se izve, da smo imeli kakšno kupčijo med seboj, ker

je vršila te stvari samo privatno in ker je želela, da jo svet pozna samo kot korporacijsko odvetnico.

Sprejel sem pojasnilo s smehom na obrazu.

»Tako poznamo skrivnosti drug drugega in radi prisegamo, da jih bomo držali, naj nam pomaga sam gospod Bog!«

Smejala sva se oba in si dala roke.

Bil sem zadovoljen, da sem imel tako kmalu priliko, da se razgovarjam z odvetnikom Mr. Cahna. Toda na moje razočaranje Miss Tufverson sploh ni hotela govoriti o oni kupčiji. Namenoma je preslišala vsa moja vprašanja in ker sem hotel biti olikan, sem popustil in sklenil, da zaenkrat tudi jaz ne bom načenjal tega vprašanja, čakajoč, da bo ona začela.

V začetku mi Miss Tufversonova ni preveč imponirala. Napravila je na mene vtis poslovne žene, kakor se jih vidi večinoma po Angliji in v Ameriki in ki je ponosna na samo sebe zaradi uspehov v materialnem življenju. V resnici pa ji manjka vse žensko, razen lepih oblek in seveda hrepenenja za duševnim razvedrilom. Njena konverzacija je bila izpopolnjena z njenim strokovnim znanjem, kjer se

* Odvetnik korporacije v Ameriki je pravni zastopnik neke tvrdke, ki je uslužben pri družbi, tovarni itd. samo za pravne posle. Tak odvetnik zastopa tvrdko pri sodiščih in oblastih kakor drugi odvetniki, s to razliko, da je pri tvrdki stalno nameščen in ima svoj pravni oddelek.

je seveda čutila najbolj doma in — kakor skoraj pri vseh Američanih, ki so kaj potovali — z opisi krajev in doživljajev po Evropi.

Ne bi mogel reči, da je bila lepa, toda prikazovala je življenje, da, celo več kot to, zahtevala je življenje v vseh svojih izrazih in oblikah kot nekaj, kar ji pripada že od narave; to jo je slikalo v neki živi in simpatični luči, ko sem jo spoznal malo bolje po prihodu na »Ile de France« v Plymouth-u.

Med potjo v Ameriko sem jo videl zelo malo, ker sem prihajal na krov samo za eno ali dve uri na dan na izprehod. Jedel sem, kakor vedno kadar potujem po morju, v kabini in zvečer nikdar nisem šel v salon, na ples, ali kvartat, kakor je navada na prekomorskih potovanjih. Miss Tufversonova me je zato v šali malo ozmerjala.

»Izgleda, da ne uživate preveč v naravi? Mogoče sploh nimate nobene domišljije, ko ste lahko toliko časa v kabini?« mi je rekla nekoč.

»Mislim, da je ravno nasprotno,« sem ji odgovoril.

»To mi pa morate pojasniti,« se je norčevala.

Zavlekla je ustnice po ameriško, kadar je govorila in to vedno zelo očitno, kadar je hotela biti zelo interesantna.

»Če je potrebno, da vam pojasnim, dobro, bom pa nekaj povedal,« sem ji rekel. Vsedel sem se na

njen fotelj in sploh nisem pomislil na to, da to ni bilo lepo in kavalirski, da sem sedel, ko je ona še vedno stala. Mogoče sem jo smatral bolj za tovariša kot za lady, na vsak način pa ji je to ugajalo in rekla je odkritosrčno:

»Samo glejte, da imate ves potreben komfort za pripovedovanje. Vas prav rada gledam tako-le.«

»Kakor želite, Madame. Ali res hočete, da vam pojasnim moje stališče?«

»Seveda! Vse kar morete povedati v svojo obrambo,« je zopet zavila na odvetniško pot.

»Dobro,« sem rekel, »samo me ne smete pozneje zasmehovati, da vas nisem svaril.«

»Ne, ne. Vsa krivda pada na mojo glavo.«

»Torej poslušajte. Kadar se vozim čez morje, lepo počivam in počiva se samo, kadar je človek popolnoma sam — na ladjah seveda. Potem je pa še neka druga stvar. Moja konstitucija, posebno moji prebavni organi, so zelo slabi in jaz imam preveč domišljije. Par večjih valov morja bi mi zavrteli glavo in če bi videl, da je še kdo drugi postal žrtev morske bolezni, bi mi to odsekalo noge do konca vožnje čez morje. Vse skupaj vzeto, jaz sem strašno slab mornar in nikak lev na vodi.«

Smejala se mi je, kolikor je mogla.

»Mi Američani smo mnogo boljši. Mi se pa ne damo tako hitro.«

»Prepuščam vam vsa morja, vseh sedem, Madame«, sem ji rekel odkritosrčno.

Ni me več silila, da pridem na krov več kakor na izprehod. Ker je nisem mogel pripraviti do tega, da bi govorila o mojih dolarjih — rekla je, da je boljše, da pustimo to za New York — sem jo gledal in opazoval kot človeka ob vsaki priliki, ki sem jo imel in ona je najbrže delala isto z menoj.

Večkrat sem opazil, da je hodila okrog mene preveč pazljivo kot odvetnik in premalo interesirana kot žena. Izogibala se je razgovorov o znanosti ali umetnosti in prišel sem do sklepa, da ni vedela ničesar o tem, toda kadar je govorila o življenju, takrat je govorila kakor kak mož, ki ima zaupanje samo v svoj žep. Nikdar ni poskušala, da mi imponira v kakšnem drugem vprašanju razen, da mi je kazala, kako je spretna v trgovskih stvareh in kako je sposobna gledati življenje tako, kakor je prihajalo do nje. Ker je nekega dne trdila, da bi bila sposobna tudi globokega duševnega življenja, sem poskušal debatirati malo o sentimentalnih stvareh, o veri, o drugih idejah in problemih in opazil sem, da ni imela nobenega dotika s takimi stvarmi, na način, kakor ga imajo ljudje, ki bi radi proučevali vse to in ki bi radi imeli več od življenja kot samo posteljo in porgrnjeno mizo, pa za to niso sposobni ali pa nimajo prilike poglobiti se v to.

Postopal sem z njo tako, kakor se postopa s kako veliko gospo; to ji je ugajalo in kazala je svoje veselje nad tem popolnoma odkrito. Večkrat je bilo malo težko kazati se nevednega, kadar je njen ameriški način le preveč nasprotoval evropskim idejam o obnašanju odlične dame. Toda vseeno sva se dobro razumela, ker sem vrgel v delo vso voljo, kar sem jo zmoget in ker sem namenoma prezrl vse, kar sem mislil, da ne spada v najino razmerje.

Par ur preden je ladja pristala v New Yorku, sva se poslovila. Miss Tufversonova je hotela poiskati neke prijatelje na pomolu in morala je torej takoj pripraviti prtljago za carinski pregled. Dogovorila sva se, da se bova dobila ob štirih popoldne istega dne v njenem stanovanju v Vzhodni* strani New Yorka.

To je bilo 4. julija 1933.

* V New Yorku so skoraj vsi naslovi vzhodno ali zapadno, kar se šteje od 5. Avenije, ki reže mesto na pol od juga proti severu. Če je torej naslov 23, vzhodno, 22 ta ulica, se ve točno, kje leži hiša, to je 23. številka vzhodno od Pete Avenije.

IV.

Prišel sem v Miss Tufversonino stanovanje o pravem času; Mr. Cahn sploh ni prišel blizu. Po čaju, ki ga je Miss Tufversonova sama skuhala in stregla, sva se odpeljala na izprehod v njenem avtomobilu.

Bil sem rezerviran v začetku, ker sem čakal, da bom kaj slišal o denarju, ki mi ga je dolgoval Mr. Cahn. Toda tudi Miss Tufverson ni bila preveč gostobesedna in izogibala se je vsakega razgovora o kaki kupčiji. Mislil sem, da mogoče ni hotela govoriti o stvari brez Mr. Cahna in da je to bilo prepuščeno za prihodnji dan. Bil sem dobro razpoložen in imela sva lep izlet v okolico New Yorka.

Miss Tufverson je kmalu našla svoj humor in je bila na višku svojih zmožnosti ugajati, toda vseeno si nisem bil na jasnem, ali je želela, da mi imponira kot žena, ali pa kot inteligen ten človek, ki je imel uspehe v življenju in ki je pričakoval, da mu se pokaže spoštovanje in da se ga časti radi tega, kar se dogaja posebno pri poslovnih ljudeh.

Po vrnitvi v mesto sem jo spremljal do palače, kjer je stanovala. Hvaležno me je vzela pod roko; pri vhodu v zgradbo sva se poslovila kot najboljša prijatelja.

Drugo jutro mi je telefoniral Mr. Cahn. Bil je očitno zadovoljen, da sem se vrnil v Ameriko in povabil me je v neko kavarno.

Ko sem dospel tja, sem mislil, da bova razpravljala o najini zadevi, toda tudi on ni hotel govoriti o načinu poravnave odnosno izplačilu. Rekel je samo, da se bomo vsi sestali v neki Wall Street restavraciji pri kosilu.

»Ona je najpametnejša odvetnica v Ameriki,« je izjavil Mr. Cahn. »Pustil sem vse njej, da ona uredi, kakor misli, da je prav.«

Tako smo se sestali h kosilu v Wall Streetu blizu stavbe, kjer je bila njena pisarna.

Ker nihče ni ničesar rekel o onih dolarjih in ker sem smatral, da je čas, da se to razpravlja, sem vprašal Miss Tufversonovo:

»Sploh nimam pojma, zakaj sva se morala sestati na »Ille de France«. Saj nisva ničesar uredila in ničesar razpravljala?«

»Bila sem v Evropi in lepše je potovati v prijetni družbi, ali ne?« je vprašala Miss Tufverson.

Postal sem nepotrpežljiv.

»Kdaj bom pa dobil ta denar?« sem vprašal.

»Nikar se ne bojte, ga boste že dobili,« je rekel leno Mr. Cahn.

»Poslušajte me, jaz hočem svoj denar,« sem rekel jezno.

Mr. Cahn je izvlekel iz žepa majhen paket.

»Vzemite tole,« je rekel.

Komaj sem pogledal, kaj je držal v roki, ko je že skočila Miss Tufversonova pokonci kot mačka, zagrabila je paket in jezno je rekla Mr. Cahnu:

»Ne, ne ta denar!«

»Ali je isti, ki sem ga imel že v Londonu?« sem vprašal.

Spogledala sta se, toda samo za trenutek. Na Mr. Cahnovem obrazu je bilo nekaj, kar mi ni bilo simpatično. Miss Tufversonove obraz je bil poln bolečine in očitkov, toda hitro se je zavedla, da jo gledam, obrnila se je k meni in poskusila je celo, da se zasmije.

»Brez skrbi bodite. Vse bo v redu, jaz vam za to jamčim.«

Da ni pokazala, kakor da čuva moje interese, bi jaz zahteval, da se zadeva uredi takoj, brez obzira kako. Tako sem pa imel zaupanje v njo in vesel sem verjel, da je denar v zavitku bil lastnina Mr. Cahnove žene in pripravljen sem bil počakati, da se najprej z njo sporazumejo. Videl sem za trenutek sijaj nezaupanja v Miss Tufversoninih očeh, toda nisem

se na to oziral, ker je tudi ona molče potrdila, kar je Mr. Cahn obljubil.

»Hoteli ste, da vam pomagam, Mr. Cahn, pri vaši ženi, ali ne?«

»Da, na svoj način.«

»Ne bom silil v vas. Kar naredite, kakor mislite, da je najbolje in če Miss Tufversonova sprejme, kar vi naredite, zakaj ne bi tudi jaz?«

Sestali smo se še parkrat. Čakal sem, da se uredi zadeva z Mr. Cahnovo ženo ali pa, da Clevelandska banka, od katere sem imel knjižice, plača. Kot je navadno pri takih stvareh, smo mnogo govorili in nikdar ničesar ukrenili. Vedno je kaj vmes prišlo. Ali je Miss Tufversonova morala kam na pot izven New Yorka, ali je Mr. Cahn odšel za dan ali dva, ali je ravnatelj banke kaj obljubil in potem ni mogel izpolniti obljube, ker se je pojavil kak nov zadržek.

»Danes grem na pot, jutri se vrnem, pa se bomo sestali in vse bo v redu, itd. itd. ...«

Medtem sem se seveda tudi zanimal za patente in imel sem nekaj sestankov v tovarnah v raznih državah blizu New Yorka. Stvari so potekale precej dobro, samo nisem mogel najti nobenega načina, da mi se izplača kakšna gotovina. Ponujali so mi, da me financirajo za produkcijo, če jim napravim modele po njihovih zahtevah in za njihove potrebe, kar sem radevolje obljubil.

Miss Tufverson se je zelo zanimala za moje razgovore s tovarnarji. Večkrat je vzela moje skice v svojo pisarno in nekajkrat me je prosila, da ji opišem svoje načrte in ideje. Spraševala me je, koliko kapitala bi mi bilo potrebno in kako bi jaz uredil svojo tovarno, če bi jo imel; menila sva se celo o tem, kako bi sami ustanovili neko družbo, ki bi financirala vse moje izume. Parkrat je povabila neke meni neznane gospode v svoje stanovanje in tam sem ure in ure pojasnjeval in razkazoval svoje modele blagajniških, avtomobilskih, vratnih in drugih ključavnic. Razložil sem točno delovanje svojega dinamo motorja, ki mu ni potrebno nobeno pogonsko sredstvo in s katerim sem imel namero zrevolucionirati produkcijo električnega toka. Miss Tufverson je vedno kazala navdušenje za vse to in videl sem, da je bila zelo ponosna, da je mogla nastopati v mojem interesu kot pomočnica. Toda, ko je ponovila parkrat:

»Kakor vi zapovedujete, kapitan. Seveda ste odgovorni za svoja povelja,«

nisem nikdar verjel, kaj je prav za prav mislila s temi besedami in kaj je nameravala. Bilo je nekaj skritega nekje in čutil sem pomanjkanje odkritosrčnosti, posebno še pri Mr. Cahnu. Nisem se mogel iznebiti misli, da se igrata z menoj kakor mačka z miško...

Nekega večera sem spremljal Miss Tufversonovo do njenega stanovanja v Village.* To je bilo prvič, da mi je povedala, da je imela dva stanovanja v New Yorku.

»Danes bomo uredili zadevo z dolarji,« mi je rekla veselo.

Bil sem zadovoljen in tega nisem skrival, toda videl sem, da je bila ona raztresena in da je težko sledila mojim vprašanjem. Način, kako me je prišla pod roko, bi človeku dal misliti, da je bila zaljubljena v mene, toda po načinu, kako je odgovarjala na moja vprašanja in kako je visela na moji roki z vso težo in brez reakcij, sem moral sklepati, da je bilo v njenih mislih nekaj bolj pomembnega, kakor sem bil jaz.

Ko sva potrkala, nama je odprl Mr. Cahn. Bil sem presenečen, ker sem pričakoval vse kaj drugega. Vsaj tako sem bil obveščen z njene strani. Tudi nisem še vedel, da sta bila tako intimna.

Mr. Cahn mi ni več vlival nobenega zaupanja kot trgovec. Čim bolj sem ga srečaval in imel opravka z njim, tem bolj sem uvidel, da je bil človek z neomejenimi željami in z zelo omejeno sposobnostjo, da te želje uresniči.

* Village = vas, je majhen okraj v bližini Osme ulice, kjer živijo največ umetniki New Yorka.

Zgodilo se ni ničesar, kar sem pričakoval. Pili smo vino (takrat je še bila prohibicija), ki ga jima je dal neki politični vodja, jedli smo neke sendviče, ki so izgledali bolj v naglici narejeni in moral sem poslušati radio, ki je v Ameriki za evropska ušesa zelo težko prenesljiv, dokler se človek ne navadi na njihove reklame vsakih nekoliko minut. Mr. Cahn je govoril vse, samo o najini kupčiji ne. Miss Tufversonova je odlašala in nekako mirila moje slabo razpoloženje.

Ko sem ostal za trenutek sam z njo, sem jo vprašal:

»Kaj pa z denarjem?«

»Nikar ne pokvarite vsega,« me je prosila. »Dobili boste poslednji cent, jaz vam za to jamčim.«

To me je zopet zadovoljilo, ker sem se dobro informiral in sem vedel, kakšno mesto je zavzemala pri neki veliki družbi. Toda, ko se je Mr. Cahn vrnil v salon, kjer smo sedeli, sem opazil, da mu je dajala neka znamenja, kakor da se ni bilo treba brigati za ničesar in takoj sem zopet začel sumiti, da je vsa stvar bila urejena tako, da se me odloži zopet za nekaj časa in da se me umiri na lep način.

Miss Tufverson je bila vedno spretna dovolj, da me je pregovorila, da bi bilo neumno, če bi se brigal za denar, ker ni bilo nobene nevarnosti, da bi ga izgubil. Kadarkoli me je prepričavala, sem ji verjel,

toda ko sva se razšla, sem vedno imel neke slutnje, da nekaj ni v redu.

Ko sem dobil mišljenje in ocene nekih mojih modelov, sem videl, da bi jih mogel popraviti tako, da bi bili Američani popolnoma zadovoljni in sem zato sklenil, da se vrnem v London, kjer sem imel svoje strokovnjake, ki so mogli to napraviti mnogo hitreje in bolje kot Američani.* Med tem časom bi pa dal Miss Tufversonovi in Mr. Cahnju priliko, da uredita vse z Mr. Cahnovo ženo tako, da bi mogel dobiti svoj denar brez škandala. Uredili smo tako, da oni niso ničesar porabili, kar sem jaz prenesel na njih v Londonu in jaz sem uredil s svojimi dopisniki stvar tako, da bi mi takoj javili, če bi se kakšna vsota na zahtevo izplačala. Zavaroval sem se s te strani popolnoma, seveda pa jima tega nisem povedal, ker sem smatral za potrebno, da se delam, kakor da sem imel polno zaupanje v vse, kar sta mi rekla.

V resnici sem imel zaupanje v Miss Tufversonovo. Vedel sem, da bo vedno najprej varovala interese

* To pa zaradi tega, ker se v Ameriki dela na »tekočem traku«, t. j. vsak mehanik zna samo eno stvar in več njih skupaj narede stvar kompletno, v Evropi se je pa takrat še delalo tako, da je en mehanik bil sposoben napraviti kompleten model. Ameriški sistemi so dobri za množinsko produkcijo, če pa človek rabi kaj posebnega, pa težko dobi v zelo kratkem času.

Mr. Cahna, toda ker sem iskal nova pota, da eventualno financiram ogromne stroške, ki sem jih imel z motorjem in ker sem iskal nove zveze tudi v Ameriki, sem mislil, da je bila Miss Tufversonova zelo pripravna oseba baš v to svrho.

Zelo redko analiziram svoje postopke razen v slučaju prave potrebe, zato sem tudi takrat malo mislil na to, da je bilo vedno več vzrokov za dvome in nezaupanje pri obeh, Mr. Cahn in Miss Tufversonovi.

Poslednja se je poslovila od mene, kakor nisem pričakoval. Dospel sem v kabino na ladji, ki sem jo rezerviral in ona me je že čakala tam. Bila je okusno oblečena in najboljše volje, lahko bi rekel, da se je pripravila na uspeh... Sedela je na divanu poleg raznih revij in magazinov, ki mi jih je prinesla in gledala me je, kakor da bi od mene zavisela eksistenca njenega sveta. Nisem vedel, kako naj jo razumem. Nisem še vedel, kdo je bil Mr. Cahn, kaj je oba vezalo, niti kaj je ona prav za prav hotela od mene? Ali je bila samo interesirana, da bi rešila Mr. Cahna pred njegovo ženo in da bi uredila njegove obveze do mene, ali pa je bilo tudi kaj drugega vmes? Zakaj ta gala poslovitev od mene? V kakšno svrho je bila prirejena vsa ta parada?

Poljubil sem ji roko, ona je pa ponudila svoja usta.

»Prijetelja, kot ste vi, ne moremo najti, torej bom držala, kar imam,« se je prilizovala. »Tovariši smo, ali ne? Pustite nas biti to, kar moški in ženske niso nikdar v svojem razmerju, ker so slabiči, preveč živali.«

Za par trenutkov sem pomislil nazaj na najine izlete v njenem avtomobilu, na najino kopanje na Jones's Beach-u, na razne čajanke in še si nisem mogel ustvariti prave slike o njej. V njenih očeh je bilo nekaj, kar bi se dalo imenovati strah v nestrpljivosti, toda, ko je videla, da jo opazujem in da študiram tisti sijaj v njenih očeh, se je spremenila kakor na povelje in takoj je izgledala bolj domača, kar je gotovo skrivalo pravo Miss Tufverson, ki še vedno ni hotela priti na dan s svojimi težavami ali pa z resnico svojih občutkov, ali pa s čim drugim, na kar sem jaz že dolgo mislil. Vedel sem manj o nji, ko takrat, ko sva se prvič srečala. Negotove starosti, kakor so dozorele žene, kadar hočejo na vsak način ugajati, sem jo našel prijetno in privlačno dovolj, da nisem mogel ostati hladen na njeno strastno poslovitev. Bila je mladostna in mogoče še bolj radi misterije, ki jo je ovijala in ki sem jo jaz skušal spregledati, bila je celo zelo lepa...

* Jones's Beach je najlepše kopališče New Yorka daleč zunaj mesta na Atlantskem oceanu.

V.

Kakor sem obljubil, sem ji brzojavil takoj moj prihod v London. Prosila me je zato, da bi vedela, da nisem bil jezen na njo radi onega denarja, niti potem ne, ko sem imel dovolj časa za razmišljanje, po moji vrnitvi v Evropo na »Samariji«.

Ne, nisem bil jezen na njo, ravno nasprotno, bil sem celo zadovoljen. Posrečilo se mi je izpopolniti svoje izume v toliko, da so celo strokovnjaki začeli dobivati spoštovanje in ker sem imel njo, sem bil tudi prepričan, da me ne bo pustila na cedilu radi onih 20.000 dolarjev. Poleg tega pa njeno prijateljstvo ni kvarilo odnosov z mojo ženo, ker se je videlo, da ni bila interesirana v tem pogledu in moji poslovni prijatelji v Londonu so tudi gledali popolnoma drugače vso kupčijo z Mr. Cahnom, ko sem jim razložil, da je bila pravna zastopnica skoraj največje tvrdke na svetu osebno interesirana na tem, da se mi ta denar izplača takoj, ko bo mogoče.

Miss Tufversonova mi je odgovorila brzojavno zelo prijazno in podpisala se je »Vaš pobočnik«. To

mi je ugajalo in že sem delal načrte, kako bom zavzel Ameriko...

Modeli veljajo mnogo denarja in poskusi, da se doseže neko tehnično popolnost katerekoli stvari, so zelo drag luksuz. Bilo je naravno, da sem vedno rabil denar, da plačam mehanike in druge stroške. Misliti sem moral tudi na to, da se bom moral vrniti še enkrat v Ameriko in človek, ki hoče mir na ladji in vsaj nekaj udobja, ne more potovati v tretjem razredu. Zato sem brzojavil Miss Tufversonovi, naj mi pošlje na račun mojih terjatev vsaj par sto angleških funtov.

Odgovorila mi je brzojavno, da ji je nemogoče dati denar na ta račun. Dobil sem tudi nekaj pisem, vsa polna takta in ljubeznivosti, da bo vse tako in tako kmalu urejeno.

To me ni preveč presenetilo, ker sem imel možnost, da dobim denar drugje. Kar me je ujezilo, je bilo, da svojih pisem nikdar ni podpisala in da so bila pisana na trgovskem papirju in podpisana s strojem ne z imenom in to kot moj »pobočnik«.

Odgovoril sem ji »po vojaško« v istem tonu in napravil sem par opazk o nekem dezertiranju takrat, ko je domovina v največji nevarnosti. Trdil sem odkrito, da nisem bil jezen na njo zato, ker mi ni poslala denarja na račun mojih terjatev, temveč zato, ker sem videl, kako malo zaupanja je imela v

mene. Kar je tudi izgledalo tako. Kakšna neumnost ali nezaupanje je, če svojih pisem ne podpisuje?! Ali se je bala, da ne bo prišlo do večjih nasprotij.

Pri prvi izmenjavi brzojavov bi človek pomislil, da sva bila v ljubezni in razstavljena slučajno za kratek čas, ker sem jaz sprejel nepodpisane brzojave kot šalo. Toda ko so začela prihajati nepodpisana pisma, sem šele videl, kako je bila rezervirana in nezaupna. Kdo naj ima nezaupanje, jaz ali oni v New Yorku, sem si mislil. Zato so moja pisma bila pisana v tem tonu.

Tako sva začela s tiho vojno, jaz bolj in bolj zagrenjen in razočaran, ona pa še bolj rezervirana kot v začetku. Toda kakorkoli je merila vsako besedo, ki jo je napisala, je trdila, da morava ostati tovariša in prijatelja, kar me je še bolj jezilo. Predno sem odpotoval ponovno v New York z modeli, ki so bili popolnoma gotovi za produkcijo v smislu želja ameriških tovarn, je bil najin odnos skoraj sovražen. Vseeno sem ji poslal brzojav, s katerim sem ji javil moj prihod v New York.

Bila je na pomolu. Dala sva si samo roko. Njena usta so se stisnila v samo grenkobo in razočaranje, ko sem odklonil, da ji poljubim roko, dasi jo je držala tako visoko, da skoraj ne bi mogel kaj drugega napraviti. Sonce ji je sijalo v obraz; izgledala je utrujena, toda ko je videla hladnost in rezervira-

nost z moje strani, je postala užaljena, kar jo je napravilo zelo simpatično in interesantno.

»Vas bom poklical po telefonu,« sem rekel. »Najbrže imate mnogo dela v pisarni?«

»Ne, ravno danes ne preveč,« je odgovorila prijazno. »Razčistila sem po pisalni mizi včeraj...«

»Vseeno,« sem se izogibal razumeti jo, da bi rada šla z menoj.

»Ne, lahko greva skupaj na kosilo,« je rekla odločno.

»Moram najprej v kakšno banko. Nimam niti za taksi v ameriškem denarju. Oh, tamle je menjalnica,« sem ji odgovoril.

Hotel sem ji pokazati, da mi ni bilo potrebno viseti na njej, da sem se mogel sam gibati po New Yorku in da nisem rabil denarja nujno za življenje, temveč zato, ker je bil moj in ker sem ga hotel imeti za nadaljnje kupčije. Zato sem menjal pred njenimi očmi okoli dvajset tisoč frankov v ameriške dolarje. Kako jih je moja žena v zadnjem trenutku prinesla iz Pariza in kdo jih je posodil, se nje ni nič tikalo.

»Izgleda, da ste precej bogat,« mi je zašepetala v uho, ko sem čakal na uradnika, da mi izmenja denar.

Ker sem bil še vedno jezen, sem se obrnil samo na pol in pogledal sem jo na način, da bi spoznala moj prezir in brezbrižnost obenem. Da sem uspel,

se je videlo na njenem obrazu, ker so se ji usta takoj skremžila.

Ni me hotela počakati, da končam s cariniki; povabila me je na kosilo v svoj restavrant...

Ko je odhajala, se nisva niti poslovila.

Prišel sem že tretjič v enem letu v Ameriko in sklenil sem, da mora biti to zadnjikrat. Hotel sem prodati patente, dati dovolj časa Mr. Cahnu, da mi izplača one dolarje in napraviti sem hotel nekaj izletov po kontinentu. Seveda sem sumil, da nekaj ni v redu v razmerju Mr. Cahna in Tufversonove. Neporočena žena, o kateri je govoril Mr. Cahn, in Miss Tufverson, sta v moji glavi bolj in bolj postajali ena in ista oseba. Na vsak način takih odvetnikov s takimi klijenti še nikdar nisem videl... Končno, zakaj vsa ta misterija? V »firmi« Cahn & Tufverson se res ni moglo videti, kdo je gospodar in kdo odloča, kaj se bo naredilo, še manj pa, kdo je dolžan onih dvajset tisoč dolarjev in kdo se boji in česa se boji?

Vsi trije smo obedovali skupaj in govorili vse mogoče stvari, samo ne o kupčiji, radi katere smo se spoznali in lovili po svetu. Po naravi me je vedno bilo sram zahtevati od ljudi celo ono, kar je bilo moje. Onadva nista začela govoriti o tem in tako je kosilo bilo pri koncu. Sploh nismo ničesar razpravljali, ker je Miss Tufversonova morala v pisarno.

Hitro sem se odločil, da se bom malo informiral o obeh, zakaj sta bila skupaj. Zato sem se oprostil in rekel, da bom imel prihodnje dni precej dela z izumi, ki sem jih moral predvajati v neki tovarni izven New Yorka. Odšel sem prvi, ne da bi se kaj prijazno poslovil. Videl sem, kako se je Mr. Cahn začudil in z očmi spraševal Miss Tufversonovo, kaj se je zgodilo, da sem se tako obnašal. Toda ta je izgledala, kakor da bi bila zaposlena s svojimi mislimi in najbrže je kovala neke načrte, ker sem opazil nek sumljiv blesk v njenih očeh, jaz sem se pa delal nevednega, da bi jo prav za prav moral spremiti do pisarne.

Ko sem dal modele svojih patentov na pregled neki tovarni, sem imel časa dovolj, da se malo informiram, da bi vsaj zvedel, kako naj bi zagrabil Tufversonovo in Cahna, od katerega konca bi bilo najbolje urediti vso zadevo, ako bi sploh hotel, da vse skupaj ne bo propadlo. Šel sem obiskovati oba, kadar sem vedel, da nista bila doma in tako sem se razgovarjal s hišniki in služinčadjo, poizvedoval sem malo *okoli hiš po trgovinah*, saj delikatesne in špecerijske trgovine najbolje poznajo svoje kupovalce. Enkrat sem celo poskusil pregledati Miss Tufversonove Village-stanovanje, pa me je neka ženska opazila in moral sem opustiti namero. Nisem našel ničesar posebnega, razen da je svet mislil, da je Miss Tufverson Mr. Cahnova žena in da Mr. Cahn ni bil znan

pod tem imenom, in tudi pod nobenim drugim; klicali so ga Dok.*

Ko sem se zopet srečal z Miss Tufversonovo, se je delala, kakor da bi bila jezna na mene. Toda videl sem, da je imela druge skrbi.

»Iskali ste me parkrat, ko me ni bilo doma?« me je vprašala.

»Da, mislil sem, da stopim za trenutek k vam, ker sem ravno bil v bližini,« sem priznal.

»Izgleda, da se interesirate za mnoge in razne stvari?«

»Naraven dar in popolnoma kot amater, verjemite mi.«

»Čisto razmerje dela najboljše prijatelje,« mi je odgovorila. Nisem vedel, kaj je mislila s tem.

Stara igra se je začela znova. Našel sem Mr. Cahna tu pa tam v kakšni restavraciji, kjer je vedno imel kakšen izgovor, da bi mi ne izplačal mojega denarja in Miss Tufversonova je delala isto na svoj način. Vabila me je na izlete v svojem avtomobilu in ponavadi sva jedla zunaj v kakšni majhni gostilni. O denarju seveda ni bilo govora.

Ta mesta pa nisva določevala sama, kakor je izgledalo. Ona je bila nekakšen strokovnjak, da najde male hotelčiče, kjer so dajali zastonj karte za eno

* Okrajšano za doktor.

kosilo v kakšnem drugem hotelu, na kakšni drugi cesti. Tako se človek pelje nekega dne po drugi cesti, mogoče par sto kilometrov daleč samo, da dobi zastonj eno kosilo, ker drugo se plača. To je bila reklama seveda in ne bi bilo potrebno, da je človeka sram radi tega, toda jaz sem to sovražil, ker se mi je zdelo preneumno, da bi moral jesti, kjer drugi hočejo, četudi zastonj. Da bi odvadil Miss Tufversonovo, ki je bila velik skopuh pri vsem njenem bogastvu, sem vedno dajal napitnino, ki je popolnoma pokrivala vse, kar so nama dajali za reklamo zastonj. Kje je ona dobivala te karte, nisem nikdar mogel zvedeti, ker vpričo mene si jih ni upala jemati. Najbrže jih je dobivala v pisarni ali od kolegov.

Za week-end-e sva ponavadi delala izlete daleč ven iz države New York. Jaz sem užival pri tem, ker sem spoznaval Ameriko, izgledalo je pa, da tudi Miss Tufversonova ni zaostajala za menoj...

V vsem tem času se ni zgodilo ničesar, kar bi me privedlo bližje k mojemu denarju ali pa vsaj bližje k misteriji, v katero sta bila oba zavita. Pazil sem, da onadva nista nikdar plačala, kadar smo bili na izletih, ker sem smatral, da je dovolj, da sta rabila bencin in olje in svoj avtomobil. Zraven sem pa mislil, da bom moral najprej porabiti ves svoj denar in ostati brez možnosti, da plačam svoj račun v hotelu ali pa karto za vrnitev v Anglijo, potem šele

bom imel dovolj poguma, da ju prisilim, da mi poka-
žeta svoje karte...

Mr. Cahn je postajal bolj in bolj malomaren in
puščal je vse svoji »odvetnici«. Ta pa nikdar ni po-
kazala ene same slabosti, da bi jo bil lahko prisilil
k priznanju, kaj je z denarjem, ker vsa stvar je po-
stajala že več kot misterijozna. Seveda sem imel one
vložne knjižice in Mr. Cahnovo menico, ali vedel
sem, da ni bilo mogoče ničesar narediti, dokler nismo
napravili takega sporazuma, ki bi držal. Da ju pri-
silim na nekaj, nisem hotel vse dotlej, dokler sem
imel dovolj denarja, da plačujem svojše stroške.

Toda nekega dne se je zgodilo nekaj, kar mi je
zavrelo kri. Neka prijateljica Miss Tufversonove je
stanovala v istem hotelu kakor jaz. Nisem ji bil
nikdar predstavljen, kar me je zelo čudilo, posebno
ko je Miss Tufversonova celo iskala vse mogoče na-
čine, da ne bi prišla skupaj. Nisem se brigal za to,
ker sem mislil, da so bili vzroki čisto ženski. Toda
nekega dne sem opazil, kako je ta prijateljica polo-
žila neka pisma v moj poštni predal.* Pregledal sem
pisma zelo natančno in videl sem, da so bila že
enkrat odprta...

* V ameriških hotelih ima vsak gost svoj poštni predal.
Ključ predala odpira istočasno tudi vrata njegovega stano-
vanja.

Dela! sem se nevednega in podkupil sem uradnika, ki je mogel videti, kaj se je godilo z mojim poštnim predalom. Kmalu me je obvestil, da je morala imeti ta prijateljica duplikat ključa in da je najbrže tudi moja soba bila pregledana v moji odsotnosti...

Miss Tufversonova je vohunila okoli mene? Zakaj? Igrala je tako dobrega prijatelja, njeni vzroki za odlašanje in neplačanje so bili tako logični! Zakaj je hotela vedeti, s kom sem si dopisoval, kaj je bilo v mojih kovčkih, koga sem obiskoval in kakšne zveze sem imel?! Ona se je bala nečesa, kar pa ni bilo žensko... Toliko sem že ugotovil prej, kadar smo se bili sestali z nekimi njenimi prijatelji, ali pa kadar smo napravili izlete, in kadar sem prihajal k nji in odhajal.

Njena skrivnost je postala še bolj zamotana.

Začel sem paziti na njo bolje, da bi vsaj dobil kakšno idejo. Vedno je gledala, če je bil naš avtomobil zasledovan. Če je kak avtomobil vozil dolgo časa za nami, je zmanjšala brzino ali pa celo ustavila voz in pustila, da je peljal naprej. V restavracijah je pazila na ljudi in vsak nenavaden šum ali gib jo je motil. Ko se je vračala domov, je vedno pregledala ključavnice, da bi videla, če ni kdo poskušal priti notri, medtem ko je bila zunaj ali če sobarice ni bilo doma.

»Izgleda, da je težko imeti mir in privatno življenje v Ameriki,« sem ji rekel nekoč dvoumno.

»Zakaj?« me je vprašala.

»Menda ljudje vohunijo drug za drugim, ali ne?«

»Mora se paziti, da se nihče ne vmešava v našo svobodo!« mi je odgovorila mirnejša.

O Mr. Cahnu zadnje čase sploh ni mnogo govorila. Vsi moji napor in zvižaje, da jo privedem do tega, da bi izjavila kaj za njega ali proti njemu, so bili brezuspešni. Tako nisem vedel več, kaj je na stvari in kaj naj naredim.

VI.

Konec novembra 1933 sem dobil zelo ugodna mišljenja s strani tovarn, ki so izjavile, da so modeli popolni. Samo zahtevali so, da jim prinesem patentne listine za vsa zadnja izboljšanja in izmenjave, drugače ne bi mogli napraviti dogovora za nakup v smislu, kakor sem jaz zahteval. To je pomenilo, da bi moral skoraj poldrugo leto čakati, predno bi mogel prodati patente za gotovino.

Pri iznajditeljih se težave vrstijo ena za drugo.

Če bi imel svoj denar od Mr. Cahna, bi bilo vse lepo in dobro, toda ta denar je postajal že uganka. Zato sem bil v zelo neprijetnem položaju. Premislil sem torej stvari in sklenil sem, da moram nekaj ukreniti.

Najprej sem telefoniral Mr. Cahnu in zahteval, da mi takoj po telefonu odgovori, kdaj misli plačati, ker se moram vrniti v Evropo in ker ne bi mogel vsaj poldrugo leto priti nazaj.

Mr. Cahn je začel svojo staro pesem, da mu žena dela težave in še več neumnosti.

»Peljite me k njej, Mr. Cahn. Dajte, da jaz poskusim.«

»To je nemogoče. Ona vas ne pozna.«

»Ona me ni poznala, ko sva sklenila kupčijo v Londonu in takrat je to bilo vseeno, ali ne?«

»To je bilo malo drugače.«

»Dobro je, Mr. Cahn. Takoj sedajle bom brzojavil v London, da zvem, odkod so bili ,avizirani' oni dolarji, ki sem jih kupil od vas. Tako ste lahko brez skrbi, ker od danes bom jaz sam vodil vso zadevo.«

To je bila granata, ki je eksplodirala prav blizu Mr. Cahn, kajti njegov glas je zatrepetal, ko je govoril:

»Toda, kapetan, jaz sem storil do sedaj vse, kar sem mogel?«

»Da, vi ste storili vse, kar ste mogli, toda to ni dovolj za mene.«

Čutil sem, da sem našel neko orožje za mojo ofenzivo. Kako da nisem mislil na to že poprej? Saj bi bil lahko našel že zdavnaj Mr. Cahnovo ženo po banki, ki je imela spisec onih dolarjev. Moj prijatelj mi to ne bi mogel odreči. Ker sem bil dobre volje, sem rekel še več.

»Poleg tega bom tudi izsledil, komu pripadajo te vložne knjižice in jaz hočem vedeti celo malo več kot to! Najbrže vam ne bo ugajalo to, kar že vem, ali jaz bom šel dalje...«

Iztresal sem jih kar tako iz rokava in na njegovo mrmranje, sem mu grozil, da ne bom čakal niti ure dalje.

Nenadno je menjal svoj glas.

»Odkod pa govorite?« me je vprašal. »Prosim vas, ostanite tam, imam zelo važno novico za vas. Poskušal sem vam povedati že ves čas, pa mi ne daste prilike...«

»Jaz sem v svojem hotelu. Kaj pa je?«

»Dobro, počakajte me na vogalu hotela. V trenutku bom pri vas.«

Strah je najboljši bič, da pomakne ljudi z mesta...

Čakal sem kakih 15 minut, stoječ na voglu 23-e ulice in Lexington Avenije. Neki taksi je privozil mimo, se ustavil in se vrnil nazaj; privozil je zopet mimo mene in se potem ustavil par korakov od mene. Iz njega je izstopila — Miss Tufversionova.

»Videla sem vas na voglu,« me je ogovorila. »Kaj pa delate tukaj?«

»Čakam na vašega Mr. Cahna.«

»Zakaj na mojega Mr. Cahna?«

»Zato...«

Pogledala je naokoli in ker je izgledalo vse v redu, je odslovila taksija.

»Vi se zelo bojite nekih gangsterjev ali pa policije?« sem se norčeval.

»Človek nikdar ne ve...«

Še ni vedela, kaj bi naredila, potem me je pa hitro prijela pod roko in mi ponudila pot.

»Ali ne bova šla kaj pojesti? Pozno je že, jaz sem lačna.«

»Rekel sem vam, da čakam na Mr. Cahn.«

»On ne bo prišel. Poslal je mene.«

»O, tako je to?«

Odločil sem, da bom z njo postopal istotako kot z Mr. Cahnem. Ker ni rekla ničesar več, sem rekel trdo:

»Končal sem vse svoje posle v Ameriki in v par dneh grem nazaj v Anglijo, ali ... ne brez mojega denarja.«

»Mr. Cahn mi je nekaj govoril o tem.«

Šla sva v neko bavarsko restavracijo, ne da bi spregovorila besede. Sedela sva tiho; naročil sem kosilo in pivo. Še vedno nobene besede.

Miss Tufversonova je použila juho in potem me je vprašala:

»Kako so izpadli modeli?«

Preveč zaljubljen v svoje izume, ki sem jih smatral za svoje otroke, sem ji rad povedal vse, kar sem vedel in ona mi je čestitala k tehničnemu uspehu.

»Toda odpotoval bom s prvo ladjo v Evropo in mojih dvajset tisoč dolarjev bo šlo z menoj!« sem končal.

»To je skoraj nemogoče,« je odgovorila mirno.

»Dobro, bom pa najel odvetnika in tožil bom Mr. Cahn; zvedel bom, odkod izvirajo oni dolarji, ki mi jih je dal v Londonu; šel bom v banke, katerih knjižice mi je zastavil in končno morebiti bom celo poskusil pretrgati tančico, ki skriva vas in njega in vajino razmerje...«

»To je mnogo za enega samega človeka!« se je norčevala. »Kako boste pa vse to naenkrat napravili?«

To je bilo preveč, dvignil sem glas in govoril kakor kak častnik z vojakom, ki ga je baš ujel v prestopku.

»Neki moj prijatelj v Londonu ima spisec onih vaših dolarjev,« sem bolj vpil kot govoril, toda ko sem videl, kako se je ustrašila, sem znižal glas.

Ona je samo strmela v mene.

»Hranilne knjižice, ki jih imam, so najbrže kakšne kavcije vaših klijentov, in Mr. Cahn je popolnoma gotovo vaš ljubček, Mrs.* neporočena Cahn!«

Zadnje besede sem šepetal. Bil sem jezen in razburjen. Da sva bila sama, vrgel bi se na njo, na to odvetnico, navihano in namazano, igrajočo se z vsakim orožjem, ki ji je bilo na razpolago in ne pušča-joč niti pedi zemlje, niti enega »i« svojega klijenta.

* Mr. = gospod, Miss = gospodična, Mrs. = gospa.

Postala je najprej rdeča, potem je pobledela in ker je napenjala obraz, je zopet pordečila, ker je še nisem nehal napadati. Naenkrat je spremenila svoj obraz in videlo se je, da se je z voljo zopet popolnoma obvladala.

»Mislila sem, da sem vam simpatična,« je mrmrala.

»Hočem svoj denar in drugih stvari ne mešam s poslovnimi.«

»Toda izgleda, da delate ravno to, dragi moj?«

»Karkoli delam sedaj, ste vi krivi in kar govorim, je reakcija na vaša dela.«

»Kako je pa zvedel tisti vaš londonski prijatelj za Mr. Cahnov denar?« me je vprašala, kakor da to vprašanje ni pomenilo ničesar.

Spregledal sem njeno igro, dasi sem že pozabil, kako je bil Mr. Cahn skočil na to mojo izjavo. Odgovoril sem kratko:

»On ima seznam ,markiranega' denarja, ,vročega' denarja, če me tako bolje razumete.«

Ker ni ničesar odgovorila, sem nadaljeval:

»Dal sem svojemu prijatelju en bankovec, ki sem ga vzel iz paketa Mr. Cahna; bil je takoj popolnoma siguren, odkod ta denar. Toda jaz nisem hotel nobenih komedij, ker imam rajši, da dobim nazaj svoj denar na lep način. Ko dobim, kar je moje, me ne bo več brigalo, kaj je Mr. Cahn delal ali še dela.«

»Vaš prijatelj vam ni povedal, odkod ta denar?«

»Ne,« sem rekel odkrito.

To jo je zadovoljilo in ko je nehala jesti, je rekla:

»Zakaj pa ne vzamete nazaj, kar ste dali Mr. Cahnju in stvar bi bila za vas rešena?«

Večkrat sem že mislil na to v zadnjih dneh, toda nisem mogel tega narediti. Preveč sem že imel stroškov in bil sem nekaj celo dolžan na račun teh 20.000 dolarjev. Potem je pa bilo tudi vprašanje, kaj naj bi napravil z onim drugim denarjem, ki je bil medtem zelo izgubil na vrednosti, ker je bil »zamrznjen« v nekih hranilnicah in ker se ga je moglo dvigniti samo v manjših vsotah. Za stroške nekoga, ki bi hotel živeti v takšni deželi poceni, bi to zadostovalo, toda bil je brez vrednosti skoraj za vsakega zunaj države. Potem je bilo tudi vprašanje moje lastne trdoglavosti. Nisem se nikdar rad vračal po isti poti, niti bi radevoljno priznal mojim trgovskim prijateljem, da nisem bil sposoben, da izvedem do konca, kar sem smatral v začetku za dobro. Ne! Poleg tega je bilo pa še nekaj pri vsej stvari, kar me je dražilo in kar sem hotel na vsak način zvedeti. Kaj se je skrivalo za Mr. Cahnovimi posli? Nikdar nisem rad bral škandalov po časopisih in tega dne mi je bilo žal, ker sem mislil, da je mogoče nekaj podobnega tudi s temi 20.000 dolarji... Na vsak način je bilo na stvari več kakor sem jaz vedel in to mi ni dalo miru. Vse te stvari skupaj so bile proti stornaciji.

Miss Tufversonova je morala videti, kaj mislim, ker je postala bolj sigurna v samo sebe. Bilo je zelo malo, kar bi jaz mogel narediti proti nji, dokler je bila samo odvetnik, ki brani svojega klijenta... Bil je čas, da kaj reče. Pozabil sem skoraj na njo in da je čakala na moj odgovor.

»Če bi vzel nazaj svoje vrednosti, kdo mi bo pa plačal stroške?«

»O tem bi se lahko dogovorili z Mr. Cahnom.«

»Ne, jaz nočem nobenih dogovorov več. Kar jaz hočem, je denar, nekaj denarja in ne dogovoril!« sem rekel grenko.

»Malo prej ste eksplodirali, ali ne?« mi je odgovorila v popolnoma drugem tonu. »Vidite, to ni bilo potrebno. Vi niste edini, ki ima težave na svetu in s samimi napadi se ničesar ne doseže. Bolje je, da se vživite v položaj tistega, ki ga napadate...«

Njen glas je postajal bolj mehek; ni mi očitala, samo je konstatirala nekaj, o čemer se ni moglo debatirati, enako kakor kadar berač reče:

»Moram prositi, ni nobenega drugega izhoda...«

»Razumem vas dobro,« sem ji odgovoril bolj prijazno. »Toda moram vedeti, pri čem sem. Moram se vrniti v Anglijo in moram dobiti svoj denar, ali pa vse vrednosti, ki sem jih dal Mr. Cahn in stroške za svoja tri potovanja v Ameriko. To je zadnji izhod iz situacije.«

»Da, našlo bi se lahko kakšno pot, toda vi se ne brigate mnogo za to,« mi je odgovorila.

To me je ujezilo.

»Zakaj pa ne predlagate kakšne poti? Zakaj pa se igrate skrivalnice z menoj?«

»Prepovedujem vam tako govoriti z menoj!« mi je rekla energično.

»Seveda, naravno!« sem izbruhnil s svojo jezo. »Ko je treba kaj narediti, igrate veliko lady; kadar pa dajete udarce, ste pa samo odvetnik brez spola... Bolan sem in utrujen od teh vaših sistemov!«

»Rekli ste že dovolj,« me je hotela prekiniti.

»Vi jih ne znate sprejemati, udarce namreč! Zna-te jih pa dajati, cele vagone, vsak dan!« sem zakresal nazaj. »Najbrže si domišljujete, da ste sposobni ogo-ljufati me za moj denar, toda vi lovite napačnega medveda. Dajem vam samo še do jutri, da stvar ure-dite, ali...«

»Ali kaj?« me je vprašala posmehljivo z zelo nizkim in prostim glasom.

»Videli boste.«

»Je to vse, kar mi mislite povedati? Mislite, da mi lahko grozite v moji lastni deželi?«

»Več kot to,« sem odgovoril. »Potolkel vas bom v vaši lastni igri.«

»Danes ste zelo neolikani, dragi moj.«

Vi me ne bi razumeli drugače.«

»Mislila sem, da ste gentleman...« se je norčevala.

»Pustite to izven najine igre. Najprej pokažite sebe kot lady!«

Pogledala me je tako, da je težko pozabiti tak pogled. Izgledalo je, kakor da se je nekje zrušil kak grad, ali pa je neko veliko upanje bilo požrto v valovih morja. Užalil sem jo malo preveč in ranil njen ponos. Vzela je rokavice in torbico in zapustila je mizo brez besede.

»Vsaka lady najprej obleče rokavice, predno zapusti mizo!« sem zaklical za njo.

Izgubil sem oblast nad samim seboj. Bil sem utrujen od vsega tega lova na slepe miši. Nekaj se je moralo ukreniti in mogoče bi bilo bolje, da sem začel na ta način. Zakaj varati samega sebe, ko to ni moglo dovesti nikamor? Ker sem jo ranil v njenem ponosu, mi bo mogoče dokazala, da sem se zmotil? Mislil sem tako in tudi želel, da bi se to zgodilo...

Miss Tufversionova ni bila prosta, ne brez vzgoje; odkrito je rabila vse orožje, ki je na razpolago ženi. Da, mogoče mi ni ugajalo to, da je to orožje rabila bolj za trgovske svrhe kakor drugače... Seveda sem našel na nji mnogo stvari, ki bi jih dame v Evropi nikdar ne naredile, toda ali je to slabo? Američanka ima mnogo več svobode, različne pojme in druge načine kot njena evropska sestra. Američanka je

ponosna na samo sebe in se roga možu in njegovi zaslombi; ona si zaslombo ustvari sama... Samo tu je vprašanje, zakaj Američanka išče one poklone, ki se jih daje evropski ženi, ki se rada skriva pod močno roko moža? Miss Tufversonova je pred vsem zahtevala, da se postopa z njo kot z lady, toda kot protiuslugo je ponujala samo sadove pravne fakultete. Torej, na eni strani dama, ki zahteva vso obzirnost, ki smo jo dolžni pravi dami, z druge strani je bila pa odvetnica, brez ozirov in z geslom: kupčija, na katerikoli način... Jaz nisem mogel spraviti v sklad teh dveh pojmov.

VII.

Ko sem se vrnil v hotel, nisem vedel, kaj naj ukrenem. Kakorkoli sem gledal na situacijo, je bila slaba za mene. Mislil sem o sebi, da sem največji tepec na vsem svetu, najprej zato, ker sem se spustil v tako kupčijo in potem, ker sem jo vozil na slabše in slabše...

Pri vojakihi so nas učili, ko človek ne ve kaj napraviti, da je najbolje počakati, da sovražnik napravi prvo premikanje. Nikdar se ne sme pokazati drugim, kaj se namerava, ker z gibanjem se prekmalu pokaže ali slabost ali pa vsaj namera za napad. V obeh slučajih je slabo, če smo preslabi... Umik s pozicije se mora ravno tako kriti kakor ponoven napad.

To je vse lepo v vojaški strategiji, toda kako napraviti tako stvar v položaju, kakor je bil moj? Moral sem pa storiti nekaj in to kakor hitro mogoče. V Ameriki dvajset tisoč dolarjev ni velika vsota; v Evropi pa je, posebno še kakemu izumitelju, ki mora plačevati modele, takse za patente, patentne odvet-

nike in zastopnike po vsem svetu in razen tega nemogoče obresti, če se najame kakšno posojilo. Mora se živeti, pošteno plačevati svoje obveznosti in potovati, da se kaj nauči od raznih sistemov in tehnike, ki so skoraj v vsaki državi drugačni. Torej meni je teh dvajset tisoč dolarjev predstavljalo milijon milijonov; vsak način, da jih dobim, bi mi bil dobrodošel.

Sklenil sem, da najdem vir teh dolarjev, ki sem jih dobil v Londonu. Oba, Mr. Cahn in Miss Tufversonova, sta se bala, da pridem v zvezo z Mrs. Cahnovo ali kdorkoli je bila oseba, ki so ji pripadali ti dolarji. Videl sem, da se bom moral boriti zob za zob in z orožjem, ki so ga oni sami rabili, t. j. z vsako zvijačo, ki je bila mogoča...

Telefon je zazvonil.

»Poslušajte, dragi moj,« je govorila Miss Tufversonova. »Jaz tega ne bom mogla dolgo prenašati. Vi otežkočate vso stvar in vsak trenutek lahko naredite kakšno neumnost...«

Premestil sem slušalko na drugo uho...

Sovražnik je pokazal slabost... Poslušal sem nاپeto. Ta ton je bil nekaj novega, nekaj podobno strahu, neke vrste kapitulacija z uporabo zadnje diplomacije, da se dobi kak dogovor in pogoj za mir... Gotovo je bilo nekaj zelo važnega za vso kupčijo. Ali bi se drugače Miss Tufversonova bala,

da ne naredim kakšne neumnosti? Odvetnik z njenimi sposobnostmi?

»Poslušam vas, Madame,« sem rekel zelo prijazno, toda hladnost je bila v mojem glasu, kakor da sem jo zalotil pri kakem velikem grehu.

»Jaz sem v težkem položaju. Prosim, skušajte me razumeti.«

»Povejte mi, zakaj gre in jaz bom napravil vse, da vas razumem.«

»Nemogoče po telefonu. Ali ne bi hoteli priti k meni takoj?«

»V vaše poslovno, ali v vaše ljubezensko gnezdo?« sem jo vprašal mrzlo in posmehljivo. Ohladila me je bila že popolnoma...

»Prosim, brez šale, vsaj danes... Pridite na Vzhodno stran, hočete?«

»Bom prišel, toda... Miss Tufverson, to bo zadnjič v mojem življenju, ako ne uredimo te moje zadeve takoj in popolnoma,« sem ji odgovoril in zaprl sem telefon, ne da bi čakal, da mi še kaj odgovori.

Pozdravi, razni zbogom in na svidenje, formalnosti! Kdo se briga za to, kadar plava čez nevarno mesto?!

»Ako zna ona biti samo nekakšen trgovski zmaj, znam biti tak tudi jaz,« sem mrmral, ko sem se oblačil. »Toda oborožil se bom s tucatom več zob, kot jih ima ona...«

Pričakovala me je na vratih sama. V njenem elegantnem negližeju in našminkana ravno prav, se je pojavila tipična Američanka, ki hoče ali ugajati ali pa celo popolnoma zmagati. V njenih očeh je bilo zelo malo onega strahu, ki ga je kazala pred par minutami pri telefonu. Povabila me je notri zelo prijazno, da, skoraj navdušeno, kakor se sprejema star prijatelj, ki se ga je že davno pričakovalo...

Molčal sem, niti se nisem priklonil, niti nisem hotel videti obeh rok, razprostrtih za sprejem; odklonil sem molčé povabilo, da se vsedem in pozneje ponudbo, da popijem kakšna pijačo. Samo gledal sem jo in pazil sem na njene gibe, kakor da sem se bal, da bi me presenetila. Bila je nevarna v tem položaju, v tej kombinaciji elegancie in rafiniranosti...

Kolikokrat izgubi človek svoje bitke z ženo zato, ker ji pusti napasti ga z vsemi mobiliziranimi šarmantnostmi! Dasi ve, da je več kot polovica tega umetnega, tudi lažnega, zopet oslabi pred pogledom na taka orožja toliko močnejša, kot je on sam! Vse poklicano v službo z enim samim ciljem: zmagati, brez ozira kako!

Prepričan sem bil, da Miss Tufverson ne bo mogla zmagati v nobeni debati tega dne, ker sem tudi jaz mobiliziral vso svojo pamet in pripravljen sem bil, da jo ustavim pred vsakim razgovorom. Ker sem bil v takem stanju, da sem jo sovražil kot ženo

celo bolj kot odvetnico, sem bil v možnosti, da se ubranim vseh napadov ženske lepote, prave ali umetne, in ženske lokavosti pri uporabi femininih sredstev za podjarmljenje moške volje ali česar koli je ženska sploh sposobna. Nisem si mogel zamišljati kaj drugega, zato sem, držeč se tiho in rezervirano, smatral samega sebe za nekaj močnega in nepremagljivega. Kazal sem ji to popolnoma odkrito. Nisem se premaknil od okna, kjer sem gledal preko nizkih streh Vzhodne strani New Yorka proti East River. (Vzhodna reka).

»Nocojšnjo noč bom izvršila samomor.«

Te besede so zazvene v mojih ušesih, kakor da bi prišle z drugega sveta. Obrnil sem se. Miss Tufverson je sedela v svojem naslonjaču, držala se je z obema rokama za njega, kakor da bi se branila, da je kdo ne bi s silo vzdignil. Gledala je v odprti kamin; njen obraz je bil popolnoma miren.

Gledal sem jo dolgo časa... Šele sedaj sem videl, zakaj je izgledala tako nenavadno, ko me je pustila v stanovanje; imela je copate na nogah in jaz je še nikdar nisem videl v njih... Kakšna misel se mi je porodila potem, ko sem slišal, da se bo usmrtila? Bilo me je sram, ko sem se ujel v svojih mislih...

Slišal sem take besede že večkrat v svojem življenju. Ljudje se ne usmrtijo kar tako, niti če govorijo o tem z vzdihljaji in solzami, toda drugače je,

če izjavljajo na tako hladen način, kakor je Miss Tufversonova ravnokar izjavila!

Potreboval sem dolgo časa, da sem sploh razumel, kaj je moja pamet zaznamovala. Na vse zadnje ali ni tudi to bila neka igra z njene strani, eno izmed raznih orožij, ki stoje na razpolago človeku, ko prosi za milost, za usmiljenje, ali pa mogoče samo za kakšno korist, majhno ali veliko? Nisem bil sicer pripravljen na to, toda mislil sem zelo hitro. Zakaj bi bilo potrebno, da se usmrti? Mala prevara?

»Ob kateri uri pa želite izvršiti samomor?« sem jo vprašal v najbolj posmehljivem tonu, ki je bil mogoč. »Moral bom namreč naročiti cvetje in seveda hočem to napraviti pravočasno in ne prekmalu...«

»Vi ne morete drugače govoriti in oproščam vam zato,« je odgovorila mirno. »Toda jaz ne želim, da imate napačno mišljenje o meni in vam bom zato povedala vse, kar je potrebno, da me razumete. Prepričana sem, da se boste strinjali z menoj, da je najboljši izhod najden takrat, kadar se nima na razpolago nobene poti več za dvome in za izbiro.«

»Zakaj pa že ne začnete govoriti? Kratkotako gorim v željah, da slišim vse o vas, recimo, o vaši tragediji.«

Nisem hotel tako hitro popustiti, dasi sem bil malo vznemirjen, ker je bila tako mirna. Ta žena je vedela, kaj hoče in znala je dobiti vse, kar je

želela. Imela je sijajno mesto v svojem svetu, dva stanovanja, nov avtomobil, denar v bankah, krasno službo in polno privatnih klijentov, ki so iskali njeno spretnost v pravnih težavah in pred sodiščem. Imela je tudi neko posestvo in bila je simpatična, mlada... Imela je to spretnost, da je lahko skrila vsaj deset let svoje starosti in da je bil moški v njeni družbi radi tega še bolj srečen. Kaj je torej bilo narobe?

Sedela je tiho. Moje besede so jo najbrž užalile.

Toda, ali se človek, ki je odločen, da konča s svojim življenjem, še vedno briga za malenkosti in postane užaljen tako hitro? Morda...

»Oprostite mi, prosim,« sem skušal popraviti svojo pikrost. Proti svoji volji sem opustil namero, da ji ne bom dovolil govoriti ali pogajati se.

Moj glas ji je gotovo povedal, da se nisem več norčeval, ker me je pogledala hvaležno.

»Vsedite se, prosim vas in nikar ne prižigajte elektrike.«

Kadar dama govori tako prijazno in mehko, jaz nikdar ne morem odreči. Poskusil sem se celo šaliti:

»Stojim vam na razpolago, Madame. Moja ušesa in oči so popolnoma vaša. Ali smem tudi usta držati odprta?«

»To je malo bolje,« je rekla in zopet sva molčala. Tišina pred nevihto?

Izgledalo je, da se je borila sama s seboj in poskušal sem jo razumeti, zato sem jo pustil v miru.

S ceste je prihajal ropot New Yorka in kadar je nastopilo malo zatišja, se je slišala ura na kaminu. Miss Tufverson je sedela mirno, eno nogo čez drugo, roke sklenjene kakor v molitvi, glavo sklonjeno naprej.

Opazoval sem njeno silhueto. Mračilo se je bolj in bolj. Belil sem si glavo, da bi našel med preteklimi dogodki nekaj vzrokov za ta njen položaj, iz katerega, kakor je bila trdila, ni bilo izhoda. Da se usmrti? Zakaj? Nisem si mogel misliti najmanjšega vzroka za to. Kot odvetnici ni bilo potrebno, da se usmrti za nekaj, kar je zagrešil njen klient? Kaj drugega je moralo priti vmes? Ljubezen do Mr. Cahna in on nepopoljšljiv nepridiprav? To je bilo skoraj nemogoče. Žene napravijo moške to, kar so in one jih imajo rade take, kakor so. Skoraj vedno žene vedo, kdo so ti moški, predno se zanimajo za nje... Neka druga nesrečna ljubezen? Toda potrebno bi bilo mnogo več kot to, da se odloči za samomor žena, kakor je bila Miss Tufverson!

»Tukaj je vsa situacija,« je končno začela v tonu, ki me je v resnici iznenadil.

Čutil sem zopet odvetnika v nji. Ali sem zgrešil njen boljši ego, ker sem ji pustil preveč časa in je ona medtem zbrala vso svojo moč in pamet?

»Mr. Cahn ima ženo, od katere se ne more ločiti v državi New York, ker se ona kratkomalo noče sporazumeti z njim. Tako se ne moreva poročiti.«

Dvignila je oči, da vidi učinek na meni.

»To ni nič novega za mene,« sem ji odgovoril.

»Trenutek, prosim. Vsak dan pričakujem, da me bo tožila radi mojega vmešavanja v njene zakonske zadeve. Pri nas je kaznivo, če vplivam na njega tako, da zapusti svojo ženo radi mene. Taka tožba bi uničila mojo karijero, pokvarila Mr. Cahnov položaj v trgovskem svetu in pokončala bi vse, kar sem si zgradila tekom svojega življenja. Potem je tudi vprašanje nekega otroka, katerega skrivava in ki je v najinem varstvu in jaz pričakujem tudi enega. Vsega je konec... Nimam več moči, da se branim miru, ki bi ga hitro našla v grobu.«

Govorila je točno tako, v preprosti angleščini, brez okrasov, patetično. Nekaj trenutkov sem ji verjel vsako besedo, v prihodnjem trenutku sem pa že začel dvomiti, da je mogoče lagala, ali pa vsaj ni povedala vse resnice.

»Hočete, da izvršite samomor samo radi tega, kar ste mi ravnokar povedali?«

»Utrujena sem in bolna... Oh, tako sem utrujena...«

Ti njeni vzdihljaji so bili umetni, to sem čutil. Kaj je hotela doseči s tem?

»Kakšna lepa pripovedka,« sem se začel norčevati. Bil sem prepričan, da je zagrešila nekaj, kar je bilo bolj važno kot vse, kar mi je povedala.

»Smejete se mi, ali ne?« me je vprašala strogo.

»Seveda se smejem, in še kako!«

»Zakaj?«

»Vi to veste ravno tako kakor jaz! Zato, ker je vsa stvar neumna, brez smisla in popolnoma drugačna od tiste, ki ste jo poskušali pojasniti v času, ko ste telefonirali in takoj ko sem sem prišel.«

»Vi ste zelo krvoločni,« je rekla počasi. »Nikdar vas nisem poznala takega.«

»Tudi jaz nisem bil nikdar tako užaljen in moj razum tako zasmehovan,« sem ji odgovoril.

Skočila je pokoncu.

»Dobro je,« je zavpila. »Kaj pa delate potem tukaj? Ne verjamete mi, torej pustite vso stvar! Nečete mi pomagati? Kdo pa vas prosi za pomoč?!«

»Toda Miss Tufverson...«

»Pustite me! Zgubite se takoj iz mojega stanovanja! Ven!«

Zagrabil sem jo za obe roki.

»Bodite mirni!« sem zavpil, kolikor sem mogel.

»Vi ste histerični. Tako ne morete govoriti z nikomur!«

Potisnil sem jo v naslonjač, toda nisem bil močen dovolj, da jo zadržim tam. Vzdignila se je, po-

rinila me je na stran in potem hodila po sobi gori in doli. Naenkrat se je ustavila.

»Vi ste gentleman, toda vi ste tudi trgovec. Lahko bi mi pomagali, če bi hoteli. Hitro bi se sporazumela.«

»Nimam pojma o tem, kako bi vam mogel pomagati?« sem ugovarjal. »Prišel sem k vam po svoj denar in sedaj naj vas rešujem. Pred čem? Pred kom?«

»Rekla sem vam že,« je nadaljevala s prosečim glasom. »Tu gre za enega otroka, drugega pričakujem jaz sama. Mr. Cahn je popolnoma nesposoben. Boji se svoje žene in jaz sem postala preslaba, da bi se borila za dva.«

»Vaš otrok in Mr. Cahnov?«

»Seveda,« je mrmrala v zadregi. »Ta, ki ga jaz pričakujem, da.«

»Kaj pa drugi? Je Mr. Cahnov?«

Zakaj naj bi se ona brigala za tuje otroke? Ali je pa bilo tako, da je Mr. Cahn odklonil, da zapusti svojega otroka z drugo ženo?

»Torej oni drugi, čigav je pa?« sem jo vprašal še enkrat.

»To je Mr. Cahnova stvar. Jaz sem vmešana v to, ker sem ga kot odvetnica pustila odstraniti, dokler se situacija ne razčisti. Toda vsa stvar se je obrnila v katastrofo.«

»Vrnite otroka, zapustite vašo službo, pojdite v inozemstvo, izginite za nekaj časa nekam, živite z Mr. Cahnom — če ste zaljubljeni v njega — kakor ste že živeli zadnje čase, jaz ne vem kako dolgo, in vse bo v redu. Zakaj mi pa ne dovolite, da bi jaz malo pogledal to gospo Cahnovo, ali kakorkoli ji je že ime?»

»To ni tako lahko...«

»Ne vidim nobenih drugih težkoč, razen, ako vi ali pa Mr. Cahn sama ne delata preglavic, ker se bojita in nimata nobenega zaupanja v sebe?»

»Da, toda tudi vaš denar še ni izplačan...«

Nisem vedel, ali je njen »da« pomenil, da nimata nobenega zaupanja v vso stvar, ali je pa mislila, da je samo moj denar na poti.

»Dobro, kaj pa je z mojim denarjem in z vso misterijo okoli tega?»

»To je storija sama zase. Če o tem veste, ali pa če ne veste ničesar, je popolnoma vseeno, torej zakaj naj se mučimo s tem? Dobili boste svoj denar, to vam jamčim. Jaz se za to ne brigam več, ker sem se odločila napraviti konec vsemu in ker hočem biti čista, vsaj v vaših očeh...«

Tako je zopet začela s svojim samomorom. Je li bila resna? Vsaj izgledalo je tako...

»Zakaj naj bi bilo na svetu tako težko spraviti v red vašo zadevo?»

»Zato, ker se take zadeve skoraj ne morejo spraviti v red...«

Nikdar v svojem življenju nisem sprejel poraza kar tako. Mislim, da se ni treba nikdar smatrati tepenega, dokler človek ni tak invalid, da se ne more niti gibati, niti govoriti, ali pa da je mrtev. Kar je izgledalo tako strašno Miss Tufversonovi, je meni izgledalo popolnoma lahko. V svoji domišljiji ni videla ničesar drugega razen težav, namesto da bi iskala izhoda iz njih. Dokler se človek lahko giba, se vedno lahko najde kakšen način, kakšna pot... Najbolj komplicirane stvari so sestavljene iz množice enostavnih in lahkih stvari, kakor so velike stvari sestavljene iz množice majhnih. Dve ali tri lahke stvari so že mogoče ena težava, če so povezane skupaj. Mora se torej sekati, analizirati, poiskati sestavne dele težav in potem vzeti v roke drugega za drugim...

Vprašanje je bilo, ali mi je bila Miss Tufversonova povedala vse, kar je vedela, tako da bi si jaz lahko napravil svojo sodbo? Oni denar mi ni šel iz glave. Kaj je bilo z njim v zvezi? Ali je bil ukraden, prigrboljufan? Ponarejen ni bil, to je bilo gotovo, torej kaj je moglo biti na stvari? Ali bi se katera banka vmešavala tako globoko v privatne stvari in življenje svojih klientov, da bi zaznamovala denar, ki ga mož vzame ven iz banke zato, da bi žena lahko

zasledovala svojega moža? Ali bi evropske banke šle v take neumnosti Američanov? Prvič se mi je vsa stvar zazdela neumna in popolnoma nemogoča...

»Radi onih dvajset tisoč dolarjev bi vas rad še nekaj vprašal. Ali mi hočete pojasniti, zakaj jih jaz ne bi mogel obdržati? Vi veste, da lahko najdem vzrok...«

»Srečna sem, da ste imeli zaupanje v mene in niste poskušali. Napravilo bi vso zadevo še slabšo. Nekega dne vam bom povedala vse, za danes je brez pomena.«

Ali je bila odkritosrčna?

Poskušal sem jo malo razvedriti. Mogoče mi bo potem več povedala?

»Se počutite že malo bolje v vaši mali neumni glavici?«

»Ne, nič bolje, samo vse je bolj jasno in vem popolnoma dobro, katero pot moram izbrati.«

»Šli boste v Evropo za nekaj časa in v kratkem času se boste smejali svojim današnjim skrbem.«

»Če bi samo mogla.«

»Kdo vam je pa napoti, da ne morete narediti karkoli hočete?«

Rekel sem to, kakor da nisem vedel za nikogar, ki bi bil v stanju delati ji napotje, toda v svoji glavi si še nisem bil na jasnem, če se nisem hotel samo vmešati v njeno življenje...

»Pozabili ste vse, kar sem vam rekla?«

»Bežite no, prosim vas! Če bi bil jaz na vašem mestu, ne bi bil v skrbeh niti ene minute. Telefoni-
rajte White Star Liniji, vprašajte jih, kdaj odpluje
kakšna njihova ladja v Evropo in takoj rezervirajte
kabino.«

»To je nemogoče. Bila bi zasledovana povsod.«

»Kdo bi vas zasledoval?«

»Vi veste...«

»Torej sta zopet pri začetku...«

»Ne, pri koncu.«

Bil sem trdno odločen, da je pod nobenim po-
gojem ne bom pustil v tem stanju, zato sem govoril
in govoril, popil nekaj čajev, obračal stvari okoli in
debatiral, kakor da je šlo meni za življenje, toda
Miss Tufversonova ni popustila niti za A, niti mi ni
povedala, kar še nisem vedel. Nekaj je gotovo za-
drževala, to sem čutil, toda kaj naj naredim, tega
nisem vedel. Držal sem jo v rokah kot kakega otro-
ka, govoril sem z njo kakor z bratom in sestro, po-
skušal sem ji kaj dopovedati, kakor bi oče ali mati
govorila z otrokom, vse zaman. Poskušal sem, da
prebijem tisti jekleni oklep, ki ga je držala okoli
sebe, da bi si vsaj mogel napraviti točno sliko o
njenem položaju, toda uspel nisem. Bila je rezer-
virana in poskušala je dopovedati mi, da ni bilo nič-
sar drugega, razen kar mi je bila že povedala.

Napel sem drugo struno. Začel sem ji pripovedovati šale iz vojaškega življenja in kmalu se je smejala na ves glas. Življenje jo je zopet začelo objemati... Čez kako uro se je obnašala, kakor da se ni ničesar zgodilo. Nisem ji več hotel omenjati, zakaj sem prišel...

Bilo je pozno in pripravljaj sem se na odhod. Obljubila mi je, da me bo čakala zelo zgodaj naslednjega dne, ki je bil nedelja. Dogovorila sva se, da napraviva izlet kam ven iz države ali pa v gornji del države New York.

Ko sem odšel, sem bil prepričan, da je bila dobra vsaj še za en dan življenja...

Na potu v svoj hotel sem se spomnil na nekaj in takoj, ko sem prispel v hotelsko vežo, sem ji telefoniral.

»Hej, staro deklé, imam neko sijajno idejo!«

»Kaj pa je, stari fant?«

»Potrebno bi bilo, da se poročite in da se delate pred svetom, kakor da je otrok, ki ga pričakujete, od tega ženina in potem Mrs. Cahnova ne bo imela nobenega vzroka več, da vas zasleduje. Mogoče bo celo dvomila, da ste jo navlekli in da najbrže med vami in njenim možem sploh ni bilo ničesar resnega. Kaj mislite?«

»Hm, ni tako slabo,« je rekla počasi.

»Vidite, vi mala gos, kako lahko je življenje?«

»Ni potrebno, da se norčujete iz mene, toda kje je pa ženin?«

»Saj ga lahko kupite, kogarkoli! Kakšna inteligentna baraba bi bila še najboljša.«

»Ali mi jo lahko najdete?«

»To je lahko,« sem se šalil. »En tucat po naročilu, Madame!«

Utihnila je; najbrže je premišljevala. Pòtem sem mislil, da je bila zveza prekinjena in malo glasneje sem vprašal:

»Halo, ali ste še pri telefonu?«

»Nikar se tako ne derite, prosim vas. Še vedno sem tu, seveda sem. Da, vaša ideja ni tako slaba. Pridite zjutraj zelo zgodaj, hočete? Morebiti bomo pa vseeno našli kakšno pot iz te zmešnjave...«

Bil sem zadovoljen in rekel sem ji to. Njen zбоgom je bil tako navdušen in odkritosrčen.

»Na vse zadnje, življenje ni tako težko. Samo malo je treba misliti, obrniti se malo na levo, pa malo na desno, udariti nazaj, če nas kdo napada, ali pa včasih sprejeti mirno kakšno brco in si jo zapomniti, in vse gre fino...« sem mislil, ko me je dvigalo nosilo na šestnajsto nadstropje, kjer sem stanoval.

Gotovo sem mislil precej na glas, ker me je sluga v dvigalu vprašal, če ne želim česa?

»Ali sem kaj rekel?«

»Menda ste nekaj rekli, Sir.«

»Naravno, svet je smešen, ali ni?« sem se smejal in mu dal dolar.

»Hvala, Sir.«

»Naj se zabavajo tudi tisti, ki nič ne vedo,« sem filozofiral v svoji sobi, srečen, da je bilo meni vse tako lahko izpeljati. Rešiti ljudi pred samomorom, je bil meni lep in plemenit šport. Na komplikacije po rešitvi pa nisem hotel niti misliti.

Samo bogovi lahko naredijo tako, da nekaj živi in tisti, ki reši eno življenje...

Bil sem ponosen na ta večer in zadovoljen, da se je vse obrnilo na pravo pot...

VIII.

D drugega jutra sem imel pomisleke. Vsa stvar se mi je zdela zelo nemoralna. Ali je pošteno poročiti se na ta način, rabiti moža v gotove svrhe in potem poslati proč, kakor da se ga ne pozna? V kulturni človeški družbi bi take stvari ne smele biti mogoče.

Poznal sem več zakonskih zvez, ki so bile še slabše in kjer niti eden od poročencev ni imel nobenih koristi in samo trpljenje. Saj bi v slučaju Miss Tufversonove obe strani bile zadovoljne! Torej se dalje nisem brigal za to stran. Toda z druge strani, ali ne bi bila Miss Tufversonova izpostavljena ocenjevanju vse svoje življenje? Mogoče bi bilo vseeno bolje najti kakšen drug izhod iz te situacije? Toda kakšen?

Bil sem za zajtrk že v stanovanju Miss Tufversonove. Predno je kaj rekla, sem jo prekinil na kratko v njenih mislih:

»Da, že vem. Neka baraba ne bo dobra, gentlemana se pa najde samo v kinu.«

»Uganili ste,« je odgovorila. »Ideja je dobra, toda kakor vse ideje ...«

»Manjka ji tisti kontakt, ki bi jo pripeljal do realizacije,« sem jaz končal njeno frazo.

»Najlepše stvari postanejo navadne in umazane, in umazane se lahko povzdignejo do umetnosti. Vse zavisi...«

»Da,« sem potrdil. »Ne, kaj se dela, temveč kdo to dela. Prav?«

»Razumemo se popolnoma na tej točki,« se je smejala.

»In kako se počutite, draga moja?« sem jo vprašal. »Kako močna je volja do življenja, do blagostanja, do sreče?«

»Močnejša kot je bila, ko je bila najmočnejša.«

»Ne šalite se?«

»Nikar ne razumite pogrešno,« je izjavila. »Za srečo sem se borila, odkar sem bila otrok. Delala sem v tovarnah, pri najtežjih poslih, da bi si mogla plačati študije in ko sem jih končala, sem morala delati še trše, da si zgradim svojo pozicijo. Nikdo mi nikdar ni pomagal, nisem imela niti dobrih želja na moji poti kvišku. Zakaj naj bi sedaj vse to pustila? Zakaj naj bi pustila vse skupaj sedaj, ko sem skoraj na vrhu?«

»To sem vas spraševal že večkrat.«

»Ker sem premehka in preslaba, da se zmažem iz te zmešnjave, za katero sem mislila, da mi bo prinesla blagostanje do konca mojega življenja. Ravno

zato, ker je zadeva bila tako komplicirana, sem mislila, da jo bom jaz izvedla, ker sem verjela v svojo sposobnost. Toda stvari v življenju so drugačne, kot jih zamišljamo. Ceste, po katerih potujemo, so bolj slabe, kot so izgledale, ko smo se pripravili za potovanje, kar je pa še slabše, je, da jim nikjer ni ne konca ne kraja in da naš današnji cilj ni več naš jutrišnji cilj ...»

»Jaz sem imela uspehe v življenju, tako mi pravijo vsak dan, toda današnji uspeh ni več jutrišnji uspeh, če včerajšnji ni postal podlaga današnjemu in če današnji ne stoji trdo kot temelj za jutrišnjega. Jaz sem pa postala preslaba, da se povzpnem še višje in kjer sem, ne morem ostati. Kar hočem danes, za to nisem vedela, ko sem hotela biti to, kar sem danes.«

»Potem,« je nadaljevala, »se lotimo stvari, ki so pretežke in čeprav jih spoznamo kot take, se vseeno nočemo vrniti v to, kar smo bili včeraj ... Zamislite si polkovnika, ki bi bil srečen kot stotnik v polku, ki mu poveljuje! Nemogoče ... Malokateri človek je pripravljen vrniti se v svojo preteklost...«

»Hočem živeti, toda nisem več sposobna boriti se. Začela sem stvari, ki jih ne morem končati in če niso končane, so proti meni.«

Govorila je kakor sama sebi; zajtrka se skoraj ni dotaknila.

»Kaj pa ste naredili tako strašnega, da se ne bi moglo popraviti? Morali mi boste razodeti te vaše skrivnosti, če hočete, da dovolim, da me vprežete v vaš voz, ki ga je potrebno izpeljati iz blata.«

»Prosim, nikar ne zahtevajte preveč. Zamislite, da ste skopali globoko jamo, na drugem nekem mestu ste posekali več tisoč dreves; kaj pa boste imenovali to, če ničesar drugega niste storili? Luknja v parku, v oviro vsemu svetu in lep gozd uničen! Vandalizem, ali ne? Toda če zgradite s temi tisoč drevesi lepo švicarsko vilo v oni jami, ste tako olepšali park, storili ste nekaj koristnega in ljudje bodo snemali klobuke z glave pred vami...«

Gledala sva se molče, potem sem rekel:

»Poslušajte, vse je lepo, toda jaz še vedno ničesar ne razumem.«

»Kopala sem jamo za svojo palačo na tujem zemljišču in podrla sem drevesa v gozdu, ki ni moj. Bila sem naprošena, da to storim in ko je to storjeno, me blamirajo...«

Miss Tufverson je mnogo brala, imela je ambicije do literature in poezije, začela je ljubiti glasbo in umetnost; bal sem se torej, da je njeno materialno življenje preveč težilo njeno dušo in da ni vedela, na katero stran naj se obrne v življenju, ker je bila vezana na obe in tako nesrečna, naj bi se za kate-regakoli odločila. Zato sem ji rekel:

»Spočijte se malo. Premislite nekoliko vse te stvari. Pojdite v šume, nikar ne berite, vrzite ven radio! Jaz vam bom pomagal!«

Prijela me je za roko, gledala je globoko v mene, tako da sem se bal, kaj bo rekla. Potem je spregovorila:

»Sprejela bi pomoč samo od nekoga, kakor ste vi, drugače je vse izgubljeno...«

Stala sva tako in gledala drug v drugega. Kaj je mislila, ne vem, ali to vem, da sem jaz takrat mislil, da je bilo vredno rešiti jo ne vem pred kakšnim zmajem...

Končala sva zajtrk stoje; tudi ona je popila svoj oranžni sok.

Odločil sem, da ji bom pomagal, če bom mogel, dasi ji nisem ničesar obljubil, ker nisem vedel, kaj naj obljubim. Težko je pomagati, če se ne ve, zakaj gre, in obljubljeni v negotovost. Toda ali ni človeška dolžnost najprej pomagati in potem šele spraševati?

Počasi sva šla do njene garaže, vzela sva avtomobil in se odpeljala proti New Yerseyu.* Ona je pazila na cesto, jaz sem pazil na njo... V Holland tunelu** sem rekel kar tako tja v en dan:

* Sosedna država do države New York.

** Predor pod reko Hudson. Veže državi New York in New Jersey po suhem. Prej se je moglo samo z ladjo iz ene države v drugo.

»Jaz bom postal vitez, ki bo rešil svojo veliko gospo iz nevarnosti. Dajte mi vaša povelja, prosim.«

»Zakaj se ne bi midva poročila, takoj jutri?«

Izgubil sem sapo.

»Vi sploh niste poročeni, ako vaša žena ne dela sitnosti. Informirala sem se v Londonu. Vaša žena je Francozinja in ko ste se z njo civilno poročili, niste izpolnili pogojev, ki jih zahteva francoski civilni zakon. Nobeden od vaju ni britski državlján. Če se nahajata izven Velike Britanije in če ne registrirata vajine poroke pri vaših oblasteh, ostaneta oba neporočena, torej se lahko z menoj poročite. Ko se bova poročila, bova skupaj zapustila Ameriko za vedno. Jaz bom anulirala najin zakon in vi boste zopet svobodni, da delate kar hočete.«

Zadnji stavek je izgovorila počasi.

»Nisem nikdar nameraval, da se jaz osebno vpletem v to,« sem ugovarjal.

»Jaz se moram poročiti, da grem lahko iz Amerike na najlepši način, ki ne bo padel v oči. Tako bom s silo pretrgala vse, umaknila se z ugledom iz javnega življenja, prodala bom vse kar imam, razen nekaj posestva, in z mojim otrokom bom začela novo življenje nekje v Evropi, kjer nihče ne bo poznal niti mene niti Mr. Cahna.«

Govorila je kakor kak general, ki razvršča svoje čete.

»Mrs. Cahnova si ne bo upala ničesar več govoriti in nihče ne bo mene sumničil.«

»Sumničil vas, zakaj?« sem jo prekinil.

»Ali sem rekla sumničil?« je takoj popravila. »Nisem mislila tako. Mislila sem, da nihče ne bo sumil, da jaz nisem Mr. Cahnova žena, kar sem popolnoma gotovo pred Bogom Vsemogočnim.«

Stvar je postala malo teatralna in mi ni ugajala.

»To je bila moja ideja, toda jaz nisem pričakoval, da me boste delali odgovornega za njo s tem, da naj jo sam izpeljem do konca?« sem poskušal spremeniti njeno mišljenje in — zahteve.

»Ta ideja je najboljša na svetu in vi ste največji dobrotnik, ker ste jo iznašli. Bodite tudi junak, da jo izpeljete do konca!«

Moral sem misliti hitro. Razumel sem vsako točko, ki jo je omenila. Torej jaz sam naj zgradim streho nad njeno srečo, tako streho, ki bo dovolj močna, da kljubuje vsem vetrovom? Ali je to tako lahko?

»Vem, kje prihajam notri v vso zadevo, toda ali bom sposoben, da se izvlečem tudi ven?« sem jo vprašal. Gledala je skozi okno na moji strani avtomobila.

»Mi bomo investirali v vaše izume, vi boste sodelovali v naših tajnostih in nikdar nihče ne bo ničesar zvedel, ker nas ne bo nazaj v Ameriko...«

Govorila sva še več o tem. Vsako točko, ki sem jo jaz prinesel na dan, je takoj pobila z vsemi mogočimi in najboljšimi argumenti. Imela je načrte, velike načrte in bila je velikodušna v svojih obljubah, kaj bo vse naredila za moje trgovske kupčije in kako mi bo mogoče priti na svetovni trg z mojimi lastnimi produkti, izdelanimi v mojih lastnih tovarnah...

»Potrebno je preveč denarja za to,« sem rekel skoraj nejevoljen, da sem se dal zvoditi v njene fantazije.

»Zveze so gotov denar in jaz jih imam. Lahko jih dobro izrabim nekoč, ko ne bom imela drugih skrbi kot te.«

Ko sva sedela za mizo pri kosilu, sem bil zelo navdušen za njene ideje in predloge, samo... Ena sama misel mi ni dala miru:

»Ali je res Mrs. Cahnova tista, pred katero je bežala?«

Kako bi mogel zvedeti za to? Vzroki, ki mi jih je dala, so bili dovolj močni, da izženejo iz New Yorka vsakega, dasi ni bilo ničesar kriminalnega na stvari niti preveč škandaloznega za Ameriko. Vedel sem, česa je ženska sposobna, da dobi nazaj svojega moža ali ljubimca, toda imel sem tudi precej pojma o tem, česa je žena sposobna, da se maščuje nad ono osebo, ki ji je odpeljala moža. Toda ali se je Miss

Tufversonova res bala samo tega? Otrok? Ali bolje: Otroka! To je bila druga misterija... Ali je bila nosna? Če je bila, se ji to ni poznalo... Ali sem mogel zahtevati dokaze v taki stvari? In oni drugi otrok? In onih 20.000 dolarjev??

»Kaj pa mislite tako intenzivno?« me je vprašala.

»Tu je mnogo stvari, ki jih pri najboljši volji ne razumem. Nočem izgledati preveč neumen, toda ali je to vse, kar mi lahko poveste? Ali ni ničesar drugega na stvari? Ali ne mislite, da imam pravico, da zvem vse takoj sedaj, še predno se angažiram v to avanturo?«

Govoril sem počasi in pazil sem na njen obraz. Niti ena mišica se ni premaknila. Izdržala je moj pogled.

»Tu ni ničesar, česar bi se morali bati,« je odgovorila.

»Torej vseeno je nekaj, kar vi ne marate povedati?« sem je vprašal ostro.

»Ničesar pomembnega za vas.«

»Mogoče ni važno danes, toda če je pomembno za vas danes, mogoče bo postalo važno tudi za mene nekega dne?«

»Dragi moj, vi imate preveč domišljije. Rekla sem vam, da ni ničesar, česar bi se vi morali bati in enostavno morate verjeti, kar vam rečem. Kaj pa hočete? Da me pribijete na križ?«

»Nočem ničesar sličnega, toda želim zvedeti vso resnico!«

»Poznate jo, saj sem vam vse povedala.«

»Lažete!« sem ji vrgel v obraz.

Ni mi odgovorila na to, ni mi mogla hitro odgovoriti... Njen molk mi je služil v dokaz, da sem imel prav, ko sem sumil, da mi je skrivala stvari, ki so najbrže bile največje važnosti. Postal sem jezen.

»Kaj pa mislite, da sem tak tepec?«

Še vedno ni rekla ničesar. Gledala je v mizo, grizla je svoje ustnice in izgledala je mnogo manjša, ker zdelo se mi je, da se je nenadoma skrčila, kakor da bi jo zeblo.

»Izmislili ste si lepo pripovedko, samo ne vem še zakaj. Eno pa je gotovo in to je, da boste prihodnje dejanje igrali brez mene!«

Napravila je obraz, kakor da bi me hotela ustaviti, predno sem izrekel vse, kar mi je bilo na srcu, potem je pa vprašala z bolečim glasom:

»Je to vaša zadnja beseda?«

»Moja zadnja...«

Plačal sem račun in zapustila sva krčmo, ne da bi dalje govorila. Na poti do avtomobila je počivala dvakrat, toda obakrat je odklonila mojo roko. Počutil sem se slabo sam. Raje bi imel, da sem zvedel njeno tajnost in da bi se potem tudi jaz moral mučiti, kako naj ji pomagam. Kakor so bile stvari,

nisem mogel pomagati. Hotela me je samo izrabljati, dokler bi ji bil potreben; ni me hotela uporabiti niti kot prijatelj prijatelja... Njeno izmikanje, da mi pove, kakšne težave jo mučijo, je bilo dokaz, da ni imela zaupanja v mene; zakaj naj bi ga imel jaz v njo? Poznala me je že tako dobro in jaz si nisem mogel misliti tako strašne stvari, da bi mi je ne smela zaupati!

Stala sva pred avtomobilom. Bila je bleda in utrujena, kakor da bi bila izčrpana do zadnje svoje moči. S težavo je našla ključ v torbici, zlezla je nekako v voz, toda luknje do ključavnice motorja ni mogla najti precej dolgo. Opazoval sem jo, stoječ zunaj; z obema rokama sem držal za vrata.

»To je popolnoma izključeno, da vozite v tem stanju,« sem ji rekel prijazno. »Bolje bi bilo, da se najprej malo sprehodiva.«

»Vozila bom,« je odgovorila.

»Ne boste vozili v tem stanju!« sem rekel energično.

»Vozila bom...« je odgovorila kakor v sanjah ali v mrzlici.

Ni mi ugajalo, kakor je to rekla.

»Dobro, vozite kamor hočete, toda jaz bom vzel avtobus.«

»Plašljivec!« je zavpila na mene. Da se je zbudila iz spanja, sprememba na nji ne bi mogla biti večja.

»Plašljivec!« je rekla še enkrat v motor, zaloputnila z vratmi in pognala motor.

Nisem ji odgovoril. Ali sem se bal? Vedela je, na kaj sem mislil, torej je pravilno razumela mojo odklonitev, da se odpeljem z njo in jaz sem pravilno razumel, kaj je hotela? Ali je hotela zavoziti v kako nesrečo?

Njen avtomobil je počasi odpeljal. Gledal sem za njo, toda moja pamet ni mogla delati in glava je bila prazna. Moral sem se mučiti, da se spomnim, kaj se je zgodilo.

Najprej sem se spomnil njenih besed od včerajšnjega dne:

»Izvršila bom samomor nocojšnjo noč.«

Včeraj ji nisem pustil...

»Danes si jo pa pustil!« je zvenelo v mojih ušesih, kakor da mi je kdo šepetal za hrbtom...

Kako sem jo mogel pustiti? Kateri mož bi pustil žensko v takem stanju za volanom avtomobila? Bal sem se, da se bo nekaj zgodilo, kar bo napravilo konec vsemu, kar je bilo, dasi sem se zavedal samo na pol, kaj je bilo... Zveza med Miss Tufversonovo in tem sončnim dnevom se bo pretrgala, zveza med njo in menoj se bo pretrgala; koliko drugih zvez se bo raztrgalo? Neka luč bo ugasnila in tema bo vladala... Čutil sem, da bom postal nesrečen za vedno, če se bo to zgodilo...

Kolikor sem mogel hitro, sem odhitel na postajo avtobusa. Moral sem čakati še deset minut. Deset dolgih minut!

Očital sem si, bilo mi je strašno žal. Že enkrat prej se mi je bilo zgodilo nekaj podobnega...

On je bil plemenitaš stare Avstrije, bivši častnik iz svetovne vojne. Našla sva se v neki kavarni na Dunaju in bil je popolnoma »suh«. Imel sem več sto dolarjev in to je bilo že celo premoženje na povojnem Dunaju, kjer se je lahko kupila hiša za par dolarjev, bilo je pa to tudi skoraj vse, kar sem imel. Napravil mi je krasno ponudbo. Za dokaze mi je dal častno besedo in slavo one vojske, ki ji je bil pripadal in one domovine, v kateri je še vedno bil plemenitaš. V enem tednu sem uvidel, da me je osleparil. Pozval sem ga, da mi pojasni, da se opraviči, zahteval sem zadoščenje. Videl je, da sem ga ujel in jaz sem zvedel, da je osleparil tudi mnogo drugih, ki jim je obljubil zlate rudnike na mesecu za njihov denar. Toda stari duh vojske je bil še vedno v njemu. »Če se ustrelim, ali boš povedal moji rodbini in policiji?« me je vprašal. »Seveda ne bom,« sem mu zatrdil. »Kaj pa misliš, da sem? Še za pogreb ti bom plačal in za grob...« Bil sem razočaran in trd in norčeval sem se iz njegove hrabrosti. »Daj mi eno uro časa, hočeš? Moram urediti svoje zadeve in pisati materi, da sem težko bolan. Ona ne sme zve-

deti, kako sem odšel na drugi svet...« Dal sem mu eno uro časa s pripombo: »Avstrije ni več, tudi njenih oficirjev in plemenitašev ni več. Napravil boš smešno figuro v nekem dunajskem sodišču...« Nisem nikdar niti pomislil na to, da si bo vzel življenje tako enostavno, po vseh lumparijah, ki jih je napravil. Zločin in starokopitna čast ne živita skupaj pod isto streho, sem si mislil. Vrnil sem se čez eno uro... Bil je mrtev in v roki je držal listek: »Hvala ti, tovariš!« Pokopal sem ga z ostankom svojega denarja. Njegova mati ni nikdar zvedela in jaz nisem nikdar mogel pozabiti...

Sedaj sem se spominjal vseh potankosti in spomnil sem se tudi, kako sem slišal istotako hladne besede iz nekih drugih ust, od Miss Tufversonove: »Izvršila bom samomor nocojšnjo noč...« Oni avstrijski grof je tudi rekel tako hladno iste besede... Bil je ponos in nada vse rodbine, pa je šel...

Spomini...

Avtobus je odpeljal. Bil sem v mrzličnem stanju, ko sem se spominjal vsega tega in vest me je pekla, da sem jaz potisnil Miss Tufversonovo na rob prepada, v katerem že morda leži...

Nisem mogel sedeti mirno. Vstal sem in pazil sem na cesto z obeh strani, popolnoma prepričan, da bom našel prej ali slej ostanke njenega avtomobila, njeno telo razmrcvarjeno na tleh...

Včeraj sem bil ponosen, da sem ji rešil življenje in danes sem bil obtožen, zaznamovan kot strahopetec, kriv najbrže uboja!

Avtobus je vozil zelo počasi! Tako lahko in enostavno... Sovražil sem sprevodnika, poslal bi ga bil na vešala, ker je vozil tako pazljivo, ker je tako pazil na cesto in na vsak voz, ki smo ga srečali, ker je zmanjševal brzino na vsakem križišču...

O človek, kakšen stvor božji si! Ničesar se te ne tiče, če si sam zaslepljen s svojimi lastnimi skrbmi! Ves svet naj se pogrezne, samo da se tebi kakšen gumb ne odtrga!

IX.

V New Yorku sem najel taksi do njenega doma. Hišnik mi je povedal, da je doma...

Koliko razburjenja za nič! Zamudil sem eno dvigalo, ker nisem vedel, kaj naj sploh mislim. Vzel sem drugo dvigalo, ki je šlo v njeno nadstropje. Toda ko sem ga zapustil, sem stal pri vratih in gledal v prazne hodnike, kakor da čakam, da se odpeljem nazaj doli do pritličja.

Moral sem urediti svoje misli. Ali se je Miss Tufersonova igrala z menoj? Ali je igrala tako dobro, da me je premotila? Kaj je bilo v vsej stvari tako strašnega, da jaz nisem smel vedeti? Kaj naj bi bilo takega, da se ji je zdelo bolje zavreči svoje življenje, ne da bi mi tega povedala? Bil sem med dvema ognjema in ko sem pritisnil na gumb zvonca na njenih vratih, sem bil odločen, da moram na vsak način zvedeti, kaj je na stvari, ali jo pa pustiti za vedno svoji usodi. Nisem pa več mislil na to, da se bo usmrtila; saj se ni na cesti tega popoldneva, saj niti poskušala ni? Ali pa je?

Odprla mi je sama. Pričakoval sem, da jo bom našel spremenjeno, obupano, duševno uničeno... Našel sem jo mirno, smehljajočo; nekoliko preveč prijazno, bi rekel, mogoče preveč mirno? Poznal sem jo zelo dobro in ta njena slika, v katero se je zavijala, je skrivala nekaj njene prave osebnosti.

Te njene strani še nisem poznal...

Ni me vprašala, zakaj sem prišel, niti ni omenila avtobusa ali svoje vožnje. Ko me je pustila notri, se je poglobila v svoje delo, s katerim je bila najbrže zaposlena, predno sem prišel. Ni mi ponudila stola, niti ni stavljala vprašanja ali pričakovala, da jo jaz kaj vprašam. Postopala je z menoj, kakor se postopa z gosti, ki so v napotje, kadar se nam mudi na vlak ali kam drugam, ki jih pa ne moremo ven vreči in se jim zato prisiljeno smehljamo, medtem ko delamo naprej, kar smo začeli.

Urejevala je svojo pisalno mizo. Neke papirje je uničila, druge je sortirala v velikih ovitkih, neke druge je pa celo pospravila v potno torbo. Kaj sem delal, ko sem jo opazoval, ne vem več, gotovo sem se obnašal, kakor se obnašajo ljudje, ki skrivajo pravi vzrok, radi katerega so prišli.

Pisalna miza je izgledala urejena, ker pogledala jo je še enkrat, odprla je vse predale in jih zopet zaprla in potem se je vsedla v naslonjač. Sedela je tako, da sva si gledala v oči. Uredila je zelo skrbno

svojo domačo haljo, potem je vrgla eno nogo čez drugo, pogledala me je skoraj radovedno in rekla:

»Niste mi še povedali, zakaj ste prišli, dragi moj.«

»Moja navzočnost sama bi lahko pomenila dovolj, ali ne?« sem ji odgovoril.

»Mogoče je več razlogov za vaš prihod in ker sem zelo pokvarjena in rada sumničim ljudi, mislim, da niste prišli, da se prepričate na lastne oči, kako se kaj počutim, temveč kaj bi se dalo rešiti od mojega brodoloma. Ali imam prav, moj dobri vitez?«

To posmehovanje me je užalilo.

Ne, ni imela prav. Hotel sem resnico, toda nisem mislil najprej o sebi. Njene besede so bile razžaljive in njeno zbadanje na viteštvo, kakor sem se ji bil odkrito ponudil v Holland tunelu, je bilo zelo neokusno. Toda zadržal sem se malo in v njenem lastnem tonu sem odgovoril:

»Nimate prav, gospa moje zastave! Vitezi rešujejo ali pa ne rešujejo; oni niso podgane, ki prve zapuščajo gorečo ladjo!«

»V resnici?«

»Prišel sem, da vidim, kako se počutite. Če se počutite dobro, bom takoj zopet odšel.«

»In če se ne počutim dobro?«

»Bom ostal, dokler ne zvem, zakaj se ne počutite dobro, ker potem vam bom mogoče mogel pomagati.«

»Vitezi ne sprašujejo, oni se borijo, ali ne?«

»Vitezi se borijo za dame svojih src, če te dame odprejo svoja srca...«

»A, tako?«

»Da, tako! Čas je že, da me gledate takšnega, kakor sem v resnici.«

»Dobro je. Jutri boste deloma plačani, ostanek boste dobili v par dneh, ko bom prodala neke vrednosti.«

»Jaz nisem hijena!« sem skočil pokonci. »Ni potrebno, da govorite o denarju, če vam ni všeč. In zakaj naj bi trosil denar za Mr. Cahn?«

Merila je vsako besedo, ko je govorila:

»Jaz sem jamčila za plačilo in plačala bom. Mr. Cahn ne more plačati. Vam mora biti vseeno, kdo vam plača, tako dolgo, dokler se vam sploh plačuje.«

»Ako vam to dela take težave, da je vaše življenje v nevarnosti, potem ne morem sprejeti nobenega denarja od vas.«

Nasmehnila se je in gledala v odprti ogenj.

»Lepo je poslušati moža govoriti...«

»Jaz nimam namere samo govoriti, hotel bi pokazati kaj več.«

»To bi samo poslabšalo situacijo in prineslo nove neprilike, ker vi hočete pomagati samo pod vašimi pogoji. Pustite vso stvar, prosim vas. Prešla sva jo že zadostikrat.«

»Vi nimate nobenega zaupanja v mene, zato pa tako govorite. Ker pa nimate zaupanja niti v samo sebe, pa iščete najlažji način, da se znebite odgovornosti v življenju in zato mislite na samomor!«

»Prosim brez pridig. Z besedami se take stvari ne morejo spremeniti. Prosila sem vas za nekaj in vi ste to odklonili. Razumem vaše stališče in jaz bom nosila svoje posledice. Ali vam je to dovolj jasno?«

Bila je sijajna, ko je tako govorila. Izgledala je kot kraljica, ki odstopa od vlade, ali pa, — samo za trenutek sem jo videl tako — ki odhaja na morišče... Poskušal sem ji priti bliže, toda zaman.

»Prvo trgovina in potem čustvo, kupčija čez vse v življenju, to je bilo moje geslo. Nazadnje sem tvegala vse na eno karto in sedaj ne morem igrati svoje igre, ker ne morem parirati stave drugih igralcev. Moram se umakniti iz igre.«

»Pobita?«

»Ako hočete, lahko me nazivate tepeno. Kadar igrate poker,* morate odgovoriti na vsako stavo

* Poker je hazardna igra, v kateri vsak igralec stavi, da ima boljše karte kot drugi igralec ali igralci. V navadnem pokerju so 4 karte odkrite in samo ena pokrita, torej od te edince zavisi vsa stava. Mogoče je, da igralec igra, kakor da bi imel kakšno dobro karto skrito, v resnici pa hoče samo druge odgnati iz igre, tako da bi vzel skupiček na mizi, ker skupiček pripada tistemu, ki ostane v igri do konca, ali tistemu, ki ima najboljše karte od onih, ki so ostali do konca in stavljali v vsaki rundi. Teh je lahko več ali manj, po želji igralcev.

vaših soigralcev, če imate boljše karte kot oni, če pa nimate denarja, da bi stavili, vam pa vse odnesejo, ker stavijo v zadnji rundi več kot imate vi na razpolago in tako izgubite, čeprav imate boljše karte. Jaz nimam možnosti, da pariram udarce svojih soigralcev...«

Poskušal sem jo prepričati, da bi bilo dobro, da mi pove, v kakšnem poslu ali igri je izgubila in da mi vsaj pove na splošno, zakaj gre. Toda ona tega ni hotela. Izjavila je, da bi se stvari v resnici še bolj komplicirale, če bi bilo več ljudi vmešanih.

Molčala sva nekaj časa.

Bilo mi je žal in prosil sem jo za oprostitev, ker sem jo imenoval lažnivko.

»To je vse prav,« mi je rekla. »Če igram klavir, zakaj naj bi vi iz vljudnosti rekli, da slišite vijolino? Saj mi vsi lažemo, kar instinktivno; v zibelki, da mame mislijo, da smo bolni, ko nam je samo dolg čas; kot otroci, da kaj izvlečemo od drugih pod napačnimi zahtevami in potem lažemo vedno skozi vse življenje, enkrat iz vljudnosti, drugič iz strahu, tretjič iz navade, da malo olepšamo stvari, in tako dalje. Če nekaj ne poveste in s tem varate druge ljudi, ki mislijo čisto nekaj drugega zato, ker jim vi ne poveste vsega, ali ni to tudi laž? Seveda ne navadna laž, to je bolj fina laž, neke vrste diplomatska zvitost in sposobnost...«

»Kam pa greste?« sem jo vprašal, da menjam vsebino razgovora. »Izgleda, da se pripravljate na pot?«

»Če bi imeli kaj smisla za kupčije, bi šla z vami v Evropo, čim bo mogoče. Kakor pa stvari stoje, živim samo po želji drugih. Naredila bom konec vsemu takoj, ko bo mogoče, in na kolikor mogoče tih način.«

To je bilo malo bolje. Samomor preložen? Ali pa me je varala, da bi se me znebila?

Vprašal sem jo za Mr. Cahna in rekla mi je, da nikdar ni želela videti ga, kadar je bila v kakšni neprijetnosti ali celo v napadu obupa.

»Dober tovariš v sreči; nemogoč v vseh drugih situacijah,« ga je opisala.

Nisem vedel, kaj naj storim. Nikdar v svojem življenju še nisem pustil prijatelja na cedilu, ki mi je zaupal. Potem, v vsej zadevi je bilo nekaj privlačnega in avanturističnega; Miss Tufverson je bila zavita v tančico skrivnosti, ki bi jo rad pretrgal... Nisem mogel verjeti, da je bilo nekaj protizakonitega, mogoče je bilo samo zapleteno in komplicirano in ona je izgubila niti in zvezo med poedinimi deli, pa je zato pretiravala?

Na drugi strani pa je bilo vprašanje, ali sem se jaz mogel poročiti z njo? Mogle bi nastopiti komplikacije radi moje angleške civilne poroke. Ne s strani

moje žene, to je bilo sigurno. Ona ni bila sposobna narediti nekaj, kar bi mi skrivilo en sam las na glavi, toda od kake druge strani. Kaj pa če je Miss Tufversonova napačno tolmačila mednarodne zakone in predpise raznih držav, ki so se tikali zakona? Ali pa če bi ona sama spremenila svoje obnašanje proti meni in bi, recimo, ne hotela anulirati najino poroko? Ali sem smel biti tako nezaupljiv? Kakšno orožje bi mi ostalo na razpolago proti njej v slučaju, da bi bilo potrebno? Kakšne obveze bi si nakopal na vrat v slučaju, da jo poročim? Mrs. Cahnova je bila precej trda in Mr. Cahn je plačeval in ne malo, kakor sem slišal. Potem, ali sem si lahko privoščil tako šalo z zakoni? Ali ni bilo tu vprašanje življenja in smrti? Razlika med srečo in popolnim uničenjem? Zakoni se delajo in razveljavljajo, vse po potrebah ljudi, evolucije in ali niso ravno tisti najbolj močni, ki spreminjajo zakone po potrebah? Ali nisem imel pravico, da se ognem formalnostim? Če to ne storim, bo eno človeško bitje izgubljeno, mogoče bo popolnoma nedolžna ženska prisiljena k takšnemu obupnemu koraku samo zato, ker si jaz nisem upal pohoditi malo trave na sosedovem pašniku? Sila ne pozna zakona, sila je zakon sama po sebi. Toda, ali je Miss Tufverson bila tako nedolžna, da bi imela pravico na tako pomoč? Ali nisem imel sveto pravico, da zvem, zakaj je bila v težavah? Zakaj si je

hotela vzeti življenje? Ali nisem imel pravice, da ji odrečem pomoč zato, ker ni imela zaupanja v mene? Težko... Če dober prijatelj pride prositi za pomoč, ki mu jo lahko damo in če bi bilo odvisno od tega življenje ali smrt tega prijatelja, ali imamo pravico odreči mu pomoč samo zaradi tega, ker noče povedati, kako je prišel v zagato? Ne... Pomoč prijatelju mora biti brezpogojna, če smo njegovi prijatelji...

Ta zadnja misel je bila odločilna v moji glavi. Nisem več premišljeval...

»Kakšne dokumente pa rabim, če bi vas hotel poročiti, moja tigrica?« sem prekinil tišino.

»Nobenih.«

»Ob katerem času pa se zadeva lahko uredi?«

»Ob vsakem času.«

»Ali me boste čakali tukaj ali pa se dobiva na kakšnem drugem mestu?«

»Pridite sem okoli devete ure.«

Najbolj važni dogodki v življenju so morda tisti, ki se zgodijo brez hrupa in vika, brez olepšavanja, brez pripravljanja, taki, ki se zgodijo kar naenkrat in ki nas same iznenadijo...

Odločitev, za katero sva se tolkla tako silovito, je padla tako lahko, kakor da sva se bila odločila, da greva kam na čaj... Rekel sem pravo besedo, ona jo je sprejela, kakor košček sladkorja za kavo, ki

sva jo skupaj pila, ali pa še manje, ker se mi ni niti zahvalila. Mogoče je mislila, da se ni imela za kaj?

Nisva več o tem govorila. Zahteval nisem ničesar, ona ni ničesar ponujala. Rekla je samo, da bo takoj zapustila službo, da bo uredila vse svoje zadeve in da bo potem takoj odpotovala v Evropo. O moji ženi po angleškem civilnem zakonu sploh ni bilo več govora.

Ni ji bilo žal za njen krasni položaj, ki ga je uživala v Ameriki, ni se veselila, ker sem ji obljubil, da ji bom pomagal urediti njene zadeve, kakor bo sama hotela. Bil sem užaljen radi tega, posebno še, ko je rekla:

»Močnejši vedno zmaga.«

»Ali se poskušate smejati moji slabosti?« sem jo vprašal.

»Še od daleč ne. Mislila sem, katere korake bom sedaj morala napraviti, da bom zmagala v svoji zadevi.«

Najbrže je bila zopet odvetnica, v popolni oblasti nad svojim živčevjem. Potem je dodala:

»Vi ste res prekrasen človek, Ivan. Nikdar, nikdar, vam tega ne bom pozabila. Našla sem enega med milijonom... Čudež se je zgodil. Ne bo vam nikdar žal...«

To je bilo prvič, da me je imenovala s krstnim imenom. Nisem vedel, kaj naj bi odgovoril in kaj

naj sploh naredim. O takih stvareh nisem bral niti v povestih. V kinu bi junak drame, ki je rešil življenje junakinji, najbrže rekel: »Oh, to ni nič! Pozabite vse skupaj,« in povzpel bi se na konja... Toda če živimo življenje, kakor se pojavlja, nimamo režiserjev, ne skriptov, ki bi nas vodili in nam dajali zapovedi. Imamo samo preprosto obliko in izraz v resnici resničnih stvari...

Bil sem tih in ko mi je Agnes ponudila roko, sem jo poljubil in tako zapečatil najin nepisani dogovor.

Kmalu potem sem odšel v svoj hotel. Spremila me je do vrat, pogledala mi je globoko v oči.

»Lahko noč, moj ljubljeneč Ivan.«

Nisem rekel ničesar. Dvignil sem roko v pozdrav in sem se samo zadovoljno smehljal. Počasi je zaprla vrata za seboj.

Izraz njenih oči ni zamrl, ko so bila vrata zaprta. Njene oči, ki so postale zelene v poltemi hodnika, so me spremljale navzdol; niso me zapustile ves večer...

X.

Agnes ni hotela, da vzameva taksi prihodnjega jutra, dasi je zelo deževalo. Bilo je 4. decembra leta 1933...

»Moram se delati, kakor da se ni ničesar posebnega zgodilo. Zakaj naj se hišniki in drugo osebje čudi, kaj se nama je zgodilo, da sva vzela skupaj taksi v mesto. Moj lastni avtomobil je nekaj drugega. Ker se pa drugače nikdar ne vozim s taksijem, zakaj naj bi jim dajala vzrok za govorice?«

»Ali se kaj brigade zaradi tega?«

»Da, meni ni vseeno.«

»Dobro, pa naredimo, kakor ste vi navajeni in to je podzemni ekspres do magistrata. Pojdiva...«

Kolikokrat sem premišljeval o tem dnevu in vseeno še nisem mogel odločiti v svoji glavi, ali je bil slab ali dober za mene? Sigurno je bil ta dan kamen na razpotju, ker od tega dne sem začel čisto novo življenje... Šel sem proti nekemu novemu cilju svoje usode, po cesti, ki jo je zgradila Miss Tufversonova...

Ne verjamem, da je mogoče, da človek živi drugače, kakor je njegova narava. Seme jablane ne more dati drevesa, ki bi rodilo hruške. Ali ne nosi vsak človek v sebi seme drevesa, ki bo raslo z njim, katero bo on sam? Ali ne pobiramo sadov svojih lastnih dreves in ta drevesa so zrasla iz našega semena? Ali je mogoče, da pobiramo sadove tujih dreves? To ne bi bilo naravno, bilo bi lažno ali pa samo slučajno in mogoče sreča ali nesreča...

Miss Tufversonova je srečala v svojem življenju druge ljudi. Ali je prišla z njimi do takih idej kakor z menoj? Jaz sem srečal mnogo drugih žena; ali ne bi z vsako, pod enakimi okolnostmi, postopal ravno tako? Ko se nekaj zgodi, se ne zgodi samo od sebe, mi smo vzrok, da se je tako zgodilo, mi smo stvari sami napravili. Mi delamo stvari, ker smo, kar smo in ravno taki kakor smo... Če bi bili drugačni, te stvari se ne bi zgodile, one se ne bi mogle zgoditi, ker bi jim manjkalo podlage in ta podlaga smo mi sami... Mi smo zemlja, ki sprejme seme, mi smo ona prst, ki je pripravljena in sposobna sprejeti ono seme, ki mu nudimo vso pomoč za razvoj...

Nima smisla beliti si glavo, ko so se stvari že zgodile; bolje je gledati resnici in stvarnosti v oči in potem boriti se z vsem orožjem, ki je nam na razpolago. Kar storimo, je najbolje, da smo tako storili v tistem trenutku, ker tistega trenutka je od-

govarjalo temu, kar je bilo v nas samih. Če smo odkritosrčni, vedno storimo samo, kar je protiodtis nas samih...

Brezbrižno sem podpisal prošnjo za podelitev dovoljenja, da se poročiva. Na nekem mestu mi ni bilo jasno, kaj naj napišem, pa sem vprašal Agnes, če sem bil prej poročen ali ne, po ameriških zakonih?

»Zapišite ,prva ženitev', drugače vas bodo spraševali in nadlegovali do večera. Taka izjava ni konj.«

»Kje pa konji notri pridejo v to-le našo zadevo?« sem jo vprašal v šali.

»Jaz mislim, da še niste ukradli konja, ako malo spremenite svoje podatke. Morate vedeti, da so v naši blagoslovljeni Ameriki obešali konjske tatove.«

»Če je to tako, moram biti popolnoma prepričan, da niso nikaki konji omenjeni v poročnem dovoljenju.«

Smejala sva se oba. Potem sem še dodal:

»Vi ste gospodar. Kje bom pa jaz dobil svojega konja?«

Agnes se je mučila, kaj naj napiše za svojo starost in je že pokvarila dva obrazca, ker je spremenjala svoja leta.

»Kaj se pa mučite?« sem jo vprašal.

»Ne vem, koliko sem stara. Nisem nikdar imela rojstnega lista.

»Napišite vsa leta, ki se jih spominjate.«

»To ne bi bilo pravično. Ali ne izgledam mlajša?«

Žene! Ta poroka je očitno rešila njeno življenje in ona se je mučila s tem, koliko let bo napisala, da ne bo preveč, ne premalo!

»Saj imate še en izhod. Kako staro se pa počutite?« sem jo vprašal.

»Kakor vi sami, moj vitez.«

»Potem pa napišite, med 34 in 35 leti starosti, ali pa 34 in pol danes in za prihodnja tri leta 35.«
Smejala se je.

»Ali smem malo goljufati že za prihodnjost?«

»Mož goljufa, kadar spremeni take stvari, žena pa samo diskretno skriva. Mene znate prevariti, zakaj pa ne bi še magistrat?«

Ona ga je...

Ponudili so nama, da naju poročijo na magistratu takoj, toda Agnes je to odklonila. Čudil sem se zakaj? Zahtevala je, da greva v protestantsko cerkev.

»Hoteli ste se samo legalno poročiti, da morete zapustiti Ameriko kot poštena žena, kaj pa hočete sedaj? Spremstvo mladih devic in ob zvokih poročne koračnice?«

»Hočem se spominjati te poroke, hočem sanjati o njej, hočem igrati v svojem lastnem kinu, vsaj samo za malo časa. Ko sem bila otrok, nihče ne bi niti

misllil na poroko na občini. Prosim vas, bodite kavalir in ne pokvarite mojega veselja!»

Nisem ji ga pokvaril.

Imela sva še več težkoč. Ena je bila s poročnimi prstani. Izbrala je prstan iz platine izredne lepote, toda po najinem sporazumu bi bila morala vzeti nekaj kar za silo in bolj poceni. Nisem niti pomišljal na to, da bi ji pustil plačati prstan, zato sem se ujezil in ko me je juvelir vprašal za mero mojega prstanca, sem bil pripravljen, da pokvarim vso stvar. Take malenkosti so me vedno bolj ujezile, kot so bile vredne.

»Ali smem prositi gospoda?» je vprašal juvelir še enkrat.

»Ni mi potreben nikakršen prstan,« sem odgovoril suho.

»Oh seveda,« je rekel juvelir. »Ženinu ni potrebno nositi prstana in za poroko rabite samo enega.«

To je bilo nekaj novega za mene in takoj sem se počutil bolje, plačal sem torej samo en prstan in vse je bilo v redu.

Vzela sva taksi do »Male cerkvice okoli ogla«.* Deževalo je, ne, lilo je.

Agnes me je vprašala plaho:

* Little Church around the Corner, je svetovno znana kapelica, kjer se vršijo največje svatbe New Yorka.

»Ali se boste, prosim, obnašali kakor ženin?«

»Seveda se bom.«

»Vedela sem, da me ne boste pustili na cedilu!«
se je oddahnila.

Še vedno sva bila tujca. Vse prijateljstvo, ki sem ga čutil do nje in vse kar sem odločil, da bom storil za njo, ni moglo pregnati v meni gotovih dvomov, niti ustvariti ono intimnost, ki vlada med pravimi prijatelji. V nekaterih trenutkih sem čutil, da me je vodila na vrvici proti moji lastni volji in samo radi tega, ker nisem mogel videti, da bi trpela in še manje, da bi si sama vzela svoje življenje. Še vedno sem imel časa, da menjam in se skesam, toda navzlic svojim dvomom nisem na to niti pomislil. Samo sem premišljeval, kaj bo prišlo potem, ko bo poroka končana.

Duhovnik je ukrenil vse potrebno, da sva dobila priči. Jaz sem se obnašal kakor pravi ženin. Celo poljubil sem nevesto pred oltarjem, dal sem pričama in cerkovniku dobre napitnine in sprejel sem čestitke starega župnika, kakor da sem bil ravnokar povišan v kakšno visoko šaržo...

Jedla sva pri Schraft-u.* Ne kakšne ženitovanjske pojedine, niti posebnega kosila. Račun je bil celo izpod 3 dolarje. Toda počutila sva se dobro oba.

* Schraft's restavracije so svetovno znane.

Odločilni korak je bil storjen; sedaj se bo dalo delati in kaj narediti. Vsaj jaz sem bil odločen za to. Čutil sem se prerojenega, kakor da sem stopil v neko službo z velikimi obljubami za napredovanje...

Agnes se je čutila srečno. Parkrat me je zelo prijazno in hvaležno pogledala in če se je njena roka slučajno dotaknila moje, jo je pustila počivati za trenutek na moji.

»Kaj pa sedaj?« sem jo vprašal, ko sva končala z jedjo.

»Najprej bova uredila najine račune. Seveda mislim na izdatke, ki ste jih imeli.« Odprla je torbico in vzela iz nje nalivno pero.

Presenetila me je njena hladnokrvnost. Kakor kak knjigovodja je začela pisati vse izdatke na košček papirja, izdatke za poroko, kakor prstan, takse, kosilo, napitnine, taksi. Potem je vzela čekovno knjižico in hotela napisati ček na vso vsoto.

Zaustavil sem ji roko.

»Pozabili ste moje obnašanje kakor ženin, moje smehljaje, moje dobre namene! Koliko pa za te?« sem jo vprašal posmehljivo.

Bila je presenečena.

»Mogoče bi vam moral malo razložiti? Jaz bi pustil te stvari za pozneje. Ali ni strašno, da poskušate pokvariti to krasno harmonijo dveh ljubečih se prijateljev z umazanimi dolarji?«

»Čista kupčija, ali ni?« je odgovorila resno kakor sprevodnik avtobusa, če ga vprašate za ceno še za tri postaje.

»Ali ne bi mogli urediti to kakšnega drugega dne? Ali nočete sedaj meni dovoliti, da malo sanjam, kakor junak, ki je rešil damo svojega srca?« sem jo skoraj prosil.

Malo čudno me je pogledala, toda ni več silila na to, da končava račune, je pa zahtevala, da grem takoj v moj hotel, da vzamem svoje stvari in da se preselim k njej.

»Lahko spite v mojem salonu, ali pa, če hočete, jaz bom šla v Village vsako noč. Potrebno pa je na vsak način, da naju ljudje vidijo skupaj kot moža in ženo, če ne je bila vsa igra zastonj, in ni imela nobenega smisla.«

Govorila je prepričevalno.

To je bila gola resnica... Videl sem se že, kako igram novoporočenega možička z nevesto, ki je bila zvesta žena drugega. Ta komplicirana situacija me je res razveselila. Videl sem, da bo precej komedij v vsej stvari.

»Kaj pa Mr. Cahn?« sem jo vprašal in nisem si mogel misliti, kakšen obraz bo on kazal od tega dne dalje.

»John bo delal, kar se mu bo reklo, da naredi.«

»Razumem, general.«

»Jutri bova obračunala, jaz bom odpovedala svojo službo že danes popoldne in kakor hitro mogoče bom prodala vse, kar imam. Vam je vseeno, če igrate mojega moža kakšna dva tedna, ali ne?«

Držala me je za roko.

»Seveda, seveda. Kako naj vas kličem? Moje zlato ali pa moj med.«

»Lahko me kličete vaš jesih, če hočete, samo naj nihče ne zve, zakaj nama gre.«*

To je bilo pametno.

»Bo mi v zadovoljstvo, da varam ljudi, ki vam bodo želeli vso srečo z besedami, za hrbtom bodo pa ljubosumni, ker imate toliko sreče. Dajte, da napraviva dobro komedijo pred njimi, ker že moramo igrati,« sem se norčeval.

Agnes je mislila na nekaj drugega. Mislim, da sploh ni poslušala, kaj sem jaz govoril, ker rekla je kakor v podaljšanju svojih misli:

»Mogli bi me vpisati na vaš potni list, ne? Mene in malo punčko, staro okoli štiri leta?«

Morala je videti, kako sem spremenil barvo v obrazu, ker je takoj popustila in rekla:

»Ne, počakajte. To bomo pozneje že kako ure-
dili...«

* V angleščini se kako osebo ne more tikati, ker se rabi izraz »vi« za vse, in izraz »ti« samo za Boga.

V resnici me je pretresla, ker nisem nikdar mislil na take stvari. Vzeti na moj potni list njo? In še enega otroka?!

Agnes je videla, da sem postal zamišljen in poskušala je, da me ustavi v mislih, toda jaz je nisem poslušal, temveč sem jo vprašal resno:

»Ali ste mislili resno s potnim listom, da ali ne?«

»Ne, nisem bila resna, moj dragi,« se je smejala. »Vse to bomo mi uredili pozneje. Samo nekaj sem pomišljala.«

Vzel sem njene ključe in mislim, da si sploh nisva segla v roke, ko sva se razšla, ona v pisarno, jaz pa v svoj hotel.

Prva misel, prva reakcija sta najbolj važni za presojo stvari. Naša instinktivna pamet je sposobna, da nekako sama po sebi pravilno reagira, zato ni dobro, da prezremo naše prve impulze, niti prvo, kar nam pride na misel.

Agnes je opustila misel na potni list takoj in ne da bi dalje kaj zahtevala; to sem videl. Toda v resnici je ujela samo sebe pri glasnem mišljenju. Čutil sem takoj, da vsa stvar ni, kakor bi morala biti in odločil sem paziti na vsak korak in bolj kot kdaj prej. Med nama nikdar prej ni bilo niti govora o kakem potnem listu, še manj pa o kakem otroku; jaz sploh nisem vedel kakšnega spola je ta otrok. In sedaj? Jaz naj ju vzamem na svoj potni

list? Ženo in otroka? Nemogoče! To mi niti od daleč ni prišlo na misel. Kaj naj pa naredim z njima? Ali je Agnes že pripravljala prihodnji korak? Ali je bil njen prihodnji korak, da uradno registrira najino poroko tudi v moji domovini? Nikdar se o tem nisva sporazumela in jaz sem se čutil popolnoma prostega v tem oziru in bil sem popolnoma odločen, kaj bom napravil v slučaju, da mi bo postavila kakšne podobne zahteve...

Preselil sem se iz hotela v njeno stanovanje, toda pustil sem stvari v kovčkih, ker sem hotel še enkrat in najprej govoriti z Agnes. Če mi bo odgovorila nekaj, kar mi ne bi šlo v račun, sem bil odločen, da se takoj vrnem v hotel.

Toda bilo me je malo sram pred samim seboj...

Slabost je že, če puščamo stvari za drugi dan, ko jih lahko istega dne uredimo, še večja slabost pa je, da sumimo ali vemo, pa vseeno delamo vse skupaj narobe...

S tem, da sem se preselil v njeno stanovanje, predno sva razčistila najino razmerje in vsa vprašanja, ki so me mučila, sem ji dopustil, da me je vodila, kakor je ona hotela. Če smo v medvedji luknji, ali moremo delati druge načrte, kakor one, ki nam jih dopusti medved?

Vse to popoldne sem preživel v Miss Tufversoninem salonu, nesposoben, da naredim kak načrt

za sebe samega ali pa celo za par dni vnaprej. Vse, kar bi hotel napraviti, je zaviselo od Agnes. Ali bo ona hotela? Ali bo ona naredila, kakor je obljubila? Ali bo poštena? Ali... ali... ali...??

XI.

»Moram vas predstaviti hišnemu upravitelju,« je rekla Agnes, ko se je vrnila domov.

Moje prtljage sploh ni pogledala, niti mi ni povedala, kam naj postavim kovčke, potni pisalni stroj in drugo. Tudi se ni zmenila za to, da je moja suknja ležala preko stola in klobuk na nji, kakor da sem bil vsak trenutek namenjen oditi.

»Torej moram k upravitelju, če hočem tukaj stanovati?« sem jo vprašal.

»Bolje je tako.«

Šla sva in se vrnila. Oba, upravitelj in Agnes, sta bila v zadregi, torej smo bili zelo kratki. Američani so svoje vrste ljudje...

»Bova ostala doma?« je vprašala Agnes.

Bilo mi je prav, ker sem nameraval razčistiti vsa vprašanja, ki so mi prizadejala toliko dvomov.

»Najlepše doma,« sem ji torej odgovoril. »Ničesar ni tako lepega na svetu kakor sladki domači prepiri, ko človeka nihče ne kontrolira, niti ničesar ne ovira,« sem se norčeval na pol v šali pol v resnici.

»To je še naš ,medeni mesec', torej zahtevam svoje pravice!« se je šalila tudi Agnes.

Mislil sem, da bom tega večera uredil z njo vsa vprašanja, toda sem se zopet enkrat prevaril. Po skromni večerji, ki jo je Agnes sama pripravila, po ameriško seveda — iz raznih konzerv in sadja —, je zasedla telefon in ga ni spustila skoraj do polnoči. Vse je šlo na isti način in z istimi besedami:

»Halo,« ta ali oni... Potem se je javil nekdo.

»Omožila sem se danes,« je rekla in poslušala, kaj je oni drugi odgovoril. Navadno se je smehljala...

»Da, da, v oni mali cerkvici ,Okoli Ogla',« je bil njen ponosen odgovor in potem je oni drugi govoril ali govorila dalje.*

»Danes opoldne.«

Oni drugi kratko.

»Da, da, seveda. O hvala vam!« Hotela je zapreti telefon.

Mislil sem, da je bilo konec, pa sem se vedno zmotil, ker govorilo se je dalje...

Kdo sem bil, kaj sem bil. Kdo je moj oče? Saj ni vedela, pa je vseeno pripovedovala bajke, kako

* V angleščini se ne more vedeti, ali je kaka oseba moškega ali ženskega spola, če se govori z njo direktno. »Kje si bila«, ali »kje si bil«, »kaj si delala«, ali »kaj si delal« itd. je vse eno.

me je poznala že leta, kako sva se seznanila v Evropi, kako je moja družina slavna (!) v moji domovini in da bo šla z menoj v London, mogoče v Indijo in da jaz nisem bil v službi, temveč da se bavim z izumi in eksperimenti in da sem bil veleposestnik v Angliji itd.

Ko je moja skromno hišo v Londonu imenovala veleposestvo, sem malo poskočil.

»Hej, vi delate iz mene goljufa. Jaz nimam nobenega veleposestva v Angliji!«

»Saj ljudje ne vedo razlike med enim in drugim.«

»Toda mislili bodo, da posedujem pol Londona?«

»Toliko bolje...«

Kaj morete narediti z žensko, ki je obenem odvetnica? Ona zakone po svoje oblikuje, jih po svoje tolmači, po svoje spoštuje ali prezira. Na svetu pa zmagujejo tisti, ki najdalje trobijo svoje. Ko se jih človek naveliča poslušati, jim pravi: »Dobro, da vidim vaš sistem...« Tako zmagajo tisti, ki so najvztrajnejši, čeprav nimajo prav. Z Agnes je bilo tako. Govorila in pojasnjevala mi je kakšno stvar, dokler mi ni bilo vsega dovolj in prekinil sem jo navadno:

»All right, vi zmagate...«

Ko je držala eno točko, je vedela, kako jo je treba držati. Tako s pozicije, na katero me je pripeljala, ni bilo več poti nazaj, ker je ona poznala samo eno

pot in ta je bila: Naprej! Zidaj na zavzetem, vseeno, kako si zavzel to mesto...

Prvega večera sploh ni omenila otroka in ni bilo govora o nikaki kupčiji. Ker sem mislil, da je bila nosna, sem postopal zelo pazljivo z njo in pustil sem ji torej ves večer, da dela kar hoče, da se ne bo vznemirjala. Jaz sem popolnoma pozabil, da moja prtljaga še vedno ni bila odprta, ker sem hotel najprej popolnoma urediti naše razmerje...

Moja situacija je bila v resnici smešna, če ne neumna. Bil sem spoštovan mož spoštovane žene, ki ni bila moja žena. Mr. Cahn sploh ni prišel blizu. Najmanje, kar sem od njega pričakoval, je bilo, da se mi zahvali za vse, kar sem storil za Agnes, za njegovo Agnes! Toda, ali je tudi on smatral, da je bilo potrebno zahvaliti se? Agnes ga sploh ni omenjala...

Bilo je že zelo pozno, ko sem jo vprašal, kje bom spal.

»Na divanu, ali ne? Ali nočete?«

»Ako jaz nočem?«

»Lobby* in kopalna soba bosta med nama. Ali ni to dovolj dostojno?«

»Dobro igramo tole našo komedijo,« sem se smejal.

*. Predsoba, v kateri so omare za obleke.

»Samo dobri igralci zmagujejo dandanes,« je odgovorila Agnes.

Nisem se preveč razveselil radi tega njenega odgovora. Počutil sem se kakor igralec, ki igra karte in nima več adutov, čeprav mu manjka še par »štihov«. Tudi jaz nisem imel nobenega aduta več, in manjkalo mi je še vse...

Toda spal sem dobro to noč. Moja pamet je bila mirna in srce zadovoljno, ker sem videl, kako se je Agnes v enem dnevu popolnoma spremenila na bolje. Bila je vsa v ognju, vedela je odgovor na vsako vprašanje in počasi se mi je vračalo zaupanje, da je bila sposobna, da dokonča, kar je začela. Kadar je bila duševno tako dobro razpoložena in uravnotežena, nisem nikdar dvomil v njeno sposobnost, da izpelje največje naloge in da jih dobro konča. Tako sem se spustil v njene vode, kakor v prvih dneh najinega poznanstva in potrpežljivo čakal, kaj bo prinesla bodočnost.

Drugega jutra je šla v urad, za kosilo sva se pa zmenila v neki mali restavraciji v Wall Streetu.

Našla sva se tam in govorila skoraj eno uro o tem, koliko denarja mi je bilo potrebno takoj in koliko bi lahko še potrpel. Pojasnjeval sem ji, da rabim vso vsoto, ki mi jo je dolgoval Mr. Cahn, toda Agnes je znala prepričati me, da je dovolj, da dobim polovico, torej deset tisoč dolarjev takoj, in

drugo polovico s stroški za vsa moja popotovanja v kakih osmih dneh. Vrnil sem ji vložne knjižice, ki mi jih je založil Cahn in njegovo menico, ker je Agnes trdila, da ji je vse to potrebno za razčiščenje situacije in ker je bilo samo na ta način mogoče plačati mi še drugo.

»Ni potrebno, da se bojite, da boste kaj zgubili sedaj. Morate imeti potrpljenje in zaupanje, kakor ga imam jaz v vas.«

Peljala me je v svojo banko, kjer je izdala pooblastilo, da smem z njo ali brez nje odpreti njen safe, ki je bil poln raznih papirjev.

»Vidite, dragi moj? Popolnoma ste kriti, ker vse, kar imam, je v tem safu. Samo zaupanje in uredila bova vse na zadovoljstvo nas vseh.«

Kaj je bilo v teh papirjih, mi ni pokazala. Pustila je pa v njem vložne knjižice, ki sem jih ji izročil v restavraciji in Cahnovo menico, kar me je seveda zadovoljilo.

Življenje je mnogo lepše, če ga živimo z ljudmi, v katere imamo popolno zaupanje. Jaz za svojo osebo sovražim vse tiste, v katere ne morem imeti nobenega zaupanja, ker smatram, da oni kvarijo življenje s tem, da me silijo na nezaupljivost, ki je začetek vseh težav v življenju. Če pa imam zaupanje v koga, potem se me lahko pripelje v ne vem kakšno situacijo, pa bom vedno z veseljem sodeloval...

Agnes je storila vse, da bi si pridobila moje zaupanje, in da bi jaz mislil, da ni ničesar nevarnega, radi česar naj bi si belil glavo. Puščala je doma ključe svoje pisalne mize, polne raznih papirjev, dogovorov, pisem itd. Odprta pisma so ležala povsod, kakor da ni ene stvarice na tem božjem svetu, ki je ona meni ne bi mogla zaupati. Nikdar me ni vprašala, kje sem bil med časom, ko se nisva videla. Ničesar se ni zgodilo, kar bi bilo važno. Šla sva na izprehode, na obiske, kupovala stvari in likvidirala...

Najprej je mislila, da bi bilo bolje prodati* oba stanovanja, toda premislila se je in obdržala je ono na Vzhodni Strani za sebe, Village-stanovanje je pa dala Cahnu. Uredila je v kratkem času vse papirje, prodala je nepotrebno pohištvo ali ga poslala sorodnikom in prijateljem. Enako je napravila z obleko. Neke nedelje sem jo spremil v urad in tam je izpraznila vse omare in svojo pisalno mizo. Prosila me je, kadar bom sedel pri odprtem ognju, da zažigam te papirje, katerih je bilo skoraj poln osebni avtomobil. Izgledalo je, da so bili papirji njene odvetniške prakse.

Nekega dne je izpraznila svoj safe — na izpraznitev me ni povabila — in ko je prišla domov, me

* Stanovanja se v Angliji, Ameriki in tudi v Franciji najemajo za več let s pogodbami in se lahko prodajajo kot hiše, torej proda se pravica stanovati tam za ostalo dobo pogodbe.

je prosila, da pošljem ključke safe-a po pošti na banko. Kar je bilo v safu, je držala v kožni torbi in torbo v velikem kovčku, ki ga je zaklenila in ključke spravila. Nisem se mnogo brigal za vse to, ker mi je izplačala še 4.000 dolarjev na račun Cahna. Za moje stroške treh potovanj v Ameriko in nazaj v Anglijo, sva se tudi pobotala. Jaz sem pristal na to, da mi jih ne povrne v gotovini. Obljubila mi je, da se bo zato že na kakšen način oddolžila, kar je tudi bilo vredno par tisoč dolarjev.

Valute, ki sem jih prodal Cahn, so izgubile mnogo na tržni vrednosti. Seveda si je Agnes, kot dobra odvetnica, takoj pomagala pri tej priliki in po nekoliko urah razgovarjanja sva napravila nov sporazum in po njemu nisem več zahteval tega denarja, ki sem ga potrošil za svoja potovanja.

Mogoče nisem dober trgovec, toda vedno sem več dobil, kadar sem nekaj riskiral. Sporazum z Agnes in Cahn, je bil potemtakem še dosti dober in jaz sem z lahkoto pristal, da izgubim par tisoč dolarjev, čeprav so mi bili obljubljeni. Nisem imel nobenega dvoma več, da sta oba, Cahn in Agnes, poskušala vse, da me zadovoljita, da ni bilo ničesar takega, radi česar bi se moral vznemirjati in da bom nekega dne imel z njima priliko, da se pririnem do kakšnega večjega dela v industriji ali trgovini, kakor sem si mogel kdaj zamišljati.

Agnes je kupila nove obleke, posebno z ozirom na njeno stanje, ki se ji pa sploh ni poznalo. Šel sem z njo v neko trgovino, kjer prodajajo vse za matere, in tam si je izbrala vse mogoče obleke in drugo. Seveda je dobila komplimente prodajalk na vseh koncih in jaz sem moral prenašati one trapaste poglede, ki se mečejo mladim možem. Takrat sem videl, kako se počutijo mladi zakonci v »drugem stanu«...

Tudi je nakupila novo potno prtljago; rekla je, da je njena stara bila prestara in pretežka. To je bilo res.

Samo nisem mogel razumeti ene stvari. Kar je sama kupila, je takoj plačala in odredila, da se pošlje v njeno stanovanje v Village, kar sem pa jaz hotel kupiti za svojo ženo ali za sebe, to je zahtevala, da se kreditira. Prosila me je, da ničesar ne kupim brez nje, ker je imela neke račune z neko kreditno firmo in kar sem kupil, je vse šlo na njeno ime in kredit.

Zahteval sem malo pojasnila.

»Kdo bo pa nazadnje plačal vse to?« sem jo vprašal.

»Bodite brez skrbi in odračunajte to od vsote, ki vam jo Cahn še dolguje. Čim več kupite, tem manj vam bom morala plačati na koncu. Moj dobavitelj je pa srečen, da napravi kupčijo z menoj...«

Tako je šlo vse gladko in po načrtu. Poslal sem modele svojih izumov v Nemčijo, da se še zadnje spremembe takoj patentirajo, ker so v Nemčiji bolj hitri za kaj takega kot v Ameriki. Pripravljaj sem se za vrnitev v Anglijo in bil sem srečen, da je vse tako dobro izpadlo. Posebno me je zadovoljilo, da je Agnes bila dobre volje in da je vsakega dne rabila manj duševnega bočila... Ne, ni mi bilo dolgočasno z njo. Gledal sem jo kot nekaj svoj izum, ker sem si domišljeval, da je njeno duševno stanje bilo moje delo... Tako sem bil srečen in želel sem se vrniti domov po taki svoji zmagi...

XII.

Cahn je navsezadnje le prišel blizu. Govoril je z Agnes v njeni sobi in potem sta oba prišla k meni. Nekaj se je kuhalo...

»Ivan,« je vprašala Agnes, »vi imate gotovo kakšnega prijatelja, ki bi nam pomagal vzeti našo punčko v Evropo?«

Bila je zelo v zadregi in videlo se ji je, da ni govorila svojevoljno, temveč na pritisk Cahn.

»Ne,« sem odgovoril. »Dvomim, da bi vama jaz mogel kaj pomagati pri tem.«

»Vi bi mogli najti kakšnega emigranta, ki gre domov v vašo domovino in ta bi lahko vzel enega otroka s seboj, ali ne?« je skoraj vpil Cahn.

Ni mi bilo prav, da je tako govoril in brez pre-mišljanja sem odgovoril:

»Ne, jaz tega ne bi mogel storiti.«

Ta stvar z otrokom mi ni bila všeč že od vsega začetka, ko sem prvič slišal o tem. Že takrat sem odločil, da se ne bom spuščal v to zadevo pod nobenim pogojem. Sedaj so me samo spominjali na dan

poroke z Agnes, ko je ona zahtevala, da jo vpišem na svoj potni list, z enim otrokom. Ton, ki ga je rabil Cahn, me je napravil še bolj previdnega.

»Kaj pa vi mislite, zakaj smo vas najeli?« so bile točno njegove besede.

Skočil sem pokonci pripravljen, da se vržem na Cahna.

»Izjavite to stvar malo točneje!« sem zavpil.

Agnes je skočila med naju.

»Bodi tiho, John! Pojdi domov takoj!« mu je zapovedala.

Kakor pretepen pes, se je Cahn takoj potuhnil in odšel proti vratom v spremstvu Agnes.

Pustil sem ju mimo brez besede, ker nisem mogel govoriti, toda v glavi so mi rojile misli o preteklih čudnih doživljajih s temi ljudmi. Kaj so imeli skupaj? Kaj je bila ta deklica za nje? Kaj je mislil Cahn, ko je tako predrzno rekel, da sem bil najet, da spravim otroka ven iz Amerike? Stvar je šla malo predaleč... Cahn je rekel »mi«, ko je to izjavil in ne »jaz«! Torej je Agnes imela gotove točne načrte skupaj s Cahnom in je najina poroka bila samo začetek?

Prišla je nazaj v sobo vznemirjena.

»Prosim, Ivan, John je bil pijan.«

»Ali je to najlepši izgovor, ki ste ga mogli najti? In recimo, da je bil pijan, ali ni govoril resnice?!

Mogoče ni imel toliko poguma, ko je bil trezen?! Najbrže govori resnico samo, kadar je pijan?«

»Prosim, Ivan...!«

»Torej najeli ste me, da vam spravim otroka ven iz Amerike?!«

»Ivan!!«

»Koliko ste mi pa plačali za to?«

»Prosim, dovolite mi, da vam pojasnim vse. Kadar je John pijan, ima zelo malo besed na razpolago. Potem, bil je zelo vznemirjen zadnje dni. Zagotavljam vas, da ni mislil, kar je rekel...«

»Rekel je in kar je rekel, je gotovo resnica o vaših mahinacijah z menoj. Nikar ne poskušajte, da me vlečete še naprej.«

»Da mi samo dovolite, da vam pojasnim...«

»Ne, to ni potrebno. Imam že vsega zadosti s tem otrokom. Takoj grem v svoj hotel in potem se vi brigajte za stvari sami.«

Nato mi je šinila v glavo misel, ki je bila nemo-goča, fantastična, ki pa je morala biti izgovorjena.

»Ker smo že pri stvari,« sem pripomnil kakor slučajno, »da niste morda ugrabili tega otroka?«

To je vplivalo na njo bolj kot sem pričakoval. Postala je blede-zelena, njene noge so popustile. Moral sem ji pomagati v naslonjač.

»Oprostite, Agnes,« sem mrmral in to je bilo vse, kar sem mogel izgovoriti.

Nisem bral o nobeni ugrabljeni deklici in sploh nisem niti malo mislil, da je bila Agnes sploh sposobna vmešati se v nekaj takega. Zakaj sem glasno mislil o tem, to ne bi nikdar mogel pojasniti; prišlo je bilo samo od sebe. Toda, da je Agnes vzela vse skupaj tako resno, to me je morilo.

Ponudil sem ji kozarec vode, ki jo je hvaležno sprejela. Gledala me je nekaj časa in potem je rekla:

»Zakaj ste tako strašni?«

»Šale so sol življenja,« sem poskušal popraviti, kar sem bleknil.

»Ne morem trpeti te ideje, da bi vi mogli misliti kaj slabega o meni...«

»Saj ne mislim ničesar slabega o vas!«

»Včasih kar iščete besede, kako bi me ranili.«

»Če skušam raniti koga, potem to delam, ker želim, da bi ta oseba bila drugačna in to pomeni, da jo imam rad. Če se ne zanimam za to osebo, jaz tudi ne kritiziram, še manje pa ranim. Hotel sem vam pomagati iz vsega srca in potem moram slišati od vašega lastnega moža, da ste me najeli, da vam spravim enega otroka ven iz Amerike!«

»Prosim, nikar ne govorimo več o tem!«

»Čakajte trenutek, prosim vas! Toda pri vseh bogovih neba in zemlje, nikar ne padite v nezavest! Na dan naše fiktivne poroke, ste tudi govorili o tem, seveda malo drugače...«

»Nikdar nisem niti od daleč govorila o ničemer, ki bi bilo slično temu.«

»Govorili ste o deklici, ki naj bi jo jaz vpisal v svoj potni list, skupaj z vami, da, ali ne?!«

»Ali ne bi mogli govoriti o tem ob kakšni drugi priliki? Meni je slabo...«

»Vam je vedno slabo, kadar vam stopim malo na prste!«

»Prosim vas, pustiva to za danes...«

»Ne, hočem, da se enkrat pojasnijo vse te neumnosti!«

Globoko je dihala in pokrivala si je obraz z obema rokama, toda ni mi odgovorila.

Bil sem vznemirjen in jezen povrh, dovolj, da sem bil sposoben, da pridem na dan z vsem, kar mi je težilo dušo. Agnes pa je tako fino znala vse zadrževati pred eksplozijo, da sem se čutil bolj in bolj sigurnega in zadovoljnega, ne sumnjajoč ničesar. Cahnov napad in očitaneje mi je vrnilo vse moje dvome in strah, da se ne vmešam v kakšne komedije...

Hodil sem gor in dol po sobi, vpil sem ali mrmral; kazal sem se užaljenega, izrabljanega in pretiraval sem na vse načine, ki so mi mogli pasti na um. Dobro se mi je zdelo, da sem končno prišel v položaj, da zlomim to odvetnico, to najpametnejšo žensko, ki sem jo kdaj srečal v svojem življenju. Hotel

sem, ali zvedeti vse, ali... Kaj naj bi pomenil ta drugi ali, to še sam nisem vedel. Nisem imel pojma, kaj bom mogoče slišal, niti sem mogel vedeti, kaj bo njena reakcija na vse, kar sem ji vrgel v obraz. Napadal sem na slepo...

»In sedaj, ko še nisem dobil vsega svojega denarja, ki mi ga dolgujete, celih šest tisoč dolarjev, brez stroškov, ki sem jih imel na svojih potovanjih radi vas, sedaj mi še mečete v obraz, da sem bil najet!« sem hotel končati svoje napade, toda Agnes je molčala.

»Ha, ha, ha!« sem se ji režal. »Najeli ste me, da vam spravljam otroke ven iz Amerike! In še kakšne otroke! Pankrte, sad ljubezni nekega kvartopirca, mogoče goljufa, najbrže pa lažnivca, pustolovca in popolnoma sigurno idiota! Ne bom omenjal druge polovice te ljubezenske igre; za to ni besed...«

Agnes je še vedno molčala.

»Seveda, naučil sem se, kako se je treba obnašati pred velikimi in majhnimi, pred bogataši in siromaki, in gotovo sem dovolj sposoben, da avanziram za stražo tega misterijoznega in divnega pankrta! Zakaj pa ne bi najeli cele ladje, da ga odpeljemo v Evropo? Pet sto mornarjev kot častna straža, ali bo to zadostovalo?«

»Dosti mi jel« je zakričala Agnes.

»Kaj je dosti? Samo 500 mornarjev?«

Pogledala me je z največjimi očmi, ki sem jih videl na njej. V njih je bil obup, sramota, trpljenje.

»Dobro,« je rekla s težavo. »Nismo vam povedali vsega, toda ali bi to moglo spremeniti situacijo?«

»Bi vsaj vedel, kaj delam. Danes pa ne vem!«

»Čim manj veste, tem bolje za vas, verjemite mi. Sama sovražim vso stvar. Mene so zavlekli notri korak za korakom...«

»Prav tako, kot vi sedaj mene vlačite notri? Ali ne bi bilo pošteno, da mi poveste vsaj, za kaj gre v tej stvari, v katero se me vleče tako pazljivo, tako sistematično?!«

»Torej...«

Povedala ni ničesar, čeprav je izjavila, da mi bo odkrila vse. Govorila je o Cahnovem otroku, katerega sta oba hotela videti na varnem tako, da se Cahnova žena ne bi vmešavala v njegovo vzgojo. Govorila je o težavah spraviti nekega otroka ven iz Amerike brez materine intervencije in dovoljenja, tudi če je oče imel vse pravice nad otrokom dane mu po sodnijskem nalogu. Govorila je o težavah s potnim listom za vsakega otroka, od onega časa, ko je bilo ugrabljeno Lindberghovo dete.

»To je naravnost smešno,« sem ugovarjal. »Nobena oblast na svetu ne more odkloniti potnega lista očetu za svojega lastnega otroka!«

»Vi ne poznate Amerike.«

Govorila je in govorila. Videl sem, da ni zloževala besede iz spomina, temveč s svojo pametjo. — Dala mi jih je kot nekakšen izgovor za vse, kar je bila do sedaj naredila s Cahnom proti meni ali z menoj. Toda vse to ni več držalo pri meni...

Bil sem navajen, da sodim stvari po malih faktih, ker vem, da v majhnih stvareh ljudje govorijo resnico in v velikih mi vsi iščemo, da okrasimo, olepšavamo, menjamo ali se delamo drugačne kot smo v resnici — če nam to nese. Kadar hočemo delati stvari večje, jih pretiravamo, kadar jih hočemo uničiti, jih omalovažujemo, da bi s tem zmanjšali njihovo vrednost. V prav majhnih stvareh se pa ne brigamo, čutimo se proste in pokazujemo radi same sebe take, kot smo. Tako je mogoče z malo točnim čutom analiziranja naslikati si človeka takega, kakršen je, ako opazujemo tiste njegove male izpade, besede, ki jih meče tja v en dan, opazke, reakcije, postopke in drugo, kar samo po sebi nima nobenega pomena, toda vrženo skupaj in sestavljeno, omogočuje točno sliko značaja te osebe, njene sposobnosti ali nesposobnosti, grehe in vrline. To postane resnica, ki se je ne more več ignorirati.

Takih majhnih stvari je bilo mnogo in če sem hotel, sem mogel sestaviti celo vrsto dogodkov, ki, povezani, niso bili to, kar sem jaz želel imeti v svojih odnošajih z Agnes in Cahnom. Tu je bila kakšna

beseda vržena prehitro v razgovor, kakšen stavek presekana v polovici in še ne izgovorjen do konca, kakšna vsebina razgovora menjana, še ne pojasnjena do konca, ker ni mogla biti dobro pojasnjena in bi se mogoče zdela sumljiva; tu so bila znamenja med Agnes in Cahnom, naj eden ali drugi molči ali govori, prav preprosto seveda; kakšen pogled o pravem času, da se ustavi razgovor ali pa smehlja, da se nadaljuje, ker je v pravem tiru — po mnenju odvetnice, ki je dirigirala vsako besedo Cahnovo... Potem so bili tu oni nastopi radi otroka, Cahnova pijanost, ko bi moral biti najbolj trezen, torej takrat, ko bi moral biti največji diplomat, če je hotel doseči svoj namen.

Rad naredim kaj važnega, rad naredim to dobro. Šel bi do vsake meje zakona, vseeno, koliko bi moral plezati, hoditi ali mučiti se za uspeh, samo da to ostane na tej strani zakonskih meja. Jaz nisem nikdar bil zelo natančen s predpisi in navodili, toda zločin sem vedno sovražil, dasi ne verjamem, da je vse dobro v Ameriki, kar se dela v imenu zakona in pravice, niti da je vse slabo, kar se dela na drugi strani proti zakonom. Če delam kaj z zavestjo, ne bi nikdar napravil česa, kar bi me vrglo v konflikt z zakoni.

Cahn mi je bil sumljiv že dolgo časa. Imel sem mnogo vzrokov za svoje sumničenje, da je bil v

konfliktu z zakoni in da je delal nekaj, na kar mogoče Agnes ni bila ponosna. Igral je neko igro, ki ni mogla biti legalna, ker drugače ne bi bil tako nezaupljiv in ne bi pazil na vsak korak, kamorkoli je šel, še bolj kot Agnes. Izgledalo je, da je nekaj skrival in to je moralo biti nekaj velikega, ker se je ogibal že od daleč vsakega človeka, ki je kakorkoli bil podoben kakšnemu detektivu... Moral je imeti z Agnes neko zvezo, pri kateri je šlo za nekaj velikega, v kar sta oba zaupala. Toda vse se je delalo v tajnosti, sestajala sta se na neverjetnih mestih, diskutirala sta in prenehala govoriti takoj, če se je kak tujec samo približal in tudi če sem bil ta tujec jaz sam... Na kratko, nekaj je bilo med njima in na ta nekaj nista bila oba preveč ponosna, ker zakaj bi se drugače bala in skrivala?

Agnes je zaspala, vsaj delala se je, da spi. Bila je duševno potrta in najbrže je počivala...

Pustil sem jo pri miru, misleč na tisoč stvari, toda zaman sem iskal nekaj v njeno opravičilo, nekaj, kar bi razbilo to slabo mnenje, ki sem si ga počasi nabral proti njej in proti Cahnu...

XIII.

Počasi je odprla oči in me gledala.

»Vzel bom prvo ladjo, ki gre v Evropo,« sem rekel. »Do takrat pa bom ostal tukaj, tako da vam dam priliko, da me pokažete Mrs. Cahnovi. Kje pa je ona sedaj?«

»Jaz bom šla z vami v Evropo,« je odgovorila Agnes, kakor da se je odločila, da gre z menoj v kino.

»Kot Miss Tufverson lahko greste kamor hočete. Vprašal sem vas, kje je Mrs. Cahnova?«

»Ona je brala v časopisih o najini poroki.«

»Tako, torej je to bilo tudi v časopisih? Čestitam. Uspelo vam je, da preprečite to samo v tistem časopisu, ki ga jaz berem? Kako sijajno...«

Ni reagirala na moj sarkazem.

»Pozabite na preteklost. Katero ladjo boste pa vzeli?«

»Prvo, ki bo odplula iz New Yorka.«

»Šla bova skupaj na ladjo, tako da bodo ljudje videli, da sem zapustila Ameriko kot vaša žena. V

trenutku, ko bo ladja odplula, ste spet prost. Naše račune bomo poravnali v Londonu.«

»Pozabili ste ono malenkost, radi katere sva se pričkala več kot eno uro. Ali morete pričakovati, da vam še naprej delam kakšne usluge?«

»Govorili ste neumnosti in to veste sami najbolje. Pustila sem vas govoriti. Bili ste ponosni, da morete pokazati svojo nadmoč v situaciji. Ali sem vam mogla pokvariti tako nedolžno veselje?«

V par trenutkih je postala čisto druga.

Bal sem se, da ne bo začela udarjati nazaj, ker prav za prav nisem imel nikakega tehtnega razloga za vse napade na njo. Hotel sem zvedeti njeno skrivnost, ker sem začel sumiti že preveč. Hotel sem vedeti vse to že zdavnaj, ker sem sumil, da nekaj ni v redu in da je najbrže nekaj važnega okoli tega otroka. Toda ali sem bil sposoben, da spravim kakšno dejstvo na beli dan? Ali nisem bil norec, ki se tolče z vetrom?

»Dobro,« sem rekel. »Lahko potujete z menoj pod vašim lastnim imenom, z vašim lastnim potnim listom in ne boste mi pripeljali nobenega otroka na ladjo.«

Nekaj časa je mislila in potem je bila pripravljena potovati pod mojimi pogoji. Pogledala sva v časopis in videla, da je »Hamburg« prva ladja na vrsti za plovbo.

»Jaz bom rezerviral kabine,« sem odločil takoj.

»Hočem za sebe dvojno kabino s kopalnico, toda predno rezervirate mesta, javite mi se še enkrat, hočete?«

»Razumem, gospodarica...«

Ko je bilo to v redu, sva bila zopet prijatelja. Čudil sem se samemu sebi, zakaj sem napravil tako komedijo radi onega otroka. Bilo me je sram, da sem sumil v Agnes in želel sem, da na kak način popravim vso zadevo.

Agnes je bila krasna ženska, kadar ni imela skrbi in kadar ni pretežko delala. Če je kako komedijo ali delo uspešno končala, se je smejala in norčevala, imela je dober apetit, hotela je okoli po New Yorku ali ven iz New Yorka, lahko je pila in delala tovarišijo kakor kakšen star prijatelj iz vojnih let — vse dotlej, dokler se ni spomnila na kakšno novo delo, na nekaj, kar jo je morda čakalo v pisarni ali doma...

Zopet je začela urejevati stvari, pošiljati jih proč, telefonirati, obiskovati... »Hamburg« je bilo novo geslo. Nikdar še nisem nikogar videl, da bi bil tako nemiren in nervozen, da čim prej odpotuje, kakor je bila Agnes. Toda vseeno je vse uredila do natančnosti, bila je v najboljšem razpoloženju in smejala se je z menoj, čeprav se ji je videlo, da ima polno glavo skrbi in skoraj bi rekel — strahu, da

se kaj ne pokvari v zadnjem trenutku. Ko sem jo vprašal, kaj bo naredila v bodoče, je šaljivo odgovorila:

»Celo Bog je napravil samo eno stvar na enkrat, ali ne? Ko je delal zvezde, ali je mislil na ribe, s katerimi je napolnil morje?«

Vse, kar je hotela vzeti s seboj, je poslala v Village-stanovanje. To se mi je zdelo čudno in hotel sem vedeti zakaj?

»Vidite, zapustila bom Village za vedno. Mogoče bom prišla nazaj semkaj, toda nikdar več tja, torej hočem, da neki določeni ljudje mislijo, da grem iz New Yorka za vedno. Hočem, da me vidijo, kako zapuščam Village, toda drugi zopet ne smejo tako misliti. Jaz sem popolnoma druga oseba v Village-u in tista oseba gre proč, daleč proč, za vedno, da se o njej ne sliši več...

»Zakaj ste pa sploh vzdrževali ono stanovanje?«

»Vi ne poznate Amerike. Lahko ste, kar hočete biti, ali to bodite samo z onimi ljudmi, ki vas hočejo imeti takega; z drugimi morate pa zopet biti drugačni. Igrajte v Ameriki, bodite tak, kakor vas ljudje hočejo imeti, pa bo vse v redu in dobro. Seveda so ljudje različni, pa morate zato tudi vi biti različen z vsakim človekom... Na vsak način pa ne morete predstavljati več oseb na enem mestu, zato je bolje, da ste drugačen na raznih mestih... Tukaj sem od-

vetnica moje družbe, zakonita predstavница ljudi, ki iščejo moje pomoči in zato moram tako tudi živeti. V Village sem bila pa gospa Cahnova, nisem vedela ničesar o odvetnikih in zakonih in še manje sem se brigala za nje...«

To je bila vsa izpoved. Dopadlo se mi je, da mi je tako enostavno vse razložila.

»Kaj pa boste v Evropi?«

»John bo preskrbel vse, kar mi bo potrebno. Vse kar želim je, da se že enkrat konča ta-le kupčija, v katero me je John zavlekel, in v katero vi tako zelo sumite in potem hočem mir, mir, in zopet mir... Danes bi mogla biti srečna povsod, samo ne v Ameriki! Ne, da bi se bala koga. Lahko dokažem vse, kar sem storila, da sem to storila v zvezi z mojim zaupanjem, da imamo prav in da smo na strani pravice. Vseeno morava proč, menjati morava svojo okolico in postati varna pred raznimi vohuni, ljudmi, ki naju sumničijo, ki naju opravljajo...«

»Zdi se mi, da pobijate samo sebe. Prvič govorite, da je vse v redu, kar ste storili, da ste na strani zakonov itd. in potem trdite, da vas ljudje sumničijo, vohunijo in drugo? Česa se pa bojite?«

»Gospa Cahnova in tisti otrok...«

»Aha, sedaj mi je jasno.«

Njen položaj neporočene žene, pričakujoč otroka z možem, za katerim vohuni njegova prava žena, ne,

to ni bila šala v Ameriki, kjer imajo zakonske žene neverjetne pravice nad možmi. Tu sva se strinjala popolnoma.

»Torej vse bo fino, če — ...«

»Če, kaj?«

»Če ste vse uredili za ono deklico?«

»Da, našli smo način, ki je najboljši od vseh. Zelo neumno od Johna, da je zahteval take nemogoče stvari od vas, ko ste toliko storili za našo srečo! Ali ste še kaj jezni?«

»Ne. Sem že pozabil.«

»Hvala, Ivan.«

»Recite mi,« sem se spomnil nečesa, »ali gre Mr. Cahn z nama?«

»Ne, našli se bomo v Angliji. On je izkopal neko dobro zvezo, pa bo potoval čez Kanado. Vse je v redu sedaj.«

»Zelo sem vesel tega.«

»Potrebno je, da se vržemo na probleme, predno nas problemi pojedó. Če so lahki, se lahko vržemo z majhno močjo, če so pa težki, potem se pa moramo braniti z vsemi štirimi. Večkrat je pa najtežja pot najboljša in — najkrajša.«

Njena filozofija je bila zdrava.

»Da, imate prav. Kaj se je pa zgodilo z onimi 20.000 dolarji? Veste, tisti ‚markirani‘...« sem se šalil.

»Oh, oni?« je dejala Agnes, kakor da sem jo vprašal za njene stare čevlje. »Znebili smo se jih.«

»Ste kaj zgubili pri tem?«

»Ne, vse je šlo v redu. Zgubiti tako ni bilo mogoče.«

»In gospa Cahnova?«

»Ona je na tleh. Zmedla sem jo za vedno. Ona me ne bo nikdar več nadlegovala.«

»Ali verjame v najino poroko?«

»Sto od stotno.«

»Torej smo zmagali?«

»Seveda.«

Vse je bilo pod kontrolo in nobenih težav v izgledu. Prtljaga je tudi že bila v redu, samo še vedno nisem imel voznih listkov za »Hamburg«. Agnes me je prosila, da čakam do zadnjega trenutka.

»Dobili bomo boljše kabine, ko bodo pri liniji videli, da ni potnikov in mogoče nam bodo dali vse skupaj še malo ceneje,« je računala Agnes.

Za denar je bila vedno trda, skoraj bi rekel, bila je velik skopuh. Na univerzi je živela z 20 centi* na dan in prijatelji so mi pripovedovali, da ni živela tako zato, ker ni imela več denarja. Ko je delala v raznih tovarnah, je živela tako rekoč ob zraku in vodi, kakor sem jaz ocenil vse skupaj, ko mi je pri-

* Okoli 12 dinarjev.

povedovala o svojem »sistemu« za ceneno življenje. Če bi ji človek garantiral s petimi dolarji, potem je bilo mogoče izvleči iz nje en dolar. V kupčijah pa je riskirala in trošila levo in desno. Zato je pa imela dva stanovanja, avtomobile, sprejemala goste itd. Tam so stroški za trgovino, je rekla, toda v privatnem življenju luksus ni potreben. Zato se je večkrat sprla s Cahnom in tudi z menoj.

Nekega dne sem naročil specialno kosilo s puranom, ona je pa hotela navadno kosilo s puranom.

»Kakšna pa je razlika?« sem se ujezil.

»Dvajset centov in dva krompirja. Pri specialnem dobite dva pečena krompirja v oblicah in plačate dvajset centov več. Jaz nisem še znorela, da plačam za dva krompirja 20 centov. Krompir je po dva centa kilo. Zamislite samo, dva krompirja za dvajset centov...!«

Bila je še hujša, ko sem živel v njenem stanovanju. Nekega dne sem jo prosil, da mi prinese novo zobno pasto, ko se bo vračala domov. Vrgel sem staro proč. Istega večera sem našel svojo staro pasto v toaletni omarici.

»Vidite, dragi moj,« mi je govorila. »Lahko operete svoje zobe vsaj še dvakrat, ako odprete tubo in postrgate s krtačko vse, kar se je notri nabralo po gubah tube...«

Tega dne ni prinesla nove zobne paste domov...

Taksija sploh ni nikdar hotela. Naj se ji je še tako mudilo, šla je s podzemno ali pa z nadzemno železnico.

Za njen rojstni dan sem naročil tucat rož. Ko je videla ime cvetličarne, mi je rekla — še predno se mi je zahvalila:

»Toda, dragi Ivan moj! Dragi moj neumni prijatelj! Iste rože bi lahko kupili v kakšni drugi trgovini za pol cene.«

Kako bo postala kompanjon izumitelja, ki mu denar sploh nič ne pomeni, me je začelo mučiti bolj in bolj...

XIV.

Ladja »Hamburg« je bila pripravljena za odhod 20. decembra 1933. Midva sva bila pripravljena, poslovila sva se od prijateljev in znancev, toda — še vedno nisem imel naročila, da kupim vozne karte. Čakal sem, da mi Agnes še kaj naroči, toda tudi zadnji dan je prišel in še vedno nič.

Stvari se dalje ni moglo odlagati

Hotel sem torej urediti vso stvar brez nje, toda potreboval sem njen potni list, pa sem zato odšel k nji, da mi ga izroči. Odgovorila mi je, da je bilo še vedno dosti časa za vse to.

»Toda jaz moram še na davkarijo, da dobim dovoljenje za odhod iz Amerike, drugače ne moreva potovati in na davkariji ne morem ničesar opraviti, če si nisem najprej oskrbel karte za ladjo«, sem ji odgovoril.

Bila je že 11. ura dopoldne. Služkinja sploh ni prišla blizu, ker ji je bilo rečeno, da nam ne bo potrebna in bi nam bila samo na poti, toda prišel je Cahn, in to nekolikokrat in vedno je odnesel kakšne stvari.

Kar je ostalo v stanovanju osebnih stvari, smo pospravili v velik kovček in v neke manjše potne torbe.

»Dobro bi bilo, da vzamete to s seboj v Evropo. Mogoče bom kaj rabila. Če ne останem v Londonu, lahko daste komur hočete. Meni je nadležno, če imam preveč prtljage in ti stari kovčki in torbe mi gredo že na živce. Vse to je dobro, če se ostane dalje časa na enem mestu, drugače je pa samo v napotje.«

»Moram k ‚Hamburg-Amerika liniji‘, prosim. Je že zadnji čas,« sem rekel ponovno. »Ali mi že vendar hočete povedati, kakšne prostore želite na ladji, in dajte mi vaš potni list.«

»Ne bomo se peljali na ‚Hamburg‘, je rekla počasi. »In midva sploh ne bovo potovala skupaj.«

»Kaj se je pa zopet zgodilo?«

»Menjala sem svoje načrte, to je vse.«

»Rekli ste vsem prijateljem, da greva na ‚Hamburg‘?«

»Da, toda rekla sem jim tudi, naj ne pridejo na ladjo. Samo par prijateljev je vztrajalo, da pride na ladjo, da mi voščijo ‚Srečno pot‘, in samo njim bo treba telefonirati, da še ne potujeva...«

Kaj je zopet pripravljala?

»Ali boste ostali doma danes popoldne?« me je vprašala.

»Če hočete, lahko останem.«

»Želim, da se ne izgubi niti en telefonski razgovor. Zato bi bilo dobro, da je kdo doma vse popoldne. Če mi želite napraviti to uslugo...?«

Deževalo je kakor na dan najine poroke in bil sem celo zadovoljen, da ni bilo potrebno iti ven. Agnes je šla k svojemu frizerju, in imela je še neka druga pota. Vrnila se je ob šestih.

Nihče ji ni telefoniral, nihče obiskal. Ko sem ji to povedal, ji je malo odleglo. Zakaj? Na kaj je čakala?

»Najprej bova kaj malega zaužila, nato pa lahko greva na ladjo,« je rekla.

»Na kakšno ladjo?« sem jo vprašal začudeno.

»Na ,Hamburg' seveda.«

»Saj nimamo voznihi kart in jaz nimam dovoljenja davkarije za potovanje izven Amerike!«

»Ne bova odpotovala, moj mali tepček! Greva samo, da pobereva darove, pisma, cvetje, telegrame. Ali ni to imenitno?«

»Kaj je tako imenitnega na tem?« sem jo vprašal razjarjen.

»Vse je kar najimenitnejše, dragi moj.«

»Vse to vlečenje za nos vaših prijateljev, sprejemanje daril? Da se jim smežete in jih imate za norca?«

»Oh, vi ste zelo pameten, toda vam manjka naša ameriška premetenost.«

»Ki sestoji iz česa?«

»Poslušajte torej. Nekateri ljudje mislijo, da potujem z vami in to je dobro, da verjamejo v to. Jaz ne grem z vami, temveč z Johnom in to oni ne smejo vedeti. Tisti pa, ki mislijo, da sploh ne bom potovala, se bodo pa vrezali še malo bolj, ker bom šla proč. In končno vi boste tudi zadovoljni, ker vas ne bom več nadlegovala.«

To je bilo čisto à la Agnes Tufverson... Bežala je, skrivala se je... pred čem, pred kom?!

»Moram priznati, da je to več kot morem razumeti,« sem ji rekel.

»Nikar se ne mučite, da bi razumeli. V Londonu bomo imeli dovolj časa in miru, da se vse lepo pomenimo. Tam bomo prosti...

»Kdo nas pa ovira tukaj?«

»Vi ne bi mogli razumeti, prosim, torej imejte malo potrpljenja. Vsaka stvar ob svojem času.«

»Razen...«

»Vem, kaj hočete reči. Dobili boste vaših pet ali šest tisoč dolarjev v Londonu, popolnoma gotovo. Če vam je pa ljubše, vam dam nazaj nekaj vaših papirjev, pa takoj lahko vse uredimo. Hočete?«

Ne, tega nisem hotel.

»Bom počakal do Londona. Bom vsaj zvedel kaj o teh vaših neverjetnih špekulacijah. Že do sedaj sem se mnogo naučil.«

»Držite se mene, pa se boste naučili še mnogo več...«

Jedla sva brez besed. Agnes ni imela teka in je menda jedla samo zato, da se ne bi proč vrglo. Nisva mogla popiti vsega vina, pa sem jo vprašal:

»Ali ne bi pustila malo vina za pozneje?«

»Imamo še vedno prohibicijo, torej moramo postopati po njenih zakonih: »Pij kolikor moreš za danes, in še za jutri...«

Iz hiše ven sva šla peš. Svoj avtomobil je že prodala, pa sem zato predlagal taksi, ker je strašno deževalo. Njen dežnik je bil premajhen za dva, jaz pa sploh nikdar nisem nosil dežnika.

»Ne, ne bova vzela taksija. Zakaj naj ves svet ve, kam greva?«

»O katerem svetu pa govorite?«

»Šoferji so najboljše priče.«

»Za kaj?«

»Za moj odhod...«

»Mislim sem, da hočete, da ljudje vedo, da greste v Evropo?«

»Vi zopet ne razumete. Nekateri ljudje morajo vedeti, drugi pa ne. Jaz se pokazujem samo tistim, ki naj vedo, pred tistimi pa, ki ne smejo vedeti, se pa skrivam. Ali je to dovolj jasno?«

»Kakšne zveze pa ima to s šoferji taksijev?«

»Oh, vi Evropejci! Nekdo bo prišel in vprašal

hišnika, hišnik bo vprašal taksi-šoferja, ker naju je videl, da sva najela taksi in tako dalje... Prosim, dajte mi malo miru, hočete? Utrujena sem in ne da mi se več misliti.«

Pustil sem jo pri miru in šla sva v največjem dežju na pomol.

Agnes je šla sama v ladjo, jaz sem pa počakal zunaj. Prinesla je nekaj brzojavk, šopkov, sadja.

»Kako so vas pa kaj pogledali?« sem jo vprašal, samo da kaj rečem.

»Dali so mi kar je mojega, podpisala sem se in to je vse. Jaz ne študiram obraze teh ljudi.«

»Toda pozabili ste, da ti ljudje tudi lahko gredo za priče proti vam?« sem jo zbadal.

»Ko se bodo prihodnjič vrnil v Ameriko, lahko napravijo, kar hočejo.«

»Dobro, veliki admiral. Kaj pa sedaj?«

»Veselite se! Vzela bova taksi do doma.«

»Taksi? To je nemogoče! Mož bo govoril! Ali se ne bojite?« Bil sem posmehljiv in jezen obenem, ker sem imel noge vse mokre.

»On bo lahko šel za pričo tistim, ki želijo, da ostanem v Ameriki...«

Nikdar ji ni zmanjkalo besed in odgovorov.

Doma se je preoblekla, zmetala je vse skupaj v malo torbo in se pripravila za odhod.

»Kam pa sedaj?«

»Počakajte me jutri zjutraj na veliki centralni postaji v bifeju, točno ob osmih, hočete? Vsakemu, ki bi vprašal po meni, recite, da sem šla v Washington po zelo važnih opravkih.«

»Je to vse?«

»To je vse. Dobro prebavo z darovi naših prijateljev. Lahko noč.«

»Lahko noč.«

Bila je že pri vratih, ko se je vrnila, razprostrla obe roki, objela me je in potem me je poljubila enkrat, dvakrat...

»Hvala vam, Ivan, za vse. Nekega dne vam bom vrnila zlato za zlato...«

Še enkrat me je poljubila in njeni poljubčki so bili pravi...

Zapustila je stanovanje srečna in vesela. Velika solza je bila v njenem desnem očesu. Ko se je pripognila, da vzame v roko svojo ročno torbo, je ta solza spolzela po obrazu navzdol, padla je na novo torbo in napravila mokro pego. Ko je Agnes to videla, me je še enkrat pogledala in oba sva se nasmehnila, ne da bi izmenjala še kakšne besede.

Stvari so potekale, kakor je ona hotela in računala. To sem videl. Največ od tega je bilo nenavadnega, tujega, toda zakaj naj bi se jaz za vse brigal? Sestala se bova v Londonu, sem si mislil, in tam bomo drugi ljudje, prosti, kakor je rekla Agnes. Da

sva skupaj potovala, bi kompliciralo vso stvar ob izkrcaju, ker, če bi bila vzela isto ladjo, bi potovala kakar mož in žena, vsaj na listi ladijskih potnikov, ker smo morali igrati to igro do konca. Ladje so sicer velike, ali drugače so kakor vasi, kjer se hitro vse zve, kar je nenavadnega in čudnega. Potem, v Southamptonu bi me čakala druga, poljubila bi me strastno in to bi govorilo samo po sebi... Ne, Agnes je bila prepametna. Najbrže je mislila na vse. Ničesar ni ušlo njeni inteligenci, ona ni delala napak... Kakšne vzroke je imela, da se igra s svojimi prijatelji, da jih vara, da jim nekaj pove in skriva drugo, kar je hotela, da zopet drugi vedo, to mene ni nič brigalo, ker je to bila njena privatna zadeva.

Največja svoboda je, če delamo kar hočemo...

Da, pomagal sem ji na malo nenavaden način, to je res. Če sem zahteval, da zvem kaj več od nje, je bilo naravno, toda ko mi je pojasnila stvari na svoj način, jaz nisem imel nobenega vzroka več, da ji odklonim svojo pomoč. Od takrat dalje nisem dajal nobenih pogojev in pustil sem jo, da si sama uredi svoje razmere in življenje, kakor hoče in na svoj lasten način. Niti preteklost, niti bodočnost nista važni. V sedanjosti mi vsi delamo samo to, kar moremo, na najboljši način, po naši lastni pameti in sposobnosti.

Ko je enkrat vse gotovo, ljudje pravijo, zakaj pa nisi to napravil drugače? Oni to govorijo, ker so že videli rezultate. Ko pa še nič ne vemo, kaj bo in kako se bodo stvari razvile, pa naredimo samo to, kar moremo...

XV.

Bilo je osem in deset minut, dne 21. decembra leta 1933. Agnes je prišla, kakor sva se zmenila...

Bil sem na veliki centralni postaji New Yorka že ob tri četrť na osem in sem bil že nevoljen, ko je prišla. Vedno sem bil sam zelo točen, zato sem sovražil ljudi, ki prihajajo prepozno na sestanke. Agnes je to dobro vedela.

»Ali mi boste oprostili še zadnjikrat?«

»Če je to najin zadnji sestanek, vam je vse oproščeno.«

»Niste preveč prijazni, Ivan. Ajde, bodite dober tovariš kakor vedno.«

Nasmehnil sem se in led je bil prebit.

»Kam pa greste?« sem jo vprašal. »Na katero stran?«

»Kakšna razlika v tem, kam grem? Našli se bomo v Londonu. Vzemite ,Olimpic'* jutri in tako boste tam pred menoj. Takoj, ko bomo prišli v London,

* Takrat ladja White Star Linije.

vas bom poklicala po telefonu. Spoznali boste moj glas, pozabite pa moje ime...«

»Pozabiti vaše ime?«

»Da, ker ne potujem s svojim potnim listom. John je vse to uredil.«

»Ali to lahko storite brez težav in — posledic?«

»Prosta sem, da delam kar hočem.«

»Imate dovolj denarja za potovanje?«

»Ali bi mi dali kaj od vašega, če bi slučajno sama ne imela dovolj?«

»Naravno, da bi vam dal. Zadnje čase se nekam stiskate in tudi Cahn izgleda precej suh...?«

»Vi ste vedno isti. Koliko bi mi pa mogli dati?«

»Par tisoč dolarjev, toda samo do Londona.«

Smejala se je zelo zadovoljna. Izgledala je kakor Greta Garbo na ženitovanjskem potovanju...

»Imam 50.000 dolarjev v zlatu in srebru,« je rekla ponosno. S tem in z denarjem, ki ga je John kupil od vas, grem lahko parkrat okoli sveta.«

»Kaj bi se pa zgodilo, če bi jaz poklical policaja, da zapleni vaše zlato? Ovaduhom plačujejo dobre nagrade! Kaj pravite?*

* Leta 1933. je bilo v Ameriki zaplenjeno vse zlato in vsak Američan je moral svoje zlato zamenjati pri državni blagajni za papirnate dolarje, sto za sto. Ker je bil kurz zlatih dolarjev 59 zlatih za 100 papirnatih dolarjev, se je mnogo ljudi branilo oddati svoje zlato državi.

»Ne vidim nobenih ovaduhov okoli sebe. Potem pa, dragi moj, moje zlato je že čez mejo.«

»Škoda, da niste postala gangster z vsemi vašimi talenti!« sem se norčeval.

»Ne, jaz sem zadovoljna s svojo vlogo kot žena, toda taka, ki je sposobna vsega na svetu, da si zagotovi svojo srečo. Narava je naredila ženo tako in jaz hočem biti torej samo žena, taka in prava žena...«

Ponudila mi je roko.

»Niste mi še povedali, zakaj je bilo potrebno, da sem moral priti semkaj?« sem jo vprašal.

»Nihče me ni iskal zadnje noči, to vem, ker drugače bi mi vi že povedali in to je vse, kar sem hotela vedeti. In sedaj pa zbogom in na svidenje v Londonu!«

Dala sva si roke in poljubila me je čvrsto, potem je pokrila lice z malim pajčolanom klobuka in odšla...

Gledal sem za njo. Obrnila se je še enkrat med vratmi, dvignila je eno roko v pozdrav in izginila je med množico, ki je polnila kolodvor...

* * *

Na poti proti domu sem se začel čuditi, zakaj me ni pustila, da jo spremim na peron. Kateri vlak je vzela? Ob kateri uri? Kje je bil Mr. Cahn? Kdo je

bil z Agnes? Ali je imela otroka s seboj? Ali je sploh šla s te postaje?!

Toda kakšno pravico sem imel, da jo sprašujem, da se informiram, da jo vohunim? Nobene! Torej sem mirno šel domov, zadovoljen, da je nisem spraševal o njenih privatnih zadevah.

Ko sem došel v stanovanje, sem vrget v ogenj še zadnje pakete papirjev, ki jih je pripravila Agnes v to svrho. Medtem je prispela tudi služkinja, ki se je čudila, kako da še vedno nismo odpotovali.

»Ali vam je gospa rekla zbogom?« sem jo vprašal.

»Ne, gospod.«

»Torej vidite. Šla je najprej v Washington. Najbrže bom moral iti v Evropo sam, če se gospa ne vrne do polnoči.«

Gledal sem na torbo za klobuke, ki jo je Agnes pustila za seboj, s prtljago, ki naj bi jo jaz vzel v London zanjo. Zdelo se mi je neumno, da potujem z ženskimi torbami za klobuke. Pogledal sem v torbo in videl, da jih je napolnila s sveže opranimi nogavicami.

»Vzemite te nogavice, sem rekel služkinji. »Gospa ne bo imela časa, da krpa nogavice. Naročila mi je, naj jih izročim vam.«

Seveda se je črnka zahvaljevala na vse konce in kraje.

Bilo mi je žal, da ji nisem mogel dati vse ostale prtljage. Kakšne neumnosti! Imel sem dovolj svojih reči, kupil sem mnogo svile in drugega blaga za ženo, ker so bile svilene stvari v Ameriki mnogo cenejše kot v Angliji. Razen tega sem pa jaz vedno imel mnogo prtljage, ker sem bil rad vedno dobro oblečen pri svojih sestankih z ljudmi. Te stvari mi je dala Agnes še prej, ko sva mislila, da bova potovala skupaj na isti ladji in sem smatral samo za zvi-jačo, da njena kabina ostane prostorno prazna in moja napolnjena, tako da bi me vedno lahko nad-legovala in imela izgovor, da pride k meni... Človek ni bil nikdar na jasnem z njo, ker je bila polna zvijač. Toda, ker sem že sprejel to prtljago, sem jo tudi moral vzeti s seboj.

Tega dne sem tudi končal vse svoje zadeve v New Yorku, naročil sem kabino in šel sem po dovo-ljenje davkarije, da lahko zapustim Ameriko. Bil sem pripravljen za potovanje za prihodnji dan. Tele-foniral sem tudi po velik avtomobil, da odpelje prtljago na ladjo. Poslali so mi tovorni avtomobil in ker možje niso imeli ničesar drugega kot nalog, da odnesejo moje stvari na ladjo, sem se vseeno bal pustiti te stvari brez varstva. Imel sem zelo drago-cene načrte, risbe in modele v prtljagi, poleg dragih oblek, zlatnine in stvari, ki sem jih nakupil za ženo. Ti ljudje bi v naglici lahko napravili kakšno napako.

Kje bi pa jaz potem lovil svoje stvari? Zato sem odločil, da grem na ladjo sam.

»Saj nimate ničesar proti temu, da grem z vami?« sem vprašal šoferja. Vsedel sem se pa že zraven njega na prazno mesto.

»Seveda nimamo. Kar izvolite.«

»Hočem, da bo prtljaga dobro spravljena v ladijskem trebuhu,« sem se šalil.

Šofer in njegov pomočnik sta se samo smejala.

Ko smo predali prtljago prtljažnemu mojstru »Olympica«, sem dal dobro napitnino in odšel sem peš domov.

Vedno, kadar sem prišel v Ameriko, sem nakupil vsega, kar je bilo tam cenejšega ali boljšega kot v Londonu. Tako tudi takrat. Kupil sem brivskih britvic za vse leto. Mila, krem in drugih toaletnih predmetov toliko, kolikor sem smatral potrebno. Kupil sem tudi precej zlatnine kakor vedno, ker so cene v Ameriki zelo nizke za te stvari in cel kup knjig.*

Zadnje popoldne sem torej končal vse, večerjal sem v neki bavarski restavraciji in kmalu potem sem šel na ladjo.

New York je bil v tisti tipični zmešnjavi tri dni pred Božičem. Bil sem srečen, da sem našel mir

* Vse to omenjam radi napadov na mene in namigavanj raznih časopisov.

v kabini, čeprav prisiljen, da bom Božič praznoval na visokem morju. Vsaj toliko sem dosegel, da sem bil na potu domov in sem poslal tak kabel ženi v London.

Mislil sem, da sem končno dosegel toliko uspeha, da sem mogel rešiti svoje zamotane kupčije s Cah-nom. Popravil sem med tem časom tudi svoje izume in po mojem mišljenju sem napravil dobre zveze s svetovno industrijo. Nisem nikdar niti pomislil na to, da Agnes ne bo držala, kar je bila obljubila in pa da mi se ne bo izplačal še ostanek onih dolarjev v Londonu. Bil sem celo ponosen, da se mi je posrečilo vso stvar izpeljati tako imenitno. Videl sem že sebe pri vходу v večji kupčijski svet, v veleindustrijo in veletrgovino, kakor Američani to razumejo in delajo. Življenje je izgledalo nekaj krasnega...

Velikanski valovi Oceana niso mogli ničesar oddrobiti od mojih sanj; strašen vihar, ki je divjal in mraz, ki nas je zavijal z ledom, so mi bili celo prijazni gostje. Bilo mi je toplo pri duši in bil sem miren za svojo bodočnost. Bolj ko je narava divjala in se igrala z ladjo, bolje sem se počutil. Najboljše zdravilo proti morski bolezni bo nazadnje le še, če se notranje dobro počutimo in če smo zadovoljni, brez brig...

Ko sem se takole vozil domov v Anglijo, se mi je celo Amerika zdela bolj prijazna kot v prejšnjih

časih. Če pomislimo, da tudi Amerika človeku možnosti, da se naprej zrine. Z veseljem, in lahko rečem, prvič v svojem življenju, sem z veseljem prebiral ameriške časopise in magazine in čutil sem do teh ljudi v novem svetu čisto drugače kot prej. Pijonirji, komplicirani, misteriozni v svojih naziranjih, mogoče, ker so tako preprosti in naravni, pokazovali so se mi v čisto drugačni luči, ker sem jih študiral z očmi Agnes Tufversonove, ki je prerokovala nov svet, z novimi ljudmi in proti zastareli Evropi... Nisem si mogel misliti, da je en zločinec na svetu, ki bi bil pri pravi pameti. Agnes mi je razložila mnogo stvari in po njih sem sodil življenje drugače kot sem bil navajen prej...

Vsak človek sodi po svoje in to lahko sodi samo po tem, kar sam zna in ve. Indijanci gledajo na stvari na indijanski način, črnci na svoj način, gospodarji na svoj in sužnji zopet na svoj. Kjerkoli je kakšna stvar, da se mnenja ne ujemajo, tam je toliko raznih mnenj, kolikor je raznih ljudi, dokler močni ne dokažejo slabim, kaj je prav in slabiči potem sprejmejo to mišljenje. V kaki aferi, ali v kakšnem svetovnem dogodku ali zločinu, se javno mnenje ustvarja umetno, po sugestijah, s tem, da se skriva prava resnica, ali pa da se resnica pokaže v drugi luči, ali pa vrti okoli same sebe, tako da nihče ne ve, zakaj sploh gre.

Miss Tufversonova je zapustila Ameriko na svoj lasten način, radi vzrokov, ki so bili nji najbolj poznani in važni. Meni je povedala nekaj od možnih vzrokov in jaz sem ji verjel. Zakaj naj ji pa ne bi verjel? Pesimizem me ni nikdar mučil; imam raje dobre in poštene ljudi in gledam vsakega takega dokler se mi ne pokaže drugačen. Videl sem Agnes Tufversonovo dobro, v njenih pravicah pametno in v njenih lastnih problemih logično. Samo to me je vodilo v najinem razmerju; zakaj naj bi se brigal za kaj drugega?

XVI.

»Olympic« je prispela v Southampton 29. decembra. Imel sem mnogo prtljage, nekaj je bilo od Agnes-e. Jaz sem vse deklariral za carinske uradnike in za nove stvari sem dodal račune. Dva inspektorja sta pregledala vse moje kovčke in sta se celo zelo mučila, da vse zopet zapreta, ker je bilo preveč stvari natlačeno povsod.

Bilo bi bolje, da je Agnes pustila nekaj svojih starin in stare obleke v Ameriki in jaz sem nakupil tudi preveč knjig v trgovinah in knjigarnah Četrte Avenije. Toda knjige so bile edina darila, ki jih je moja žena z veseljem sprejemala.

Vlak je bil že pripravljen, da odpelje, toda moja prtljaga še ni bila vsa pregledana. Direktor White Star Linije me je prosil, da zavzamem svoj prostor v posebnem vlaku, ki je služil samo za potnike, ki

* Opisujem to radi tega, ker se me je dolžilo, da sem svojo prtljago spravil v Anglijo, ne da bi jo carina sploh videla!

so prišli iz Amerike, toda jaz sem odklonil, da potujem brez vse prtljage. Ponudili so mi, da mi pošljejo vse skupaj s prihodnjim vlakom in da bo Linija sama poslala vse na moj dom, toda jaz sem vztrajal na svoji pravici, da mora vsa osebna prtljaga z menoj z istim vlakom. Torej je direktor silil v carinske uradnike, naj delajo bolj hitro in v prihodnjih 15 minutah so delo dokončali. Potem se je pa zgodilo, da nisem imel angleškega denarja in zopet sem trdil, da imam pravico, da plačam v katerikoli svetovni valuti. Na vse zadnje je direktor Linije sprejel, da plača za mene carino in jaz sem mu dal dovolj tuje valute za to. Obljubil mi je, da bo razliko poslal na moj naslov v London, kar je pozneje tudi storil in sicer s čekom Linije (!).

Ko smo se 20 minut pozneje le premaknili z mesta, so me skoraj vsi potniki pozdravili z velikim »Ah, končno!«.

Najprej sem nameraval dati Agnesino prtljago h Cook-u,* toda pozneje sem se premislil, ker nisem vedel, pod kakšnim imenom naj jo deponiram. Nisem sploh vedel, če je Agnes imela s seboj svoj ameriški potni list in če je svoje pravo ime sploh rabila. Razen tega pa nisem želel biti vmešan niti najmanj v njene zadeve, pa sem zato postopal po

* Internacijonalna potovalna pisarna.

njenem navodilu; pozabil sem njeno ime za enkrat. Njen presežek prtljage — ker, kar je rabila, je itak imela pri sebi — je tako moral biti spravljen v mojem stanovanju.

Šele po Novem letu sem dobil novice. Cahn mi je javil, da so prispeli v Anglijo in naj doma čakam, da mi bo telefoniral.

Mislil sem, da bodo misterije končane, ko bomo enkrat v Angliji, pa sem se zmotil. Nista me povabila, da ju najdem na kolodvoru, niti mi nista dala imena svojega hotela in začeli smo se zopet igrati njune newyorške skrivalnice...

Čakal sem doma pri telefonu skoraj dve uri, ko se je javil Cahn. Hotel je vedeti, kdo je pri telefonu, če sem bil sam, če je moj telefon bil zvezan s kom drugim v hiši, če kdo lahko posluša in tako dalje. Bil sem nervozen, še predno je zvonil, sedaj bi ga pa gotovo takoj prekinil, če se ne bi zanimal za Agnes.

»Prosim vas, napravite mi malo uslugo,« me je prosil, ko sem bil že blizu eksplozije.

»Kaj pa hočete? Kje je Agnes?« sem ga vprašal.

»Ona je z menoj. Londonska klima ji ne prija in morava takoj proč. Zato sem vas hotel prositi, da pošljete njeni rodbini v Detroit brzojav, da ji je nemogoče ostati v Londonu in da potujeva v Indijo.«

»Zakaj pa ne brzojavite sam?«

»Vi ste njen oficijelni mož,« se je norčeval Cahn.
»Jaz nočem podpisati njenega imena, vi pa lahko telefonirate svoj brzojav in lahko rabite njeno ime kolikor hočete.«

»Kje pa ste prav za prav?« sem hotel vedeti.

»Vse spravljeno, ali še nerazspravljeno, ker gremo takoj v Nemčijo.«

»Ali se ne bi mogli sestati vsaj za par minut? Hotel bi govoriti z Agnes,« sem zahteval.

Vsa stvar je bila več kot čudna.

Naštel mi je par razlogov, da je ne morem videti, ni se pa spuščal v nobene podrobnosti. Vse, kar mi je povedal, je bilo, da so imeli slabo vreme na morju, da je doktor svetoval, da Agnes takoj zapusti Anglijo radi klime in da so bili že na kolodvoru, kjer so čakali na vlak. Radi mojega denarja mi je rekel, da ga bom dobil v Nemčiji ali Avstriji, ker se bomo tam tako in tako sestali.

»Zakaj pa ne pokličete Agnese k telefonu?«

»Ona je z otrokom in s prtljago, torej vidite sami, da je nemogoče.«

Mrmral sem nekaj, za kar se je pa Cahn najbrže malo zmenil. Opisoval mi je, katero pot bodo vzeli in končno me je prosil, da pridem za njimi takoj, ker sta želela, da jima uredim neke zadeve, ki so bile velike važnosti. Poleg tega bi mi pa lahko takoj v gotovini izplačala, kar sta mi bila še dolžna.

»Dobro,« sem odločil. »Prišel bom za vami. Ruta Köln, Heidelberg, München, Innsbruck, Dunaj. Kje se bomo pa našli?«

»Rezervirajte vse po Cooku, ostanite v vsakem mestu dan dva in jaz vas bom že našel po agentih družbe.«

»Zakaj take sitnosti radi enega kratkega sestanka?«

»Ne bodite prismojeni. Ostali bomo, kjer bo dobro za Agnes, in ker gremo mi prvi, se moramo najti na enem označenih mest. Ali je to dovolj jasno?«

»Seveda je. Toda če že gremo v München, potem si bom šel ogledati Garmisch-Partenkirchen in Zugspitze. Vse življenje sem si želel, da se povzpnem na najvišjo goro Nemčije po železnici.«

Združil sem dobro s koristnim.

Na to je pristal seveda, potem je pa rekel:

»To bo izgledalo kakor neko zabavno potovanje in nihče ne bo ničesar sumil.«

»Kaj pa govorite?« sem ga vprašal začudeno.
»Kaj naj pa kdo sumi?«

»Da ste na trgovskem potovanju, naravno,« je popravil Cahn.

»Kdo se pa briga za mene, na kakšnem potovanju sem? Izgleda mi, da ste še vedno v nekem begu. Koga se pa bojite, pred kom pa bežite?«

»To se vam tako zdi. Mi Američani delamo po ameriško.«

Moral je vreči še dva penija v telefon in ko je aparat zopet funkcioniral, se mi je zdelo, da sem slišal ženski glas.

»Dajte mi zvezo z Agnes!« sem zaklical hitro.

»Rekel sem vam, da ne more priti k telefonu. Kaj pa hočete od nje?«

»Kaj naj pa storim z njeno prtljago?«

»Proč jo vrzite.«

»Vse?«

»Vse, seveda! Zakaj pa ne vsega?«

»V enem kovčku je tudi potovalni pisalni stroj. Ali ga naj tudi vržem proč? Ali vam ni potreben?«

»Kdo pa hoče pisalni stroj? Rabite ga sami, če je za kaj, ali ga pa prodajte, ali pa storite z njim kar hočete.«

»Kaj pa radi pisem?«

»Prinesite s seboj, če kaj pride za Agnes.«

»Poslal bi pošto za vami, če mi daste naslov.«

»Ne vem še nobenega naslova. Kjer bo primerno za Agnes, tam bomo pa ostali. In seveda, kjer bo otrok lahko ostal. Jaz poznam Nemčijo in Avstrijo zelo dobro, torej bomo že kje našli kakšno gnezdo.«

Še vedno mi ni šlo vse v glavo.

»Zakaj naj pa potem brzojavim, da greste v Indijo?«

»Da bomo imeli mir. Ljudje vedo, da je potrebno mesec dni, da pridemo do Indije, torej še en mesec za pismo in tako bomo imeli mir vsaj dva meseca. Med tem časom pa bomo uredili svoje zadeve in izvršili bomo svoj načrt.«

»Kakšen načrt?«

»Videli boste in slišali. Vi bi nam lahko mnogo pomagali.«

»Imam sam dosti dela.«

»Rekli ste, da rabite denar za vaš motor in za fabrikacijo vaših kombinacijskih ključev in ključavnic, ali ne?«

»Da.«

»Torej boste morali delati malo z nami, da prečistimo naše kupčije, pa vam bomo dali dovolj denarja za vse to.«

»Dobro, gospod Cahn, samo nikar me zopet ne najemite, da vam prevažam kakšne otroke po Evropi!« sem se norčeval.

»Vse, pri čemer se da kaj zaslužiti, je kupčija...«

Telefon je bil zopet prekinjen in Cahn se ni več oglasil. Ostal sem z njegovo zadnjo pripombo sam in nehote sem mislil na to, kar je izjavil. Ali je vzel otroka ven iz Amerike brez dovoljenja svoje žene? Ali pa tisti otrok, ki ga je Agnes pričakovala, ni njegov?

Seveda je bilo logično, da je iskal nek dober kraj, kjer bi Agnes lahko našla mir in počitek, ker je bila kot rečeno nosna, toda jaz se nisem mogel znebiti neke more pri misli na onega drugega otroka, ker je Cahn tako hladnokrvno izjavil: »Vse, pri čemur se da kaj zaslužiti, je kupčija...« Ali nisem mogel priti do zaključka, da njegove kupčije niso bile najbolj poštene, ali vsaj ne normalne?

Najbrže nisem nikdar bil dober trgovec in to zato, ker sem delal razliko med kupčijo in kupčijo. Nekaterе kupčije so zelo umazane, druge zopet nedolžno porivanje blaga sem in tja. Toda cilj vsake kupčije je dobiček in če hočemo samo dobiček, potem moramo napraviti vsako kupčijo, ki prinese kakšen dobiček. Samo v utopiji bi bil trgovec lahko pošten človek, ker tam nihče ne bi delal kupčij zaradi dobička. Kjer se mora doseči dobiček, tam se zakrivi trpljenje tistemu, ki se mora mučiti za svojega gospodarja, ali konkurenci, ali pa samemu sebi, če se da blago pod ceno. Premalo plačani delavci trpijo, preveč plačani delavci uničijo svoje gospodarje; prepoceni blago ubija producenta, predrago pa konsumenta. Torej dobra kupčija je še vedno, če nudi dober dobiček... Ali ne? Cahn je imel logično prav, toda jaz sem premišljeval ves dan, kakšna je ta njegova kupčija in kakšen dobiček je on morda imel, če je delal kupčije z onim otrokom,

starim štiri leta, ali pa od onega, ki ga je pričakoval?! Da ni nosil po svetu otroka iz čiste ljubezni, v to sem bil skoraj prepričan. Zakaj ga je potem vlačil po svetu? »Vse, pri čemur se da kaj zaslužiti, je kupčija...«

Kako neumno sem ga cenil še pred enim letom! Njegov simpatičen obraz, na prvi pogled, se je še vedno rad smejal, toda zaman sem iskal v njem odkritosrčnosti. Nošnja njegovih las mi ni bila več zanimiva, ker sem ga spoznal za lenega človeka, ki bi najraje pozabil počesati se zjutraj... Njegove sive oči so me spominjale na kokoši, ki so čakale na kruh. Ko smo bili majhni in na počitnicah na deželi, sem jim rad metal drobtine, toda, če sem bil prepočasen, je koklja sama zgrabila za cel kos v moji roki, kadarkoli je le mogla. Ničesar prikupnega v kokljinih očeh, niti v njenem kljunu...

XVII.

Sumil sem, da še niso šli iz Londona, toda ker nisem videl ničesar več, niti slišal o njih, sem moral verjeti, da mi je Cahn res telefoniral z železniške postaje, predno so zapustili London. Nisem seveda mogel verjeti, da bi bila to napravila samo zaradi tega, da se izogneta plačilu denarja, ki sta mi ga bila še dolžna, začel sem pa sumiti, da bi bilo nemogoče delati karkoli trgovskega, ali s patenti, s takimi ljudmi.

Radi enega potovanja na kontinent nisem mogel ničesar izgubiti in sem se zato pripravljaj, da ga naredim. Ženi sem rekel, da izgleda blede in utrujena, da ji megla najbrže škoduje že preveč, in da bi bilo potrebno, da si malo izčisti pljuča, za kar bi kratko potovanje do Dunaja bilo najbolje. Na potu tja in nazaj bi pa lahko obiskala planine in druge kraje, ki so zanimivi. Ker je imela francoski potni list, sem jo hitro pregovoril, da je bila pripravljena potovati pod svojim dekliškim imenom, tako da nihče ne bi mogel niti sanjati, da sva bila v Angliji poročena.

To je bilo potrebno zaradi tega, da nisva mogla stanovati v istih sobah v hotelih, ker drugače se ne bi mogel sestajati z Agnes ali s Cahnom brez njene vednosti, njo pa nisem hotel vmešati v te ameriške komedije.

Imel sem polno zaupanje v njo in vedel sem, da bi me ona popolnoma razumela, tudi če bi ji bil vse pojasnil, toda ker jo nisem nikdar vmešaval v svoje kupčijske zadeve, sem še manj želel vmešati jo v zadevo Cahn & Tufverson, kjer sem že tako in tako popolnoma dokazal, da nisem bil dober trgovec, ker me je preveč vodila sentimentalnost in slepo zaupanje v Miss Tufversonovo.

Tako sva en teden po Novem letu 1934. bila na potu preko Kanala v Ostende, od koder sva namestila v Köln in dalje v kontinentalno Evropo. Prejšnje leto sem bil trikrat v Ameriki in kadar sem bil v Londonu, sem delal najmanj po 15 ur na dan, torej je bilo razumljivo, da sem si želel oddiha. Žena pa tudi ni imela nič proti temu, da si malo ogleda Nemčijo in Avstrijo in da spremeni zrak. Poleg tega sem moral čakati, da se mi izdajo neki patenti, torej je bilo vse tako enostavno in jasno! Moral sem se zelo trdo zamisliti, da sem mogel verjeti samemu sebi, da sem prav za prav lovil Agnes po Evropi...

Stvar je bila enostavna. V Ameriki sem se bal kakšnih komplikacij, v Evropi sem si jih celo želel.

Novi svet, s toliko milijonov zakonov, ki se v resnici pobijajo drug drugega, s toliko raznih načinov gledanja na življenje in na človeško moralo, je zanimiv in privlačen, toda ni bil dovolj jasen za mene, da bi si bil želel tam kakšnih resnih zapletljajev. Evropo sem poznal, zakoni so tu stalni, oblasti neodvisne in poštene in v katere se ima lahko zaupanje, da ne bodo kršile zakonov pri belem dnevu. Ljudje v Evropi so dovršeni, enote, s katerimi se lahko računa, ker vsak človek je nekaj stalnega in nekaj sigurnega, v toliko, kolikor predstavlja določeno karakterno enoto. Lahko se torej v vsakem poedincu hitro vidi, kaj predstavlja in kaj je treba narediti v posameznih slučajih, kar se mi je zdelo v Ameriki skoraj nemogoče, ker so tam ljudje še nedovršeni, menjajočega karakterja in kraja, prilagodeč se situaciji, v katero pridejo in spreminjajoč kraje, v katerih se naseljujejo, kar čez noč. Karkoli torej sta imela Cahn in Agnes, me ni motilo v Evropi. Karkoli bi to bilo, je bilo moje znanje evropskih prilik, navad in zakonov jamstvo, da se lahko spustim malo globlje v njiju delovanje...

Tako sem mislil, tako sem tudi delal. Bil sem v resnici radoveden in pripravljen, da grem do korenin njunih skrivnosti, če so skrivnosti sploh bile.

V Kölnu jih ni bilo. Dobil sem kratko pismo, da so odpotovali po dolini Rena v München. Bilo je

premrzlo za njih, da bi ostali v kakšnem majhnem mestecu, a Köln jim ni ugajal. Midva sva odpotovala v Heidelberg in od tam naprej v München.

Še istega dne sem bil povabljen v največjo monakovsko pivnico.

Agnes je izgledala imenitno; nikjer se ji ni poznalo, da je bila morda v drugem stanu. Cahnju je ugajalo pivo in pečenice in se je bolj brigal za nje kot za mene.

»Vidva sta morala služiti v tajni službi,«* sem se norčeval. »Ali ne mislita, da je že čas, da mi kaj povesta o vajinih misterijah?«

»Niste sprejeli moje predloge v New Yorku,« je rekel Cahn in si polnil usta s pečenico.

»Sedaj pa nosite posledice,« je dodala Agnes.

»Kje je pa družina?« sem vprašal.

»Ali mislite s tem mojo hčer?« je vprašal Cahn.

»Seveda! Ali imate kaj drugega pokazati?«

»Ona je pri naših prijateljih, kjer stanujemo. Jutri gremo na Dunaj. Dajte mi ime vašega hotela, tako da vas lahko poiščemo. Zakaj pa niste rezervirali Cookovega hotela?«

»Star Dunajčan kot jaz ne stanuje v Cookovem hotelu. To je razžaljenje časti. Počakajte malo, kje

* Secret Service = organizacija za špijonažo in kontrašpijonažo.

ste pa vi zvedeli, da nismo rezervirali hotela na Dunaju?»

»Tajna služba,« se je smejala Agnes. »Da niste rezervirali tam, to ve vsak Cookov urad. Vprašajte jih, pa vam bodo povedali, kaj boste jedli v Innsbrucku čez pet dni, celo ob kateri uri! Sijajno...«

»Pozabil sem, da poznate Dunaj tako dobro,« je rekel Cahn. »Imate kaj komedij?«

»S čim?« sem ga vprašal.

»Žena, nov sistem v Nemčiji, valuta, hoteli?«

»Vse je pod kontrolo. Mislim vse, razen vas. Kaj pa nameravate storiti na Dunaju?«

»Uživati, počivati...« je rekla Agnes.

»Nobene kupčije?«

»Kupčije gredo težko dandanes,« je odgovorila Agnes.

»Mislim, da greste s kakšnim posebnim namenom na Dunaj?« sem se dalje hotel informirati.

»Ali ni Agnes sama že dovolj?« je vprašal Cahn. Pogledal jo je zaljubljeno.

Da, sem si mislil, če bi Agnes rabila specialista ali operacijo ali kaj podobnega, toda, ali je rabila kaj takega?

Nismo več govorili o tem, nihče ni spregovoril o denarju, še manj o bodočnosti. Jaz sem čakal, da ona začneta; ona sta pa ignorirala vso stvar in kramljali smo kot stari prijatelji iz Amerike, ki se

slučajno najdejo v Evropi in želijo napraviti par izletov skupaj.

Agnes je bila mnogo bolj oblečena kot v New Yorku. Vse na nji je bilo elegantno, nakit bogat, frizura drugačna kot v Ameriki, obrvi po zadnji modi, trepalnice izredno narasle, barve in puder diskretni, vse nekako bujno in mladostno, a na vsak način nekaj novega na nji. Sploh si je nisem mogel zamisliti take v Ameriki.

Ogledoval sem jo kar malo preveč.

Videla je, da sem se čudil njeni spremembi, pa mi je zato rekla:

»John pravi, da moram izgledati kar najbolje mogoče in da moram proč vreči tisto trgovsko obliko, ki sem jo nosila okoli po New Yorku.«

Popravila je svoj permanent — poslednja kreacija.

»To ste sijajno izpeljali,« sem ji potrdil, kar ji je zelo ugajalo.

Bilo je že pozno in ker sem se hotel vrniti v svoj hotel kakor hitro mogoče, sem jima želel srečno pot in vse najbolje na Dunaju.

»Lahko bi ostal malo dalje v Münchnu, če hočete, da končamo našo zadevo takoj,« sem namigaval, ko sem se poslavljal.

»Ne, mi moramo ven iz Nemčije,« je rekel Cahn.
»Meni tukaj nič več ne ugaja.«

Dali smo si roke.

»Vi samo želite in karkoli rečete, vse bo, to vem sigurno.« je rekla Agnes. Potem se je zasmejala in gledajoč v Cahn je rekla:

»Kako strašno. Prav za prav ste moj mož, pa vas še poljubiti ne smem...«

»Končajte dobro, kar ste začeli,« sem mrmral.

»Mislite, da nisem sposoben, da končam, kar sem enkrat začel?« se je bahal Cahn, toda takoj je nehal govoriti, ko ga je zadel oster pogled iz Agnesinih oči.

Nisem vedel, kaj je Cahn mislil s svojimi besedami. Odšel sem malo razočaran, toda nisem se hotel mučiti z ničemer, kar je bilo v zvezi z njim. Kaj je začel in kaj je hotel končati, tega nisem vedel. Toda hotel sem vedeti, v koliko je bila Agnes v to vmešana. Skoraj sem bil zadovoljen, da me nista prosila za kakšno pomoč že takrat. Denarja sta imela dovolj, kakor je izgledalo in z denarjem se daleč pride celo v naši blaženi Evropi.

Razen onih pet tisoč dolarjev, ki mi jih je še dolgoval Cahn in za katere sem mislil, da jih bom dobil na Dunaju, ni vsa zadeva imela ničesar privlačnega več za mene in izgledalo je, da je vse drugo končano med nami. Ker še nista zahtevala izplačila tistega denarja, ki sem jima ga jaz prodal za dolarje, o čemer sem bil točno informiran, sem bil prepričan, da je Cahn zapustil svojo ženo v New

Yorku, da ji ni hotel pustiti svojega okoli štiri leta starega otroka in da je Agnes bila njegova neporočena žena. Najina newyorška poroka je pa bila kakor neka stena za pokrivanje umika ali bega iz Amerike, kar je zmotilo gospo Cahn in jo mogoče odvedlo s prave poti, ko je zasledovala svojega moža. Poleg tega pa je Miss Tufversonova zapustila Ameriko kot poštena, poročena žena in je bila tako svobodna, da gre kamor hoče.

Ni izgledalo, da bodo nastale kakšne komplikacije za mene, sem si mislil, pa naj na katerikoli način gledam na vso stvar. Zato sem bil zadovoljen s samim seboj in z vsem svetom.

Potovanje samo je bilo zanimivo, prvič, ker je bila zima lepa in suha in potem pa še, ker so mene in ženo ljudje smatrali za dva zaljubljenca, ki se skrivata, da se ju ne bi videlo preveč skupaj. Najine ločene sobe so prej izdajale kot skrivale najino razmerje. V Heidelbergu, na primer, je vratar hotela ponudil, da mi za diskretno ceno posodi ključ od vrat, ki so vodila od mojega balkona do balkona moje žene, tako da bi se lahko sestajala brez vednosti ljudi v hotelu. Seveda sem ponudbo sprejel in imel dovolj zabave z ženo...

Mislim, da bi poročeni ljudje morali včasih malo živeti nepoznano, tako da bi si celo sami domišljevali, da so neporočeni in da imajo pravico dvoriti

svoji lastni poročeni polovici za spremembo. Ljudje so tako prijazni in tako radi pomagajo, da spravijo kakšen parček skupaj! Da, romantika, to je beseda! Prva mladost se vrne, nova obzorja se odpirajo, življenje dokazuje, da smo lahko mladi in da je za vsako starost drugačne vrste pomlad na razpolago...

V Innsbrucku sem dobil pismo, da bi bilo najbolje, da pošljem ženo nazaj v London, ker bo preveč dela na Dunaju in tako ne bom imel časa, da jo vodim okoli. Nisem se oziral na to pismo, ker sem mislil, če ne bom imel časa ženi razkazovati Dunaja, si ga bo pa sama ogledovala, kar ji bo samo v pomoč, da se nauči malo bolje nemškega jezika.

Zakaj takšna zahteva?

To je bilo prvič, da sta mi Agnes ali Cahn sploh kaj omenila radi moje žene. Da sta skoraj zahtevala, da jo odslovim, se mi je zdelo za malo in bil sem užaljen. Jaz sem se brigal zelo malo za zakonite zveze z njo in vedno sem nerad sprejemal prisiljene obveze in dolžnosti, toda z mojo ženo sva bila tovariša v pravem smislu besede in najbolj intimna prijatelja, tako da me njena navzočnost ni mogla ovirati, temveč mi je bila vedno v veselje in zadovoljstvo. Ona ni mogla biti nikomur na poti. Čudil sem se, kdo je prvi mislil na to, Cahn ali Agnes? Cahn se ni mogel toliko zanimati za mojo ženo, saj je

sploh ni poznal, torej je bila Agnes? Zakaj? Ali jo je bilo sram ali strah?

Dobro sem premislil vso stvar in sklenil sem, da ju nikdar ne bom pripeljal skupaj. Moja žena je bila prava dama, ona druga je morala to šele dokazati...

XVIII.

Ko sva dospela na Dunaj, sem zvedel v svoje največje presenečenje, da sta šla Cahn in Agnes na Semmering. Nosna žena in zimski šport? Pričakoval sem, da jo bom našel v kakšnem sanatoriju ali privatni bolnici... Na vse zadnje to ni bila moja zadeva, sem si mislil, torej se za njiju nisem dalje brigal.

Že dolgo nisem bil na Dunaju, zato mi je bilo prav, da sva bila sama. Žena je imela rada mesto in okolico in odločila se je, da se bo preselila iz Londona na Dunaj. Klima ji je ugajala, življenje je bilo cenejše kot v Londonu ali Parizu in sprememba zraka ji je dobro dela. Zato je odpotovala takoj v Pariz in potem v London, da proda svoje stanovanje, ki ga je najela za več let in da prenese svoje pohištvo na Dunaj.

Stanovanje, ki sem ga najel na Dunaju, se je moralo renovirati, rabila sva nekaj več pohištva. Tako sem jaz ostal, da vse to uredim, medtem ko bo žena na potu. Ker sem šel samo enkrat na dan

pogledat, kako in kaj so delavci delali v stanovanju, sem imel dovolj časa, da se malo pobrigam za Agnes in Cahna. Seveda sem imel namero, da že enkrat končam svojo kupčijo z njima in da se ju znebim enkrat za vselej. Nisem več pričakoval od njiju, da investirata v kakšne moje patente. Ko sem ju videl zadnjič, sta izgledala srečna in zadovoljna, rabila nista ničesar, torej ju ne bi hotel vznemirjati za vse cesarstvo. Rabil sem pa svoj denar in bil sem prepričan, da bi ga mogla plačati. Ena sama zapestnica, ki jo je nosila Agnes v Münchnu, bi bila dovolj...

Šel sem za njima na Semmering, iskal sem ju povsod, toda nisem ju mogel najti. Šele, ko sem začel gledati za njima po hotelih, sem se spomnil, da sploh ne vem, pod kakšnim imenom sta potovala. Spraševal sem za gospodom in gospo Cahn, za gospodom in gospo Faulkner, toda nihče nikdar ni slišal o njima. Poskušal sem ju opisati in šele tedaj sem videl, koliko ljudi se lahko opiše na isti način... Opustil sem torej vsa poizvedovanja in vrnil sem se na Dunaj. Čudil sem se samo, zakaj mi je Cahn sploh povedal, da sta šla na Semmering?

Dunajska februarska revolucija leta 1934. se je ravno začela. Nismo imeli ne luči, ne dvigal v hotelu in če sem hotel iti v mesto,* sem moral mimo bari-

* Innerstadt.

kad, kjer je bilo potrebno pokazati potni list in dokazati, kam grem in s kakšnim namenom. Šel sem dvakrat na dan od Mariahilferstrasse, kjer sem stanoval, pa do Cook-a na Ringu po pošto. Seveda me je revolucija zanimala in tako mi je ugajalo laziti preko barikad v mesto. Nekega dne sem našel Cahna, ravno ko sem zapuščal Cookovo poslovalnico.

»Moj stari tovariš iz vojne,« je rekel Cahn, kakor že tolikrat poprej.

»Tovariš, iz kakšne vojne?« sem se norčeval.

Sovražil sem njegov kolegijalni ton.

»Vidim, da me nimate nič kaj radi,« je poskušal pošaliti se.

»Kje je Agnes?«

»Na varnem kraju zunaj Dunaja.«

»Dobro.«

Streljalo se je samo v delavskih okrajih Dunaja, tako nisem imel preveč skrbi zaradi Agnes. Seveda je bil tudi Cahn preveč pameten, da bi jo bil pustil kje blizu, kjer so se tolkli delavci z vojaštvom in s policijo.

»Kaj pa z otrokom?« sem vprašal Cahna.

»Vse je pod kontrolo,« je generaliziral on.

»Ali ostanete na Dunaju?«

»Seveda.«

»Kje?«

»Nisem se še odločil. Za enkrat stanujemo pri prijateljih.«

»Najbolje bi bilo, da mi daste kakšen naslov, ali vsaj —« to sem šepetal — »kakšno ime, pod katerim se vas lahko najde. Iskal sem vas po Semmeringu, pa vas nisem mogel najti.«

»To je fino,« je rekel zadovoljen.

»Kaj je tako finega pri tem?«

»Da nas niste mogli najti. Mi smo bili na Semmeringu ves čas.«

»Vi ste lažnivec po poklicu, to vem...«

»Nič več kot je potrebno,« se je branil.

»Torej?«

»Torej kaj?«

»Ali bom dobil kakšen naslov ali ime in še lepši izgovor, zakaj živite pod tem imenom? Že enkrat prej ste me dobro namazali.«

»Ne, nočem vas mučiti z mojim imenom. Mogoče ga bom že jutri spremenil.«

Ali se je norčeval in me vlekel za nos? V Avstriji se takrat sploh ni moglo misliti, da bi se kak tujec norčeval iz policije in rabil več imen naenkrat poleg svojega. Noben Dunajčan se ne bi upal kaj takega...

»Nisem vas še nikdar odkrito obtoževal, da ste goljuf, ali začel sem sumiti...«

»Vsaka skrivnost je zelo enostavna stvar, če znate...« se je norčeval iz mene.

»Da niste slučajno kak diplomat v kakšni skrivnostni misiji in potujoč inkognito?« sem se norčeval tudi jaz.

»Kdo ve? Na vsak način si upam rabiti katerokoli ime, ker sem sposoben, da se vedno izvlečem iz vsake zagate. Vidite?«

»Pod takimi okolnostmi je bolje, da pozabimo kakor hitro mogoče, da se sploh poznamo,« sem mu odgovoril resno, ker sem imel precej dober vpogled v tega človeka.

»Ali ne veste, kaj je šala?« me je vprašal.

»Tu je bilo zelo malo šale poleg, Mr. Cahn.«

»Imenujte me John, hočete? Nikdar me ne iščite, ker vas bova midva vedno našla, če bo potrebno.«

»Poslušajte, Mr. Cahn. Zadnjič vas vprašam, kje živite, pod katerim imenom in zakaj? Vprašam vas to samo radi tega, ker želim ostati prijatelj z Agnes. Drugače, plačajte mi moj denar in pustite me v miru.«

»Greste precej hitro v vaših zaključkih, dragi moj ali ne?«

»Nikar ne govorite neumnosti in odgovorite na moja vprašanja.«

»Drugo za drugim, moj gospod?«

Bil je v svojem maslu in uvidel sem, da bi bilo nemogoče spraviti kaj iz njega. Čeprav sem bil nevoljen, moral sem udariti na drugo struno.

»Obljubite mi, da me boste poklicali takoj, ko bo Agnes kaj rabila, hočete?«

»To izgleda malo lepše,« je triumfiral.

»In pripravite moj denar takoj, ko mogoče.«

Govoril sem rezko, toda on se je dalje norčeval.

»Poznam vaš sistem. Vedno daste celo lumpu priložnost, da se odkupi. Dajte jo tudi meni.«

Vsakemu lumpu prej kot njemu!

»Imeli ste jo že dolgo, zakaj pa ne plačate?«

»Ne boste pričakovali, da vam plačam v gotovini in še celo v tuji valuti, v deželi, kjer revolucija preti, da uniči vse?«

»Revolucija je lokalnega značaja. Vse banke so odprte, denar je dober, jaz sprejemem šilinge in vi lahko plačate.«

»Ali ste tako sigurni, da je to tako?«

»Da, popolnoma siguren. Kaj naj pa jaz naredim? Ali naj čakam celo večnost na Dunaju, da mi izplačate par ušivih tisočakov?«

»Ušivi ali ne, jaz nimam dovolj denarja, v resnici nimam ga.«

»Izgleda mi, da se igrate z menoj. Zvabili ste me sem, zakaj? Meni je denar potreben in ne bom več čakal.«

»Zakaj pa ne naredite nečesa, da zaslužite pošteno?«

»Kaj naj pa naredim sedaj?«

»Samo pojdite v Ameriko z mojim pismom k nekemu dobremu prijatelju in dobili boste polno denarja.«

»Pošljite pismo po pošti, to je cenejše. Če mislite, da bom letal okoli, da poberem nekaj za vas, se zelo motite. Zakaj pa ne greste sami?«

»Moram ostati pri Agnes in otroku. V resnici bi vi lahko mnogo zaslužili. To je dobra kupčija in poštena, vam rečem.«

»Kakšne vrste kupčija in s kom?«

»To vam bom povedal v trenutku, ko se boste odločili, da držite z menoj...«

»To je smešno. Kakšno slamo pa zopet mlatite?«

»Pustimo to, moj dragi prijatelj. Govorili bomo o tem drugič. Oh, ker smo že pri stvari, ali ste se znebili vaše lepe Parižanke?«

»Nikar ne delajte šal na račun moje žene!« sem skočil.

»Katere žene?« me je vprašal posmehljivo.

V tem trenutku sem šele videl, kako globoko sem ga že zaničeval. Vrelo je v meni, toda nisem mu hotel pokazati, da me je zadel v srce. Bolje bi bilo, da najdem Agnes, sem si mislil. Mogoče mi bo že povedala, da je anulirala najino newyorško poroko in kakšne druge novice. V Cahna sem izgubil vse zaupanje; bil sem prepričan, da je bil kak internacionalni pustolovec, če ne goljuf. Ničesar na

svetu ne bi več moglo vrniti mi vero v njega... V kakšni zagati je bila Agnes? Kako je ona prišla v zvezo s tem človekom?

V življenju in v razmerju z ljudmi živimo, ljudje nas ranijo in mi jim odpuščamo. Ranijo nas zopet ali nas ogoljufajo na kakršenkoli način in zopet jim oprostimo z vsem srcem, ker najdemo kakšen izgovor za takšen njihov postopek. Lažejo nam ali zavijajo resnico na svoj način in vse to ignoriramo zaradi miru ali zaradi prijateljstva ali zaradi družinskih zvez ali zaradi česa drugega. Zopet pridemo skupaj in smejemo se in šalimo in delamo načrte za kaj novega. Toda nekega dne se nam vrže še zadnja slama v obraz, mogoče brez važnosti, toda bila je zadnja in težka dovolj, da je premaknila tehtnico na drugo stran. Ta slamica je zadnja stvar, ki smo jo pripravljeni prenašati in od tega časa odklanjamo vsako nadaljnjo zvezo s temi ljudmi... Takrat zaboli vse, karkoli smo dobili, zopet v enotni rani; vse kar so se nam zlagali, je pred nami v eni veliki laži... Tisti, ki nas je užalil, stoji pred nami v najslabši svoji luči, ker se je zbralo vse, kar je storil v vsem svojem življenju najslabšega. Tak stoji takrat pred nami in mi ga sovražimo iz dna svoje duše... Radi one slamice, ki nam jo je vrgel v obraz? Ne, za vse v preteklosti in za vse pretekle in morebitne nove grehe ter napake... Tako sem jaz

zasovražil Cahna v tem trenutku in karkoli je do tedaj storil, je bilo vse ničla in nič vredno, goljufija, laž, pretveza, kakšne vrste nečastno dejanje...

Toda, šlo je za Agnes.

Cahn je videl, da je šel predaleč z menoj in povabil me je na kozarec vina v nek hotel, kar sem odklonil. Rekel sem mu, da moram videti, kaj delajo delavci v stanovanju, ki sem ga dal renovirati. Pozneje sem se premislil in rekel sem mu:

»Moral bi iti v Hintzerstrasse, da vidim, kako daleč so prišli z renoviranjem, toda ako želite, da me peljete k Agnes, bom takoj šel z vami.«

»Ne, danes je nemogoče,« je rekel. »Ona je predaleč od tukaj in ponoči ne moreva iti tja, ker morava mimo okrajev, kjer se še tolčejo. Je predaleč, da bi šla naokoli.«

To je bil vzrok, če je Cahn govoril resnico. Toda zakaj naj bi skrival Agnes pred menoj?

»Ne morete dati njenega naslova?« sem ga vprašal še enkrat.

»Stanujeva pri prijateljih in tam ne moreva sprejemati.«

»Samo, da vam pošljem kakšno vest, če bi bilo potrebno.«

»Zvedeli boste od naju vse, kar je potrebno. Za enkrat se vam to mora zdeti malo čudno, ali nekega dne boste videli, kaj je na stvari in potem naju boste

razumeli. Jaz bom pustil, da Agnes uredi vse z vami.«

Šla sva narazen kot sovražnika. Nalašč nisem hotel videti njegove roke, ki jo je molil v slovo. Njegova usta so se skremžila zaničljivo...

»Javil vam bom, kdaj se lahko sestanete z Agnes,« je kričal za menoj, toda jaz se nisem obrnil. Bil sem bolan od pogleda na njega...

XIX.

V prihodnjih dneh nisem ničesar slišal o njima. Revolucije je bilo konec in življenje je postajalo vsakdanje in normalno. Potem se je vrnila moja žena iz Londona in istega večera sem že hotel iti v posteljo, ko je prišel Cahn k meni v hotel. Šel sem z njim ven, da vidim, kaj je prinesel novega.

Šla sva doli po Mariahilferstrasse do neke kavarnе. Parkrat sem ga že vprašal, kaj je, pa mi ni odgovoril drugega kot, da mi bo že vse pojasnil v kavarni.

Ko sva dospela v kavarno in predno sva se vsedla, mi je dal pismo, ki je bilo očitno pisano od Agnes na njen stari način — brez podpisa. Ker sploh nisem poznal njene pisave, saj mi ni nikdar pisala z roko, niti podpisala enega samega pisma, je bilo to pismo, kar se je mene tikalo, lahko od kogarkoli.

Cahn me je pozorno motril.

Bral sem v pismu, naj storim, kar me bo John prosil, da storim že zaradi našega prijateljstva in zaradi njene varnosti.

»Kaj pa pomeni vsa ta komedija?« sem vprašal Cahn ne preveč prijazno.

»Stvar je sledeča: vi morate takoj iti v Ameriko. Tam se morajo urediti neke zelo važne zadeve.«

»Kakšne zadeve?« sem ga vprašal hladno.

»Ali greste v Ameriko za naju?«

»Zakaj naj bi jaz šel tja?«

»Rekel sem vam že, da morava najprej vedeti, če sploh hočete iti v Ameriko. Šele potem vam bova pojasnila gotove stvari.«

»Recimo, da grem.«

»Ali greste, ali ne?«

»Mogoče, če se izplača.«

»Izplačalo se bo gotovo.«

Njegov glas je bil skoraj proseč, torej sta me potrebovala.

»Zakaj pa ne pošljete koga drugega? Nisem še končal v svojem stanovanju vsega, kar smo name-
ravali preurediti.«

»Poslušajte me, dragi moj! Ko bomo mi končali to-le našo zadevo, si boste lahko kupili celo palačo.«

»Torej je neka goljufija po sredi?«

»Ali greste, ali ne?« me je vprašal še enkrat ne glede na moje insinuacije.

»Ne želim imeti nobenih zvez z vami osebno, Mr. Cahn. Radi Agnes sem pripravljen, da se seznanim s stvarjo, da jo premislim in se potem odločim, ali

najprej moram zvedeti, za kaj gre. Potem bóm šel — če bom vsestransko zadovoljen, če se stvar tudi izplača. Moram začeti živeti po vašem načinu.«

»Ali mislite, da bi vas Agnes porabila za nekaj slabega, za nekaj nepoštenega?« me je vprašal rado-vedno.

»Agnes, ali ne Agnes! Imam pravico, da zvem, za kaj sploh gre.«

»Torej,« je začel Cahn zelo nesiguren, kaj naj mi pove in koliko.

»Ne bom vam obljubil ničesar, dokler ne zvem, zakaj naj grem in dokler nimam točnih dokazov za vse. Bil sem trikrat v Ameriki, na svoje stroške prosim, ker sem vam verjel in se ni stvar tako končala, kakor mi je bilo obljubljeno in kakor ste vi trdili, da se bo končala. Ne bom delal istih napak še enkrat. Celo osel gre samo enkrat na led...«

»Dobro, naj bo. Povedal vam bom vse. Vaša naloga bi bila, da stopite v stik z neko zelo slavno in ugledno osebo, s katero smo imeli neke skupne kupčije. Prekinili smo zvezo s to osebo, ker se je branila, da izpolni neke obveze. Sedaj se bojimo, da ta gospod ne bo napravil še nekaj več neumnosti. Držimo v rokah neko njegovo vrednostno stvar in pripravljene smo, da jo vrnemo, če nam to dobro nagradi, toda uvideti mora že enkrat, da ni nobene šale z nami in nobene druge možnosti kot sporazum

z nami. Povedati se mu mora energično, da bomo mi preprečili vsak njegov poskus, da nas izigra ali še enkrat ogoljufa. Zato bi bilo dobro, da vidi, da imamo na naši strani človeka kot ste vi. Mogoče bo našel pravi smisel v stvari in bo pristal na naše pogoje.«

»Kakšne vrste kupčije ste imeli z njim?« sem vprašal nedolžno.

»Kakšna razlika pa je v tem?«

»Kakšna razlika? Vi niste zelo natančen, kako delate svoje kupčije in kako pridete do svojih dobičkov.«

»Kaj pa mi hočete dati? Lekcijo o morali?«

Bil sem jezen in izgledalo je, da mu je bilo žal, da mi je toliko povedal. Zato sem ga hotel izigrati do konca.

»Ne, ne maram vam dajati nobenih lekcij. Hočem vam samo povedati že več kot pol leta, da ne maram delati nobenih kupčij z vami in če ne bi šlo za Agnes, bi jaz z vami sploh ne govoril. Vzemite to na znanje ali pa se še dalje delajte nevednega, to je meni vseeno.«

Gotovo je moral imeti točna in stroga navodila od Agnes, ker drugače ne bi začel zopet tako ponižno:

»Prosim vas, to je poštena kupčija. Vse je popolnoma v redu.«

»Razjasnite vso stvar, pa se bom takoj odločil. Ne izplača se več, da mi prodajate še kakšnega mačka v vreči ali pa še več markiranih dolarjev...«

»Torej smo zopet tam, kjer smo bili. Predno kaj zveste, že dvomite...«

V njegovem glasu je bilo nekaj, kar je dokazovalo, da je želel okoristiti se brez ozira na mene, ali celo na Agnes? Zato sem se držal dobro, kar je uvidel.

»Pojdimo k Agnes,« se je končno odločil. Uvidel je, da sam z menoj ne bi mogel ničesar več napraviti.

»Sedaj-le?« sem ga vprašal začudeno. Bilo je že po polnoči.

»Zakaj pa ne? Vzela bova taksi in do jutra ste lahko že nazaj. Stvar je zelo važna, verjemite mi in Agnes bo razumela in ne bo nič huda. Nasprotno, zelo se bo razveselila.«

Tako sva vzela taksi. Na potu do stanovanja, ki je bilo zunaj Dunaja, skoraj nisva govorila. Poskušal sem, da pazim, kod smo se vozili in kje smo bili vsak čas, pa sem nazadnje to opustil. Izgledalo je, da nas je avtomobil vozil okoli in ponoči je bilo nemogoče videti imena cest in ulic. Cahn je razen tega kadił cigaro, kar je bila druga velika briga za mene, ker nisem nikdar mogel prenašati tobakovega dima v zaprtih prostorih.

Prispeli smo do neke majhne hiše, v kateri je stanovala Agnes pri prijateljih Cahna. Imela je dve sobi, toda nikjer ni bilo nobenega sledu, da je kakšen otrok živel pri njej. Skozi dnevno sobo v prvem nadstropju sva prišla v spalnico Agnese, ki naju je gotovo pričakovala, ker je ležala na pol oblečena in brala neko knjigo.

»Zadovoljna sem, da ste prišli,« mi je rekla prijazno.

»Ne razumem, kaj sploh zahtevate od mene?« sem ji rekel, predno sem jo pozdravil.

Tako se je naša konverzacija začela tam, kjer sva jo pustila s Cahnom.

»Vi veste, dragi Ivan, da bi vas jaz ne vmešavala v stvari, ki bi vam mogle napraviti težkoče v kateremkoli oziru, ali pa še ne veste tega?« je rekla Agnes.

»Povejte mi, kaj hočete, zakaj in kako vam jaz lahko pomagam,« sem jo prekinil na kratko.

Tudi z njo sem nameraval biti trd.

»Potrebno je, da greste v Ameriko za nas, da uredite neko važno kupčijsko zadevo s človekom, ki je vaje imeti opravka z boljšimi ljudmi in z diplomati. Po našem mišljenju ste vi prava oseba za to, ker vas on ne bo mogel premamiti s praznimi obljubami, niti ne boste vi pustili enega samega kamna neobrnjenega, da ne bi prišli do denarja.«

»Vi mi delate komplimente, Agnes. Mislim, da sem prav jaz najslabša oseba za ta posel, ker sem prav jaz verjel v vse prazne obljube, ki sta si jih vi in Cahn mogla izmisliti. Kar se pa tiče moje diplomacije...«

»Da niste takšen dober diplomat, vi ne bi izvlekli enega samega centa iz Johna...«, me je pretrgala.

»Sprejemem to kot pohvalo za svojo trgovsko sposobnost, ali obenem je to izjava, ki mi daje polno drugih misli...«

Agnes je uvidela, da je napravila veliko napako in poskušala je, da to popravi.

»Jaz mislim, da bi vas John pustil v Londonu z onimi 20.000 dolarji in vi bi potem imeli komedije z njegovo ženo.«

»V resnici? To je zelo zanimivo.«

»Bodimo resni. Imate priliko, ki vam se nudi samo enkrat v življenju.«

»Kako velika je kupčija?«

»En milijon dolarjev.«

»Vi imate toliko dobiti?«

»Da.«

Torej to je bila vsa skrivnost? Imela sta kupčijo enega celega milijona dolarjev in nista hotela, da me spustita notri, ker nista hotela deliti z menoj? Sedaj pa, ko je voz ostal v blatu, me pa prosita, da jima pomagam, da ga izvlečemo?

Cahn je šel v drugo sobo, da pripravi malo pijače, po ameriško, kar je vedno neko mešanje raznih pijač in ki vzame precej časa. Torej sem imel priliko, da malo otipam Agnes od blizu.

»Po zakonih, ali proti njim?«

»Mi smo v svojem pravu...«

»Legalna ali nelegalna kupčija?« sem jo vprašal.

»Ne vem, kaj mislite s tem?«

»Tukaj mi boste pa že morali dati malo pojasnil. Odklanjam vse, kar ne razumem in nisem kupec za mačka v vreči. Če je že kakšen maček, hočem vedeti, kako velik je, kakšne barve, kdo so bili njegovi predniki, vse do kamenite dobe... Torej na kratko, vsa kupčija, kakršna je, kakršna je znotraj in zunaj, ali pa je bolje, da sploh več o tem ne govorimo.«

»Stvar je zelo enostavna, če tudi je seveda mogoče, da se jo razume na razne načine.«

»Midva morava končno vedeti, kako stojiva z vami,« je rekel Cahn, ki se je vrnil s pijačo in ki je menda vseeno poslušal.

»Prosim, John...« ga je prekinila Agnes.

»Dobro, dobro, sladka moja. Samo dalje. Jaz se ne bom več vmešaval.«

Pili smo. Agnesina roka se je tresla, ko je vzela kozarec v roko in Cahn, ko je to videl, je postajal nestrpen z njo. Jaz sem samo pomočil ustnice v pijačo.

Agnes je zbrala vso svojo moč; izgledalo je, kakor da se je napila hrabrosti. Potem je nadaljevala:

»Z neko veliko osebo v Zedinjenih državah, ki je znana po vsem svetu, je imel John dogovor za neke važne pogodbe. Te pogodbe bi se napravile, ko bi ta oseba postala član neke vlade v Washingtonu. Da pa postane ta oseba član gotove vlade, je morala plačati veliko vsoto denarja v blagajno stranke, ki bi ga postavila tja. John je posodil denar, ker ga ta oseba ni imela. Obljubljeno mu je bilo nekoliko mastnih pogodb z državo in on je že vse uredil, kar je bilo potrebno, da te pogodbe prinesejo dober dobiček. Jaz sem bila njegova odvetnica, ki je morala urediti vse zakonite stvari pri teh kupčijah in v začetku sploh nisem vedela, da te pogodbe še niso bile pravnoveljavne, ker ta oseba še ni postala minister. Manjkali so torej samo datumi, dasi so bile pogodbe že podpisane. Imam tozadevne listine, da to dokažem. Potem pa ta oseba ni postala to, kar je trdila, da bo postala po volitvah in seveda ni mogla izpolniti dogovorjene pogodbe z Johnom. John je zahteval, da se ga izplača v celoti, torej njegov denar vrne in plača škoda, ki jo je pretrpel radi izgube časa in drugih priložnosti v kupčiji — kakor je to navada pri prelomu pogodb — in seveda vsi stroški, ki so nastali zaradi tega, ker smo morali vse pogodbe, ki

smo jih že napravili, kakor da smo imeli že vse v rokah, anulirati. Po dolgem pregovarjanju smo se pogodili za okroglo en milijon dolarjev.«

»Ali je toliko ponujal oni gospod?«

»To je bila vsota, ki smo jo vsi sprejeli pri končni pogodbi in poravnavi. Ta oseba je potem poskušala, da najde denar, toda ni mogla in je zato začela ponujati vse mogoče, samo da pridobi na času, da bi se na neki način izvleklo denar od rodbine njegove žene. Dobili smo samo nekaj denarja na račun, toda na zelo nenavaden način. Ostalo je bilo obljubljeno, da dobimo kmalu, toda ta kmalu ni nikdar prišel, ker je ta gospod vedno spreminjal svoje načrte in obljube — kakor je trdil seveda, ne po svoji krivdi. Mi ne vemo, ali mu je ženina rodbina odrekla pomoč ali pa je poskušal namazati nas na kakšen način, da se izogne svojim obvezam. Na vsak način nismo dobili nobenega denarja od njega, razen neke manjše vsote in gospod niti ne kaže kake volje, da bi zadevo poravnal.«

»Skoraj gotovo se bojite iti na sodišče proti njemu?«

»Tu leži pes pokopan. Kako bi pa mogli iti in pojasniti vso zadevo?!«

»Kot odvetnica, ali se niste upali malo predaletč?«

»Meni je vseeno, kako daleč grem. Kupčija je kupčija. Obstoje samo dve dve vrsti kupčij: ena, kjer

zgubite, in druga, kjer napravite dobiček. John je delal v dobri veri in vsak človek ima pravico iskati zveze s političnimi osebnostmi in — eventuelno plačati za to. Če je kaj narobe, je narobe vse skupaj v Ameriki, ne pa pri nas.«

Govorila je mirno, ni se razburjala.

»Toda za financiranje stranke za časa volitev obstoje neki zakoni ali odredbe, ali ne?« sem hotel vedeti.

»John ni financiral stranke, posodil je denar vplivnemu človeku stranke za gotove pogodbe, ki bi jih potem dobil. Toda vsota denarja je bila vzeta kot vračljiva, ne pa kot darilo. Kaj stranka napravi, se nas nič ne tiče. Mož je rabil denar, dobil ga je pod njegovimi pogoji in sedaj naj plača, kar je dolžan. John ima pravico na odškodnino za svoje delo in jaz za svoje.«

»Kakšno vrednost pa držite v rokah za ta denar?«

»Vrednost?«

Agnes me je debelo pogledala, potem se je ozrla na Cahn. Sledil sem njenemu pogledu in videl sem, da je Cahn ustrelil kozla s tem, da mi je to omenil. Zdelo se mi je dobro, da sem ju ujel v mali igrici, toda tu ni bilo časa, da se delam važnega, ker bi bilo bolje, da mi Agnes še kaj pove. Zato sem samo rekel:

»Vi ste pozabili, Agnes, tiste listine, ki jih imate o vsej zadevi! Ali nimate nekih dokumentov o tem?«

Oddahnila si je malo preveč odkrito in jaz sem postal malo bolj nezaupljiv radi tega. Bil sem prepričan, da sta držala še kaj drugega in ne samo dokumentov o vsej kupčiji.

»Še sedaj ne vem, kako bi vama jaz mogel v resnici pomagati?« sem rekel počasi, kakor da sem razmišljal globoko o tem predlogu. V resnici sem iskal zvezo med tolikimi raznimi dogodki in težkočami, ki sem jih že imel z njima in s starimi spomini so se začeli pojavljati stari dvomi...

Tu je bilo še vedno onih 20.000 dolarjev, ki sem jih prejel od Cahna v Londonu in ki niso hoteli iz moje glave. In sedaj je Agnes rekla, da sta prejela neko manjšo vsoto denarja na zelo nenavaden način? Ali sta dobila »markirane« dolarje? Potem si še vedno nisem bil na jasnem, kaj je bilo z otrokom. Ali je tudi on imel kakšno zvezo s to kupčijo? Cahnu je bila kupčija kupčija, samo če je mogel kaj zaslužiti. Ali se nista skrivala po Dunaju? Ali sem vedel, pod katerim imenom sta sploh živela? Njun naslov? Ali je mogoče, da bi odvetnica kot je bila Miss Tufversonova, pri svojem imetju in položaju v društvu, odšla iz Amerike pod napačnim imenom? Ali bi taka oseba prevarila Ameriko s tako

poroko, kakor je bila najina, samo da se reši težkoč? In kakšne so te težkoče? Posojilo, ki ga neki politik noče vrniti, ali je to zadosten vzrok, da bežita iz Amerike? Toda, spomnil sem se gospe Cahnove in vse je zopet bilo še bolj zamotano in zagonetno...

»Vi bi lahko šli v Ameriko in poskusili urediti vso stvar,« je rekla Agnes po daljšem premolku.

Moral sem ji odgovoriti jasno.

»Dobro, bom šel!« sem se hitro odločil. Hotel sem končno zvedeti, kaj je na stvari. Če bi se pojavilo kaj pretežkega za mene, je bilo še vedno možno, da spremenim svojo odločitev.

»To je lepo od vas,« se je oddahnila Agnes smehljaje in tudi Cahn je bil zelo zadovoljen.

»Sedaj mi pa dajte vse dokumente, ki jih imate v rokah in povejte mi točno, kako se je vse zgodilo, od prvega trenutka, ko je Mr. Cahn začel vso stvar, do danes. Razen tega, kaj pa s stroški in kaj z denarjem, ki mi ga še dolgujete?«

Bil sem pripravljen, da grem še enkrat v Ameriko, toda pod svojimi pogoji.

Agnes mi je odgovorila prva.

»Saj ne rabite nobenih dokumentov s seboj.«

»Moram videti vse, kar imate o tej stvari, ker drugače mi je nemogoče presoditi, katere korake naj napravim, da uspem. Kako drugače naj pa zvem, kaj naj ukrenem?«

»Da, toda...«

»Toda ni nobena beseda v kupčijah. To je vaš lasten sistem. Jaz moram malo premisliti vso stvar, da najdem, na kateri način bi mogel priti do živega temu vašemu gospodu politiku. Iz vaših napak bi se dalo kaj naučiti za bodočnost.«

»Lahko bi vam dala vse podrobnosti o tem, kaj je treba napraviti in kako začeti. Pozneje boste pa že sami videli in tudi midva bi vam lahko svetovala.«

»Če je to tako, potem vama jaz sploh nisem potreben. Jaz sem mislil, da ste hoteli, da porabite moje sposobnosti...«

»Seveda hočemo to, toda ostati moramo v zvezi in skupaj odločiti vsak važen korak.«

»Toliko bolj potrebno je, Agnes, da vidim vso stvar objektivno. Vidva sta si napravila svojo sodbo proti možu in pri tem ostajata, čeprav mogoče vse ni tako? Ne rečem, da sodita krivo, bolje je pa le, da si tudi jaz ustvarim sodbo. Potem, ker sta osebno zainteresirana, ali ni mogoče, da nočeta videti tudi onih točk, ki so slabe za vaju in dobre za moža? Dajte mi te listine. Tudi jaz sem malo študiral zakone in si lahko napravim točno sliko sam. Razen tega je pa to zelo komplicirano, ker ne morete iti na sodišče z vso resnico. Če je Mr. Cahn posodil denar, ali ne morete iti na sodišče vsaj za to vsoto?«

»To je bila kupčija in ne posojilo,« je rekel Cahn.
»Radi vaših stroškov se bomo lahko sporazumeli.«

Dal sem mu znak, da naj molči.

»Vzeti moramo eno stvar za drugo,« sem mu odgovoril.

Agnes ni bila preveč navdušena, da mi pokaže te dokumente, torej sem zaključil, da so morali imeti neke tehtne razloge za to. V tem slučaju bi bilo za mene najbolje, da dobim svoj denar in si obrišem roke pri vsej zadevi, sem si mislil. Če se ona lahko igrata z menoj, zakaj naj bi pa jaz ne poizkusil doseči vsaj, kar je mojega? Jaz sem imel polno pravico do tega, saj sta me vlekla za nos že dosti dolgo.

Bilo je že zelo pozno v jutro. Molčali smo vsi. Vzel sem kozarec vina, ki mi ga je Cahn ponudil in poskušal sem svojo diplomacijo:

»Razumem, da ne morete nositi takih listin s seboj, torej nima smisla, da se sedajle še naprej mlatimo. Pripravite jih za kakšen drugi dan in jaz jih bom hitro pregledal. Toda, prvo moram dobiti mojih 5000 dolarjev in vse stroške za pot vnaprej.«

»Lahko se bomo sporazumeli, kako je treba ravnati s tem vašim politikom, toda mi se ne bomo nikdar sporazumeli, če ne dobim jaz najprej svojega denarja, ki ga nujno potrebujem. Drugače samo tratimo čas.«

»Vi ste trd v kupčiji,« je rekla Agnes.

»Jaz sem največji tepec v kupčijah te vrste in ker to dobro vem, me ne boste mogli pregovoriti do ničesar, ker nimam dovolj denarja za svoje potrebe in brez tega se ne ganem z mesta, četudi me na kolnih prosita za to.«

Dvignil sem se, medtem ko sem še govoril.

»Mogoče nama kaj očitata?« je vprašala Agnes, Cahn je pa samo gledal v nek časopis.

»Ne, ne. Govorim v splošnem. Jaz bi bil dober trgovec, če bi bil sposoben otresti se sentimentalnosti pri svojih poslih. Od časa do časa samo sem sposoben, da postanem trd, toda verjemite mi, da je to samo, kadar mi teče že voda v grlo.«

»Dobili ste zelo veliko denarja samo pred par meseci?« je poskušala Agnes še dalje.

»Da, toda jaz imam tudi svoje obveze in navajen sem, da jih izpolnjujem.«

»Nekaj vam je gotovo še ostalo?«

»To je moja zasebna stvar, ali ne? Če že ravno hočete vso resnico, Agnes, najprej moj denar, potem bom jemal naloge od vas in potem šele bom potoval za vas, kamor hočete, seveda, če nosite vi sami te stroške in ne, kakor je bilo lansko leto... Najprej poravnajmo vse stare račune, potem bomo pa delali nove.«

»Za nocoj je dovolj,« je odločila Agnes. »Pojdimo spat, pa se bomo jutri dalje pomenili.«

Cahn je hotel nekaj reči, pa mu je Agnes takoj prekinila besedo. Jaz sem bil tih in sem se oblačil, ne da bi mi kdo hotel pomagati.

Izgledalo je, kakor da nisem kupil konja, toda na vse zadnje, najbolje je kupovati samo toliko, kolikor se more plačati. Agnes mi je kazala obraz, ki je bil kombinacija užaljenosti in omalovaževanja njene osebe z moje strani in najbrže tudi utrujenosti. Dala sva si roko, za Cahna sem dvignil én sam prst h klobuku...

Taksi me je še čakal in odpeljal me je nazaj na Dunaj. Ko sem hotel plačati, mi je šofer rekel, da je bil že plačan po Cahnu.

»Kako je pa gospod vedel, koliko je za plačati?« sem ga vprašal začuden.

»Vzel sem gospoda do tja že prej in po istih cestah,« je odgovoril šofer. »On vedno vzame moj avto in ima rad, da ga vozim daleč okoli po najdaljšem potu. Dober človek, ta gospod.«

»Mislil sem, da on stanuje tukaj?«

»Ne, on stanuje v Leopoldstadtu.«

Nisem mogel spraševati še kaj več, ker bi postal sumljiv. Zanimalo me je zelo, zakaj Cahn in Agnes nista živela skupaj in kakšni so bili njuni naslovi. Toda bila je že četrta ura zjutraj in sem se zato vrnil v svoj hotel.

XX.

Moja žena me zjutraj ni spraševala. Vedel sem, da bi prišla v mojo sobo samo v kakšni zelo nujni zadevi. O tem pa, da sem šel ven, potem ko sva se razstala pred nočjo, ni seveda imela pojma. Vest me je malo pekla radi nje, ne zato ker sem delal nekaj slabega, temveč ker sem se moral delati drugačnega, kakor sem bil in z njo je to bilo silno težko.

Medtem ko je bila na potu, sem se spustil v neke trgovske kupčije na Dunaju, s tem, da sem kupil družabništva v nekih firmah, z vsotami, ki so bile za Dunaj razmeroma majhne. Radi tega sem se moral sestajati s poslovnimi ljudmi in zato sem zelo lahko uredil, da ona ni imela pojma, ali se sestajam s kakšnim Dunajčanom ali pa z Američani, oziroma z Miss Tufversonovo pred vsem. Za njo sem ji rekel, da sploh ne vem, kje je. Moje izjave so ji bile dovoljne, ker ona ni bila nikdar preveč radovedna in v moje trgovske zadeve se pa sploh ni vmešavala.

Toda povedal sem ji, da bom moral zopet na pot in to preko Anglije v Ameriko. Vztrajal sem pri

tem, da jo najprej popolnoma preskrbim na Dunaju, tako da ji ne bo ničesar manjkalo in ker je mislila, da moram na pot zopet radi kakšnega patenta, kakor že tolikokrat poprej, nisem s te strani imel nobenih zaprek.

Moj pogoj, ki sem ga stavil Agnes, da moram najprej dobiti svoj denar, ni bil vzet iz zraka, ker na noben način nisem hotel pustiti žene brez gotovine, čeprav sva imela precej dohodkov od podjetij, pri katerih sem bil udeležen. Tako sem imel sijajen vzrok biti trd z Agnes in zahtevati ta denar in nobena vzroka ni bilo, zakaj naj bi popustil v svojih zahtevah.

Par dni je prešlo od nočnega sestanka z Agnes in Cahnom, ne da bi kaj slišal od njiju. Nihče mi ni telefoniral, nihče pustil kakšne besede za mene v hotelski pisarni. Mislil sem, da sta mogoče premišljevala o mojih pogojih ali pa iskala denar, da me izplačata, ker sta se že prepričala, da se z menoj ne da »glihati«. Na vsak način se pa jaz nisem menil dosti za njiju in sem ostal trden, da storim to stvar tako, kakor sem jaz mislil, da bi bilo najbolje, ali pa sploh ne. Kaj sem imel raje, si še nisem bil na jasnem. Torej vse ali nič je bilo popolnoma isto za mene. Imel sem precej dela z renoviranjem najetega stanovanja, z mojimi novimi družabniki in s patenti, tako da so dnevi kar leteli...

Cahn je prišel, ko sem ga najmanje pričakoval. Izgledal je zelo agilen in nervozen in me je skoraj porival v kot neke kavarne, kamor me je povabil na sestanek.

To je bilo tudi nekaj, kar sem sovražil pri njem. Vedno je iskal najtemnejše kotičke v kavarnah ali restavracijah za sestanke. Nihče ni smel slišati ene same besede pogovora, to je bilo njegovo geslo. Kavarne nikdar nisem imel rad, z njim sem jih pa sovražil.

»Torej, midva sva se odločila,« je rekel naposled.

»Dolgo časa je trajalo. Koliko let se pa že nismo videli? Kaj sta odločila?«

»Da greste v Ameriko kot naš družabnik. Delili bomo vse, kar dobite.«

»Vaš milijon ni preveč zanesljiv, če ste pripravljeni, da mi nudite 333.333 dolarjev in 33 centov namesto borih šest ali sedem tisoč dolarjev, ker izgleda, da želite, da potujem na lastne stroške?«

»Vi boste dobili več na ta način in mi bomo dobili več, ker boste vrgli v delo vse vaše sposobnosti.«

»Vaša briga za moje blagostanje me je zadela v srce,« sem se norčeval iz njega. »Kdo je pa skuhal to juho?«

»Prosim vas, midva sva resna in vam nudiva imenitno kupčijo.«

»Brez denarja...«

»Dobra kupčija je denar v rokah, to veste menda tudi vi, ali ne?«

»Dobro. Kje so dokumenti?«

»Vidite, stvar je taka-le. Ko smo napravili to kupčijo, sem se jaz obvezal, da ne bom nikdar nikogar vpeljal v to stvar, da ne pride do škandala. To je bil en pogoj kupčije.«

»Rekli ste, nihče drugi ne sme biti uveden v to? Kaj pa Agnes?«

»Ona je moj odvetnik.«

»Vi hočete, da se spuščam v pogajanja z neko osebo, ki je ne poznam in o neki zadevi, o kateri nimam pojma? Saj vi ste znoreli?!«

»Vse, kar imate napraviti, je, da zahtevate denar za nas in da pomagate tej osebi, da si denar preskrbi. Drugače mu boste zapretili s škandalom ali s čim sličnim. Vam ni potrebno vedeti drugega, kot da nam dolguje milijon dolarjev.«

»Ne želim napraviti poznanstva z ameriškimi ječami, moj dragi gospod Cahn.«

»O čem pa sploh govorite?«

»Vi hočete, da začnem izsiljevati denar od nekega gospoda na visokem položaju, ki je imel to smolo, da si je od vas izposodil nekaj denarja, za katerega zahtevate kdo ve kaj, pod pretnjo, da bom napravil škandal, če ga ne da? Pokažite mi te listine, če se jaz motim!«

»Prav lahko vam dokažem, da vidite vraga v cerkvi«

»Pa pojdite v Ameriko sami, ali naj gre vaš odvetnik, ali naj pa vaš odvetnik najame drugega odvetnika za tja, toda nikar, prosim vas, ne mislite, da sem še tako zelen in neumen! Zakaj ste pa pobegnili iz Amerike? Vi in Agnes, s tem otrokom!«

Ni vedel, kaj naj mi odgovori. Imenoval me je tepca, neumnega strahopetca, ki nima pojma o velikih kupčijah, toda ni mi mogel pokazati ničesar, da bi pobil mojo izjavo. Prepričeval me je, da bi jaz moral vedeti, v kakšnem položaju je bila Agnes, da je on ni mogel puščati same, da nista pobegnila iz New Yorka, razen da se znebita gospe Cahnove, ki ju je zasledovala na vsakem koraku. Ona edina je bila vzrok vsemu, ker jima je vedno pretila in ker bi jima mogla napraviti sitnosti.

Poskusil sem še zadnjo struno, da vidim, kako daleč smo prišli.

»Dajte mi mojih pet tisoč dolarjev in dva tisoč za stroške, dajte mi vaša navodila in še danes ponoči bom odpotoval.«

Imel sem prav. To ni šlo, ker je Agnes odločila, da mi ne da nobene gotovine in samo tretjino tega, kar bom dosegel, če plačam sam vse stroške potovanja. Kar sta mi dolgovala, to bi dobil pri končni poravnavi.

»Kakor vidim, mi ponujate za mojih sedem tisoč dolarjev eno tretjino milijona dolarjev?« sem ga vprašal.

»Seveda.«

»Mogoče bi mi lahko dali še Brooklynski most?«*

Cahn se je ujezil radi te pripombe, toda proti mojemu pričakovanju se je zadrževal. Vstal je in me prosil, da se sestanem z Agnes v neki drugi kavarni, kjer mi bo ona pokazala neke važne listine, ki me bodo popolnoma zadovoljile.

»Videli boste, kakšne neumnosi govorite in da vse vaše skrbi prihajajo od tega, ker ne poznate ameriškega sistema kupčije.«

»Zelo vam bom hvaležen, mister, če me boste kaj naučili in če vam je mogoče razgnati oblake mojih dvomov o vaših poštenih namerah.«

Nekaj mi je zamrmral v odgovor in nazadnje sva se dogovorila še za en sestanek v centru mesta istega večera.

Na en način sem bil zadovoljen, da grem v Ameriko po poslu, ki je bil vreden cel milijon dolarjev, toda na drugi strani sem poznal Cahn in Agnes predobro, da ne bi vedel, da sta poskusila vse, kar je na svetu mogoče, in to brez uspeha, predno sta

* Most, ki veže glavni del New Yorka, Manhattan, s predmestjem Brooklyn.

se odločila, da meni ponudita tretjinsko udeležbo. Mogel sem verjeti v to posojilo Cahn onemu politiku, na drugi strani sem pa tudi lahko dvomil o načinu tega posojila. Stvar je morala biti na neki način protizakonita, ali pa še huje, ker drugače bi se lahko zatekla na sodišče. Potem, kakšne so bile te vrednosti, o katerih je Cahn govoril in za katere se je Agnes odločila, da jih bo skrivala pred menoj? Bral sem vse mogoče ameriške časopise, pa nisem nikjer mogel najti vesti o kakšnem škandalu z otrokom, ki bi bil odpeljan brez dovoljenja matere, kar se često dogaja tam, ali pa o kakšnem drugem škandalu, ki bi vsaj malo dišal po Cahn & Tufversonovi komediji in ki bi mi vsaj od daleč dalo kakšno sled za Cahnove postopke in Agnesin, recimo beg, iz Amerike. Bila je neumnost verjeti, da Cahn ne bi mogel sam iti v Ameriko sedaj, ko je Agnes bila navidezno poročena z drugim, o čemer je gospa Cahnova bila dobro poučena. Njen vzrok za zasledovanje Agnes je tako popolnoma odpadel.

Ker sem poznal Ameriko le še premalo, je bilo zelo težko napraviti si točno sliko o oni kupčiji, ki jima je vrgla cel milijon dolarjev. Da je bilo vredno cel milijon dolarjev, če se ima pogodbo z zračno pošto ali pa za prevoz potnikov po zraku, je bilo mogoče, toda nisem si mogel predstavljati, da bi mogel Cahn priti do takih ljudi, ki so lahko sklepali

take pogodbe. Nasprotno trditvi obeh, Agnese in Cahn, sem jaz prej verjel, da je Cahn stavil svoj denar na napačnega konja, ki je izgubil pri volilnih dirkah. Sedaj je poskušal dobiti denar nazaj in še kaj povrh, s pretnjami, da bo iznesel v javnost vse kupčije, ki so se sklepale pred volitvami zato, da dobi njegova stranka, katerakoli je že bila, dovolj sredstev za agitacijo. Da je denar posodil eni sami osebi in ne stranki, je bilo samo še slabše za Cahn. Na vsak način nisem mogel verjeti, da je Cahn sploh imel kakšne zakonite pravice, če ni mogel prinesiti dokazov, da je dal svoj denar kot posojilo kakšnemu kandidatu za ministrski stolček, ki je pri volitvah propadel. Zakaj pa mi nista povedala niti imena? Zakaj mi nista hotela povedati, kako je stvar sploh potekala? Da bi Cahn tako sveto držal svojo obljubo, da ne bo nikomur o tem govoril, je bilo malo naivno verjeti. Tako sem bil torej zadovoljen, da je Cahn pripravil še en sestanek z Agnes, da se o zadevi podrobneje dogovorimo.

XXI.

Sestali smo se kot dogovorjeno. Agnes je poskušala na vse načine, da mi imponira s svojo sigurnostjo v zadevi, toda jaz sem bil trd in nisem popuščal. Zahteval sem, da mi prineseta vse dokaze in dokumente o dolgu in dogovorih ali pa, da mi najprej plačata, kar sta mi še dolgovala in vsaj še dva tisoč dolarjev za stroške novega potovanja v Ameriko. Končno sem pristal, da bom poslušal njiju navodila.

»Moram imeti vsaj kakšne dokaze o vsej kupčiji, ker drugače sploh ne morem iti do tega človeka ali celo pretiti mu, kakor vi zahtevate. Kdo ve, kaj bom vse prisiljen storiti, da pridemo do našega denarja?«

Rabil sem nalašč izraz »našega« denarja, da jima dokažem, da bom držal z njima, če izpolnita moje pogoje.

»Ne vem, kaj je potrebno vedeti še več? Vam ni potrebno razgovarjati se z njim več kot zapretiti, da boste dali vso stvar v javnost, če vam ne plača!«

»Potem je pa bolje, da mu pošljete brzojav, v katerem mu poveste isto. Kaj pa rabite mene za to?«

»Včasih imate tako trdo glavo,« mi je rekla Agnes. »Ali ne vidite nobene razlike v tem. če kaj nekdo osebno izgovori in če je ta oseba malo boljša in če stoji pred vami in vas resno svari? Recimo, da ta gospod vidi, kdo ste in da vam verjame, da imate pripravljene dopise za časopise že v vašem žepu! Ali ne bo začel poskušati, da stvar uredi, še predno pride do škandala? Ali ne bo poskusil vsega, da se mi zadovoljimo, predno bi bilo prepozno in ali ni najbolje, če vi takoj vidite, kaj je pripravljen storiti in kakšne dokaze ima za svoje obljube?«

»Dobro, najbrž imate prav v tem vprašanju. Toda jaz sam moram imeti dokaz, da je stvar poštena in zakonita.«

»Nimam pri sebi nobenih papirjev, toda jaz vam prav lahko vse dokažem. Hranim dokumente na varnem kraju.«

»Torej pojdimo tja.«

»Ne bi bilo potrebno, da gremo vsi.«

»Dajte mi pooblastilo, pa bom šel sam.«

»Ha, ha, to bi bilo fino. Potem vas pa nikdar več ne bi videli!« se je vtaknil vmes Cahn.

»Kaj ste rekli?« sem ga nahrulil. Vstal sem od mize jezen in rdeč v lice.

»John! Ti si zverina!« je bilo vse, kar je Agnes mogla izgovoriti,

Stal sem tam nekaj časa in čakal, da se bo Cahn tudi dvignil, toda on je sedel dalje in ko se je srečal z Agnesinimi očmi, se je obrnil proč in pil malo vode.

»Prosim, vsedite se,« me je prosila Agnes. »John ni mislil tega, kar je rekel.«

»Vem, na kakšen način je to izjavil in to mi zadostuje.«

»Moški se vedno koljete za neumnosti in tako puščate, da se vam velike stvari izmuznejo iz rok...«

»Da, vaš dragi John vedno pokvari stvari velike važnosti s kakšnimi neumnostmi in vas izda ponavadi s kakšno malenkostjo. Cela resnica.«

»Vi ne boste to vzeli s tega stališča radi ene nepremišljene pripombe?«

»Nisem vam še rekel, na kateri način sem to stvar sprejel. Toda potrebno je, da veste, da ne verjamem, da imate sploh kakšno kupčijo vredno milijon dolarjev. Mislim, da hočete groziti neki veliki osebi, o kateri imate kakšne važne informacije in da hočete mene porabiti, da vam pobiram kostonje iz žerjavice. Če dobim denar, bomo delili; če bom imel težave in sitnosti — recimo z oblastmi — boste vi zunaj nevarnosti, ker boste daleč od Amerike. Takse se plača samo za pse, ker pse se lahko polovi in ne na mačke, ki jih ne morete poloviti, če takse niso plačane. Policija drži tistega, ki ga ujame in ta plača

za ostale. Mislim, da vas ne bi ekstradirali v Ameriko radi izsiljevanja, ali ne, vi odvetnica?»

»Tega mi je dovolj!« je rekla odločno Agnes. »Ali mislite, da sem jaz sposobna, da postanem zločinka radi denarja?«

»Seveda mislim tako. Vsak trenutek, če bi koristilo vaši ljubezni ali pa gmotnemu blagostanju, bi vi, draga moja, mogla hraniti mravlje z vašimi najboljšimi prijatelji! Vi bi prodali svojo in dušo svojih prijateljev za en sam uspeh na kateremkoli polju!«

Povedal sem ji končno, kar sem mislil o nji.

To je bilo najmanj, kar sem ji mogel odgovoriti na njeno vprašanje.

»Dobro, dragi moj,« je rekel Cahn, ko je sedela Agnes brez besede, »mi nismo nikdar omenili vaše bigamije, niti krive prisege.«

To je bilo več, kot sem kdajkoli pričakoval od tega človeka. Vrelo je v meni, tako da me je bolelo, toda moral sem držati svojo glavo, da bi vsaj zvedel, kako daleč sta imela namen iti z menoj. Zbral sem vse svoje moči in popolnoma mirno sem odgovoril:

»Ne, tega še niste omenili, Mr. Cahn, toda skoraj gotovo bo tudi to kmalu na vrsti, ker menda spada to v vaše sisteme.«

»Vi niste napravili nobene bigamije z menoj, niti krivega pričanja z izjavo, da še niste bili oženjen. Jaz sem bila vaš odvetnik in jaz sem odgovorna za

to. John sploh ne ve, kaj govori. Pil je zopet in bolje bo, da se sestanemo drugič.«

Agnes je poskušala, da poravna ves prepir, toda izgledalo je, da je za vse to že bilo prepozno. Jaz nisem hotel menjati vsebine razgovora in tudi Cahn ni bil bolj pijan kot jaz, ki nisem nič pil. Bila je dobra priložnost, da pridem do resnice, torej sem zalival ogenj z oljem.

»Recimo, da sem s to poroko z Agnes prekršil neke vaše zakone. Ali niste želeli, da me imate v rokah, da delate z menoj, kar hočete in to samo tedaj, če bi imeli proti meni nekaj, s čemer sem se jaz pregrešil proti zakonom? Ali ni to najboljši način, da mi zavežete jezik, kadar hočete? Ali me niste z zvijačo pripravili do tega, da se poročim z Agnes? Mislil sem, da je vse v redu, moglo bi pa biti to zločin po ameriških zakonih, ki jih jaz ne poznam. Imel sem samo zaupanje v svojega odvetnika? Tisti dolarji v Londonu so bili ‚markirani‘, ali ne? ‚Vroč denar‘ Mr. Cahn, denar, ki se ga mora skrivati pred oblastmi! Ali morda žene markirajo take dolarje, da postanejo ‚vroči‘?«

Agnes je poskušala, da me ustavi, toda sedaj jo je Cahn prosil, da mi pusti govoriti. Napravil je kretnjo, kakor da je vseeno, kaj bom povedal.

»Torej, imate me v svoji slavni družbi! Zakaj mi pa ne poveste kaj več? Bodite odkritosrčni proti

svojemu družabniku, vsaj to imam pravico zahtevati!«

Agnes je zopet poskušala, da naju ustavi, toda bila sva dva proti eni in tako ni mogla storiti ničesar, da prepreči, da si poveva, kaj sva mislila.

»Dobro, moj gospod,« je rekel Cahn. »Recimo, da je nekaj protizakonitega na vsej stvari, nekaj, kar je, recimo, nepošteno?«

»Ali sem šel na policijo z onimi dvajset tisoč dolarji? Ali se je to mene kaj tikalo?«

»Ne, takrat ste bili zelo pametni, najbrže, ker ste se bali, da izgubite svoj denar. Toda tukaj je stvar precej drugačna. Mi moramo...«

Agnes se je dvignila in zahtevala je odločno, da odideta, tako glasno, da so jo ljudje pri sosednih mizah slišali in ni bilo mogoče o tem dalje govoriti. Malo sta se sprla s Cahnom, toda njena je obveljala.

»Boli me strašno v glavi, ne morem več izdržati,« je rekla v naglici. Potegnila je Cahna za seboj, ker se je najbrže bala, da ne bi še kaj izblebetal.

»Vse je v redu,« sem odgovoril. »Vzemite par aspirinov in poskusite počivati eno uro ali dve.«

»Se bomo že še videli...« je mrmrala...

Cahn je odšel zelo nevoljen. Videl sem, da je bil prepričan, da bi midva mogla nadaljevati vso stvar, vseeno kakšna je bila. Jaz sem storil to, da bi vsaj enkrat zvedel, za kaj je sploh šlo. Toda Agnes je

najbrže sumila v mene in ona je sploh bila mnogo bolj previdna kot Cahn. Jaz sem povedal mnogo tega dne, ona pa je bila počasna z odločitvijo in z misli. Njen »strašen glavobol« je prišel pravočasno, da je mogla odpeljati Cahna, predno bi rekel kaj preveč in predno je sama mogla dobro razmisliti o tem, kaj sem jaz povedal.

Da Agnes ni bila tako prebrisana, bi jaz tega večera zvedel vse, kar sem želel izvedeti, tako sem pa zopet ostal pred to nepojasnjeno zagonetko... Mogoče me je že začelo malo skrbeti? Bil sem prepričan, da je bilo nekaj velikega v tej skrivnostni kupčiji, če se je to sploh moglo imenovati kupčija. Nisem več dvomil, da je bilo še nekaj drugega kot posojilo človeku, ki ga ni mogel ali ni hotel vrniti. Vsa stvar je bila »vroča«, toda kako bi jaz mogel zvedeti kaj več o tem? Moral bi imeti vsakega posamezno, Cahna in Agnes, to se mi je zdel edini mogoč način, da pridem na čisto. Tako bi bilo mogoče pripeljati oba do tega, da mi povesta vse, kar ju je težilo, čeprav bi bil prisiljen, da igram ne vem kaj vse dotlej, dokler ne bi zvedel vsega.

Zakaj sem ostal še vedno z njima? Mogoče je bilo vse malo pretežko tudi za mene. Dolgovala sta mi še precej denarja, razen tega je bilo pa pri tem nekaj, kar me je vleklo in kar sem na vsak način hotel zvedeti. Prepovedane stvari dišijo najbolj in kar

je komplicirano, ni potrebno, da je nepošteno. Na vse zadnje, kje so pa meje poštenosti in nepoštenosti? Kje so meje zločinov? Mogoče je imel Cahn po svoje prav, ker si nisem nikakor mogel zamisliti, da bi drugače Agnes ostala pri njem, čeprav sem jo celo sam napadal kot najbolj elastično v tem pogledu.

XXII.

Imel sem lepo priliko že prihodnjega dne. Agnes mi je telefonirala, da bi šla rada z menoj v kino in pozneje bi lahko govorila o naši zadevi sama, ker je bil Cahn nekje izven Dunaja, menda v Budimpešti.

Izgledalo je, da je hotela končati vso zadevo, še bolj pa je hotela vedeti, kako je stala z menoj, ker jaz sem zahteval čisto vino ali pa bi prekinil z njima.

Igrali so neki nemški film, ki ga je Agnes zelo slabo razumela in videlo se ji je, da se je dolgočasila. Bil sem pripravljen, da zapustiva kino, še predno je bila predstava končana, toda ona je trdila, da jo je film zanimal in da ga je zelo dobro razumela. Mogoče se je v tišini pripravljala na napad na mene in na vse moje predsodke...

V kavarni, kamor sva šla po predstavi, sva vso stvar prebredla še enkrat, toda nikakor nisva mogla priti do nobenega zaključka. Agnes je trdila, da je bil Cahn pijan in da se je norčeval prejšnjega večera, da ni bilo ničesar protizakonitega na stvari,

niti kaj strašnega v vsem poslu in da sem jaz bil največji norec na svetu, ker nisem šel takoj v Ameriko pod prvotnimi pogoji, da bi videli, ali bi lahko jaz spravil k pameti moža, ki jima je dolgoval cel milijon dolarjev. Govorila je trgovsko in končno me je prepričala, da je bilo prav za prav vseeno, kako je prišlo do te kupčije, ker ostalo je vedno samo golo dejstvo, da je ta gospod dolgoval ta denar in da je on to priznaval. Kot odvetnica je to morala le vedeti in pripravljena je bila, da mi da pismo na tega gospoda, s katerim bi me vpeljala pri njemu, s prošnjo, da jaz uredim vso zadevo z njim, ker se ona ni mogla vrniti v Ameriko radi svoje bolezni. Kot vzrok, da je prav mene izbrala za to, bi navedla, da mi Cahn dolguje večjo vsoto denarja. V tem slučaju bi jaz samo poskušal, da rešim svoj denar in ko bi videl, kako se ta mož drži, bi lahko jaz uporabil svojo taktiko.

Agnes je zaupala samo mojim trgovskim sposobnostim?

Vsa stvar je izgledala zelo nedolžno, ko jo je Agnes razložila. Neki gospod je dolgoval denar in jaz naj bi ga šel iskat. Če bi ta odklonil plačilo ali če bi odklonil, da na drug način zadovolji moje zahteve, v obrokih na primer ali z obvezami, bi mu jaz samo zapretil, da se ne bomo lovili okrog po sodiščih, temveč da bom vso stvar dal javnosti, pa

naj ona odloči, kdo je bil pošten in kdo nepošten pri vsej kupčiji. Agnes bi mi seveda poslala podatke in navodila, če bi prišlo tako daleč.

Za mene potemtakem ni bilo nobenega rizika, razen da sta mi še vedno dolgovala okrog 5000 dolarjev in da bi moral iti v Ameriko na svoje stroške, ker Agnes je bila mišljenja, da samo tako se ta stvar da prijeti. Ali sem mogel toliko riskirati? To je zaviselo od človeka, s katerim bi imel posla.

»Kdo je ta mož, s katerim je John imel te kupčije?« sem jo vprašal.

»Poslala vam bom njegovo ime in naslov v trenutku, ko boste prišli v New York.«

»Vi to resno govorite?«

»Kaj pa drugega?«

»Hočete, da grem v Ameriko kot neka slepa granata? Jaz ne smem vedeti, za kaj gre pri kupčiji, ne smem vedeti, kaj je ta človek podpisal in nazadnje sploh ne smem vedeti, kdo je ta človek? Ali ste res znoreli?«

»Imeli boste njegovo ime predno greste k njemu. Jaz ne smem povedati več kot je potrebno.«

»Oh, sedaj šele vidim! Jaz moram imeti vse zaupanje in vi nobenega? Vi želite, da vam jaz verjamem in vi ne verjamete nikomur...«

»To ni tako, Ivan.«

»Kako pa je?«

»Zadeva je izredno važna in vi ne smete vedeti na poti več kot je potrebno pri vsakem koraku. Tako boste vedno storili vse, kar je mogoče in ostali pod mojim vodstvom. Če bi vedeli za ime tega človeka, bi mogoče prišli do napačnih zaključkov, predno bi napravili one korake, ki so v splošnem potrebni, da se vsa stvar uredi.«

Take kupčije nisem še nikdar videl. Agnes je govorila kot šef tajne policije ali pa kot šef kakšnega vohunskega oddelka in jaz sem bil že malo preveč nestrpen.

»Recimo, da števil. 707 ne bo v petem vagonu Orient Expressa? Recimo, da je njegov prostor, ki ima števil. 8, zaseden po neki dami, kaj bom napravil potem? Kje bom iskal števil. 707? Oh, razumem, ta dama bo imela pri sebi gotove listine, ki bodo dokazovale, da sem jaz njen mož in tako bom lahko ostal v kupeju? Kako sem neumen! Seveda, ta dama sploh ne bo neka dama, temveč naša števil. 707...« sem se norčeval iz Agnes.

»Prosim vas, nehajte s temi šalami. Izgleda, da niste več interesirani?«

»Ne samo, da nisem interesiran, meni je vse te neumnosti že dosti. Ne želim vedeti ničesar, ne želim iti nikamor. Poiščite si koga drugega in pustite me na miru.«

»Je to vaša končna odločitev?«

»Da, moja zadnja beseda. Začenjam verjeti, da sta oba s Cahnom malo prismojena, če pa ne to, pa prav gotovo pripadata kakšni bandi...«

»Svobodno vam je, da verjamete kar hočete, toda vi ne veste popolnoma ničesar o Ameriki. Vi mislite, da se milijoni delajo v tovarnah s težkim delom, ali pa v rudnikih? Ne, dragi moj prepametni! Milijoni se zaslužijo pri špekulacijah, s političnimi zvezami, z lažnim sijajem in blefiranjem ob pravem času in s pravo osebo.«

»Vi ste bili morda zelo zgodaj ustavljeni z vašim blefiranjem, ali ne, draga moja?«

»Taki moški, na katere bi se lahko zaneslo, sploh ne eksistirajo, ker takih mož, ki bi imeli kaj pojma o resnični kupčiji, sploh ni. Svet je poln mož-oslov, ki ne vidijo prilike, kadar se jim pokaže...«

»Kakor na primer jaz...«

»Da, kakor vi.«

»Hvala lepa.«

»Odkritosrčna pot je naboljša. Tedne se že mučimo, da napolnimo vaše žepe z denarjem in vi se samo branite.«

»Bojim se, da polnite moje žepe s praznimi upi. Zato pa nikamor ne pridemo.«

»Vi sploh ne poznate denarja, če ga vidite.«

Agnes me je precej močno udarila in nisem si mogel pomagati, da bi je ne udaril nazaj.

»Ali zato ne morem čutiti v svojem žepu tista ga denarja, ki mi ga še dolgujete?«

»To nima nobene zveze s tem poslom.«

»Toda vseeno jaz ne morem dobiti par tisoč dolarjev od ljudi, ki imajo kupčije v milijonih dolarjev...«

»Niste dobili denarja radi revolucije.«

»Revolucija je že zdavnaj končana.«

»Dobili bi denar v teh dneh.«

»Dobro. Plačajte mi, kar je mojega, dajte mi denar za stroške, pa bom šel v New York pod vašimi pogoji.«

»Jaz nimam denarja.«

»Nikar ne poskušajte natvesti mi te storije.«

»Nimam niti enega centa. John ima ves denar.«

»Vključno onih 50.000 dolarjev, ki ste jih omenjali v New Yorku?«

»Da, John ima vse.«

»Torej mu recite, da me izplača.«

To sem ji rekel osorno.

»John misli, če vam izplačava vaš denar, ne boste storili ničesar več, če vam pa ne plačava, boste pa vsaj poskusili, da nama pomagate in tako se boste s časom prepričali, da je naša zadeva dobra, kakor sem se prepričala tudi jaz.«

»Kaj pa vi mislite?«

»Ničesar prav sedaj,« je odgovorila mirno.

»Vi ste duša vse zadeve. Kar vi rečete, drži, torej če jaz ne dobim svojega denarja, ga ne dobim zato, ker vi tega nočete, samo vi, draga moja.«

»Nadaljujte...«

»Samo vi hočete, da grem v Ameriko, ker nimate zaupanja v nobenega drugega človeka. Vse do danes je vaše delo. Pustili ste sijajno mesto v Ameriki, da letate okrog s tem Cahnom ali kakorkoli se že piše, da lovite z njim milijone, kakor da so milijoni levi na afriških gorah.«

»Ali ste končali? Take nasvete ali ukore sprejemam samo od kakega dobrega prijatelja, od kakega zelo dobrega prijatelja, Ivan...«

Gledala me je zaljubljeno.

»Nikar ne poskušajte po tej poti, Agnes. To ne bo več delovalo.«

»Vi niste vedno bili teh misli?«

»Ne, nisem in še danes ne vem in ne razumem, zakaj sem vam dal povoda, da ste si napravili tako napačno sliko o meni, kakor jo vi imate.«

»Saj še nikdar niste ničesar storili, niti predložili?«

»Ne, samo izgubljal sem svoj čas z vami.«

»Edina stvar z vami je, da nočete zapustiti nje. Vi nočete iti v Ameriko, ker ne more ona z vami. Vi ste cel junak pod njenimi copatami. Kaj pa ima ona, česar ne morete najti pri nobeni drugi?«

»Pustite mojo ženo izven vaših komplikacij, hočete?«

»Kadarokli se omenja vaša šarmantna Parižanka, postajate zelo občutljivi.«

»Ona je edina ženska, v katero sem imel polno zaupanje in v kateri se nisem prevaril. Vi veste dobro, da jo v tem pogledu nikdar ne morete zamenjati.«

»Oh, sedaj šele vidim! Idealno tovarištvo!«

»Kaj pa hočete? Da si poiščem tovarišico v ulici z rdečimi svetilkami?«

»Ali ne greste malo predaleč, moj idealni soprog?«

»Nehajmo z vsem tem. Grem v Ameriko za vas, če dobim svoj denar, drugače ne morem. Pustiti moram ženi dovolj denarja vsaj za eno leto.«

»Mislila sem, da ste nekaj vložili v razne kupčije tukaj na Dunaju?«

»Jaz imam tudi druge obveze. Zadnjikrat vam rečem, Agnes, moj denar ne pripada vam.«

»Ker hočemo biti družabniki v tako velikem poslu, ali ne bi mogli žrtvovati nekaj svojih šilingov?«

»Ne, to je izključeno. Plačajte mi prvo, potem bomo naprej govorili. Ako nimate zaupanja v mene, pozabite vso stvar, toda vrnite mi moj denar na vsak način!«

»Nikdar ne boste postali zelo bogati, dragi moj,« je govorila prezirljivo.

»Nehajte govoriti neumnosti. Najbrže me hočete poriniti malo globlje v svoje zadeve. Ko bom notri, ne bom več sposoben, da kaj samostojnega ukrenem. Kratko, vaša voda bi nosila tudi mene...«

»Ali bi to bilo tako slabo?«

»Jaz sem vam rekel že mnogo. Prosim vas, nikar me ne silite, da vam povem še kaj več.«

»Lahko mi poveste, karkoli hočete. Jaz nikdar ne ustavljam moškega, kadar hoče kaj povedati.«

»Po točki 8 vašega posebnega sistema ,Kako se morajo držati na verigi moški?«

»Vi moški ste prazne vreče, ki se drže pokonci z zrakom, ki ga me žene pihamo notri.«

»Sumim, da je mnogo vašega zraka v moji vreči?« sem ji rekel kakor v odgovor na dobro šalo.

Smejala se mi je nekaj časa, potem sva oba molčala. Nisem vedel, kaj naj ji še rečem, niti kako naj postopam z njo. Ona je bila duševno premočna, jaz pa trdoglav kakor mula. Ker ni kazala nobenega namena, da mi da najprej moj denar, sem zaključil, da sem svojo igro zelo slabo odigral. Agnes je dobro čutila, da bi si jaz takoj opral roke od vse zadeve, ko bi enkrat imel svoj denar. Po vsem, kar sem jima bil že zmetal v obraz, sta še vedno računala na mene. Zakaj? Ali sem jima izgledal tako neumen, da sta mislila, da me bosta na vsezadnje le še ovi-jala okoli svojih prstov? Najbrže sem to potrjeval

s svojim obnašanjem, ker sem bil še vedno z njima...

Kako težko se ločimo od kake male vsote denarja, ki mislimo, da nam pripada! Če bi jaz pustil onih 5000 dolarjev, ki mi jih je bil Cahn še dolžan, bi v tem času že zaslužil v miru dvakrat toliko. Toda ne... V človeški naravi leži, da ne pozabi in ne pusti drugim, kar je njegovega, da brani, kar je v nevarnosti, da popravlja, kar je na pol porušenega — če je njegovo, celo če bi se dalo na novo več napraviti...

Agnes je izgledala, kakor da je sigurna, da me bo imela na koncu storije za katerokoli stvar, ki jo bo ona hotela. Na drugi strani sem bil pa jaz bolj in bolj odločen, da ne bom zagrabil za njeno vabo... Bil sem pripravljen, da grem v Ameriko takoj, ko bo naša predhodna kupčija končana. Prej nisem hotel iti, ker sem hotel biti popolnoma prost njegovega vpliva.

Razstala sva se, potem ko je Agnes odločila, da bo govorila s Cahnom, kar sem hotel storiti tudi jaz. Sedaj sem vedel dovolj, da bi se z njima malo bolje pozabaval.

XXIII.

Še več dni je minilo... Oprava londonskega stanovanja moje žene je prispela in preselila sva se v Hintzerstrasse, kjer sem se iznenadil, ko sem zagledal z našimi stvarmi tudi še nekaj kovčkov, last Miss Tufversonove.

»Zakaj pa nisi proč vrgla teh stvari?« sem vprašal ženo.

»Kako sem to mogla storiti? Miss Tufversonova bo mogoče zahtevala nekega dne svoje stvari nazaj,« mi je odgovorila.

»Ona noče ničesar od tega.«

»Kako pa ti to veš?«

»Ali mi ni sama rekla?«

»Tako si mi rekel v Londonu. Zakaj si jih pa obdržal?«

»Ker nisem bil siguren, kaj si bo še izmislila.«

»In sedaj si siguren? Kako je pa to?«

»Pozabi vse skupaj, prosim te. Daj te stvari nekam, kjer ne bodo v napotje, dokler ne zvemo kaj o nji.«

Ko sem prišel poslednjič iz Amerike, je moja žena sprejela brez dvoma mojo storijo, po kateri je Miss Tufversonova hotela potovati z menoj na isti ladji in se je šele v zadnjem trenutku premislila. Tako je bilo mogoče, da je zapustila ladjo samo z ročno prtljago, vse drugo je pa ostalo na ladji in jaz sem sprejel nalogo, da ji shranim vse skupaj ali pa da porabim za kakšne reveže, če ne bo kmalu zahtevala, kam naj se te stvari pošljejo. Ker je moja žena vedela, da je bila Miss Tufversonova moja odvetnica, ni bilo nič nenavadnega v vsej zadevi. Edino, kar mi je delalo težave, je bilo, ko smo odprli čez nekaj časa kovčke in videli kup stare krame, ki jo prava dama sploh ne bi mogla rabiti. Za silo sem pojasnil ženi, da je Miss Tufversonova imela revne sorodnike na Švedskem in da je najbrže hotela poslati te stvari njim. To je izgledalo precej verjetno tudi meni.

Ker me je prihodnjega dne Agnes poklicala po telefonu, sem jo vprašal, kaj naj naredim s temi stvarmi.

»Ne morem jih rabiti,« mi je odgovorila. »Mislila sem, da ste jih že vrgli proč?«

»Da, nekaj sem že zmetal proč. Vi veste, da ženske uporabijo vsako stvar in tako so nekaj od tega porabile. Toda v glavnem je ostalo še precej krame in moja žena je prinesla vsè skupaj s seboj, ker je

prodala svoje londonsko stanovanje in v mojo hišo teh stvari ni hotela poslati. Če hočete, lahko bi vam poslal vsaj kovčke?«

»Ne, hvala. John ne bi hotel, da mu privlečem te stare stvari, čeprav so še dobre.«

»Mogoče boste mogli porabiti vsaj največji kovček in pisalni stroj?«

»Dobro, shranite to za mene, če imate prostor in če vas ne moti.«

»Ali ste uredili oni račun za obleke in perilo pri tvrdkah, kjer sem jaz kupil na vaš račun za mojo ženo? Vi veste, da je bilo nad 600 dolarjev samo za svilene stvari?«

»Brez brige za to. Vse je v redu. «

»Ne bom se brigal, če vi tako pravite. Saj ste mi odbili 1000 dolarjev za to od Cahnovega dolga.«

»Dobro, toda nisem vas zato klicala, da mi to poveste.«

»Zakaj pa?«

»Kako se danes počutite?«

»Imenitno, kakor vedno, kadar nisem z vami!«

»Krasno prijateljstvo! Poslušajte! John bi rad govoril z vami in radi mene, prosim vas, ostanita prijatelja.«

»To je velika zahteva.«

»Vsaj ne polagajte nobene važnosti, če bi govoril kakšne neumnosti, hočete?«

»Sploh ne morem več vedeti, kaj je pametno, kaj neumno v vsej naši zadevi. Mogoče me vi lahko malo poučite?«

»Ne odločite se za ničesar, kadar govorite z njim. Posvetujte se vedno z menoj, predno hočete kaj napraviti.«

»Tudi vidva sta dobra družabnika! Vsak vleče na svojo stran.«

»Nimate prav. Oba vlečeva isto stvar...«

»Saj sem tako tudi mislil.«

Toda nisem mislil tako in Agnes je to dobro vedela. Cahn je bil kot skala, ki se vali doli po hribu in Agnes grmovje, ki jo zaustavlja. Kadar sta se pogodila, je Cahn imel prav; kadar se nista, je vedno zmagala Agnes. Ločena, sta vseeno bila eno, ker sta oba hotela isto, samo vsak na svoj način. Izgledalo mi je, da je mogoče tako treba delati dobre kupčije? Toda, če bi ona končala to zadnjo kupčijo, nisem verjel, da bi ostala skupaj še tri dni...

* * *

Ko sem se sestal s Cahnom, kakor je Agnes urenila, se mi je zdelo, da ga je poslala samo, da bi videla, v koliko je imela prav, da je začela dvomiti o meni. Pri nji je bilo važno samo eno vprašanje: ali sem bil dovolj lojalen proti nji osebno, da bi me lahko uporabila v svoje namene? Jaz sem pa

hotel vedeti samo, če bom dobil svoj denar, ali pa vso storijo o oni kupčiji...

Potrudil sem se kolikor mogoče, da se spravim nad Cahn. Najprej sem zahteval, da mi izplača, kar mi je bil še dolžan, ker sem imel namen, da se v kratkem odpeljem v London. Rabil sem očitno vsak šiling.

»Jaz nimam denarja,« je trdil Cahn.

»Kdo ga pa ima?«

»Agnes.«

»Ona pravi, da ga imate vi?«

»O, tako? Ona je to rekla?«

»Na vsak način. Samo ponavljam njene besede.«

»Poslušajte me, dragi moj gospod. Če bi jaz imel ves tisti denar, ki ga ima ona, sploh ne bi z vami več govoril.«

Izgledal je odkritosrčen, toda tako je tudi izgledal, ko mi je bil prodal one dolarje v Londonu, kjer me je skoraj osleparil. Na drugi strani sem pa poznal Agnes in mogel sem verjeti, karkoli bi se mi reklo o nji, kadar je bilo v zvezi z denarjem. Toda kako ji priti do živega, da pridem vsaj do svojega denarja in če mogoče, do storije o onem misterijoznem milijonu?

»Dolgujete mi nekaj nad 5000 dolarjev,« sem začel z mojo ofenzivo. »Recimo okroglo 5000. Ako pripravite Agnes, da mi plača teh 5000 dolarjev, dal

vam bom takoj 1000 dolarjev za vaš trud in mojo častno besedo, da Agnes nikdar ne bo ničesar zvedela o tem. To ostane popolnoma med nama. Kaj pravite?»

Za človeka, kakršen je bil Cahn v teh časih, je bil to dober predlog, ker gotovo mu Agnes ni zlepa dajala niti dinarja. Toda jaz sem igral va banque, da bi zvedel, če je bil bolj pod njenim vplivom, kot se je to navidezno zdelo.

Gledal je v svoje nohte, poskušal je odlomiti enega in potem je rekel počasi:

»Fino. Vi ne mislite mnogo o meni?»

»Nikar me napačno ne razumite, Mr. Cahn,« sem mu hotel pojasniti, da bi dosegel nekaj uspeha proti Agnes pri njenem lastnem možu, ker najlažje je kaj takega pri zakoncih, ki se koljejo med seboj, kakor sta se najbrže klala Cahn in Agnes.

»Ni potrebno, da mi pojasnujete. Vem vse, Agnes je sijajna ženska, ako je ne potipate za žep. Tisoč dolarjev je mnogo denarja tudi za mene.«

Bil je v zadregi.

»Mislim sem, da je ves denar vaš?»

»Da, bil je.«

»Ne razumem vas. Menda ne igrate poker, pa ste vse izgubili?»

»Da, zaigral sem vse. Predno smo odpotovali, mi je vzela poslednji cent, drugače bi pa pustila vso

stvar prav tako, kakor to nameravate storiti vi sedaj.«

»Mislite, da ona vodi vso zadevo pravilno?«

»Ne vem, kaj bi rekel...«

»Vi mislite, da se bo lahko dobilo tisti milijon dolarjev ali vsaj del tega?«

»Sto od sto sigurno. Vse zavisi samo od tega, kako se ta stvar prime v roke.«

»Zakaj pa načete, da prevzamem jaz vso stvar?«

»To je, kar želimo ves čas od vas!«

»Dobro, pojdite k Agnes in recite ji, da sem pripravljen takoj odpotovati. Moj potni list je v redu.«

»In pogoji?«

»Tretjino od onega kar dobim, toda vi plačate potne stroške vnaprej. Za onih 5000 dolarjev bom počakal.«

»V redu. Sprejemem.«

Dala sva si roke in odšel je, da poišče Agnes.

Sklenil sem, da preiščem, kaj je na vsej stvari, vseeno kako. Če potrebno in če Agnes ne bi hotela tega storiti, sem bil pripravljen plačati sam vse stroške do New Yorka. Hotel sem biti vsaj siguren, da ni ničesar na stvari in da ne bom izgubil tretjine milijona dolarjev radi svoje neumne nezaupljivosti. Če je pa kaj bilo, pa da vsaj dobim kolikor mogoče in takoj ko mogoče. To govorjenje noč in dan nas ni pripeljalo nikamor. Nihče me ne bi mogel ovirati,

da igram na svojo pest, če bi njiju igra bila preveč komplicirana ali pa nevarna ali celo protizakonita, tako da mi se ni bilo treba bati, da bom imel kakšne sitnosti v Ameriki. Od navodil, ki mi jih bo dala Agnes, bom takoj lahko videl, kaj je bilo na stvari in če je bilo kakšno izsiljevanje ali pa navadno dolgovanje — s komplikacijami. Na vsak način bom pa imel priliko, da govorim s tem možakarjem, ki jima je dolgoval ta milijon in tako bom kmalu videl, kje je pravica. Jezil sem se na samega sebe, da nisem prej mislil na to...

XXIV.

Prihodnji sestanek je bil določen v neki kavarni na Mariahilferstrasse. Agnes je malo govorila v začetku in pustila je, da Cahn z menoj razpravlja vse poedinosti, kako bom potoval, koliko bo veljalo, kam naj bi šel v New Yorku, ker nisem hotel iti v svoj stari hotel, kjer sem bil preveč znan in tudi ne v Agnesino stanovanje. Ni se bilo ničesar bati, ali vseeno je bilo bolje, da sem ostal napol inkognito že zaradi sestankov, ki bi jih moral organizirati z onim gospodom.

»Ali sta končala?« je vprašala končno Agnes.

»Ti boš naredila ostalo,« je rekel Cahn.

»Da, ravno to sem hotela narediti,« je rekla Agnes zelo resno.

Najine oči so se srečale... Gledala me je za eno sekundo predolgo; takoj sem pričakoval nekaj ne navadnega. Bila je kakor odvetnik, ki motri, ne svojega klijenta, temveč nasprotnika... Bila je ona slika prefriganosti, oni aparat, ki je že naprej vedel, kaj se mu bo odgovorilo na vprašanja...

»Kaj pa je?« sem jo vprašal precej prisiljeno in začudeno.

»Ne morete mene namazati, Ivan. Vi niste v tej stvari z dušo in telesom; vsaj vaše misli so pri nečem drugem, ki mi ne gre v račun.«

»Jaz mislim seveda na razne stvari, saj sploh še ne vem točno za kaj gre? Moja glava je pa popolnoma v tej zadevi in ko bom točno vedel vse, sem prepričan, da bom prenesel v vašo stvar vse svoje misli in sposobnosti.«

»Odločila sem, da bom še malo počakala in vam ni potrebno sedaj potovati.«

»Kaj se je pa zopet zgodilo?« je protestiral Cahn.

»Nič važnega, samo Ivan ni za to stvar primerna oseba.«

»To je lepo,« sem rekel. »Cele tedne in mesece smo izgubili, da pridemo do te točke in sedaj bomo izgubili še toliko, da dalje ničesar več ne ukrenemo. Za kaj me pa držite? Za tepca?«

»Ne, nasprotnó. Če se odločite, da greste z nami, da živite blizu nas, da ne greste k nikomur, predno vsa stvar ni končana, je še mogoče, da se bomo sporazumeli.«

»Je to vaš ultimat?« sem jo vprašal pikro.

»Da, to je točno. Z vašo glavo v Hintzerstrasse, pri svoji Francozinji, vi ne bi nikdar riskirali enega nohta!«

»Oh, taka je stvar?! Torej je treba še nekaj riskirati?« Itak sem že izgubil, torej je bila nervoza na moji strani.

»Pri vsaki kupčiji se mora riskirati,« je mirno rekla Agnes.

»Kakor na primer?« sem hotel vedeti.

»Vi veste sam mnogo več, nego bi radi priznali. Ne bomo razpravljali o tem. Kakor sem rekla, pustite Dunaj in pojdite z nami ali pa ne moremo delati ničesar skupaj.«

»Pojdite z nami,« je moledoval Cahn. »Skupaj bomo polomili ves svet.«

»Ne, ne bomo ga. Ne maram pristopiti k vaši bandi, niti želim, da se z mojo pomočjo slična ustanovi v Evropi. Raje izgubim svoj denar takoj sedaj-le in tako ne bom več mislil na to.«

Taka zveza z njim je bila nemogoča!

Kaj sta nameravala? Kakšna je bila ta kupčija, da sta zahtevala od mene, da se jima pridružim, kakor da smo šli na kako ekspedicijo? Najbrže sta se bala, da bi jaz govoril s kom o njiju poslih in hotela sta, da me kontrolirata na vsakem koraku. Ne, nisem bil pripravljen, da prodam svojo svobodo, niti za cel milijon dolarjev.

Dolgo smo molčali vsi, potem je Cahn skočil na noge.

»Izgubili ste ga že zdavnaj.«

Pozabil sem že, kakšno zvezo je to imelo z našim prejšnjim razgovorom, zato sem ga vprašal:

»Kaj sem izgubil?«

»Ostanek vašega denarja. Pojdite k vragu in on vam ga bo izplačal. Dobili ste že tako in tako preveč...«

Torej Agnes ga je imela popolnoma pod kontrolo in bil je na njeni strani. Najbrže ji je celo povedal, kaj sem mu bil predložil?

»Imel sem ta občutek že zdavnaj,« sem odgovoril tako mirno kakor mogoče. Gledal sem v Agnes, ki je izdržala moj pogled.

»Pojdimo!« je rekla.

Cahn je plačal svoje, jaz sem gledal skozi okno kavarne in bilo mi je nemogoče, da zberem vse dogodke, ki so pripeljali moj voz do tega trenutka. Ali sem res bil tak tepec, da nisem mogel videti že v začetku, za kaj gre, ali sta pa ona bila tako dovršena mojstra?

Odšla sta. Nisem se niti obrnil za njima... Videl sem ju, kako sta šla čez cesto in poklicala taksi. Avtomobil ju je odpeljal. Mislil sem, da ju ne bom nikdar več videl.

XXV.

Nekaj časa pozneje . . . Poskušal sem nadomestiti čas, ki sem ga izgubil in pripravljaj sem se, da se vrnem v London. Moja žena je bila preskrbljena. Ker je imela francoski potni list, je nihče ni nadlegoval. Policiji sem pojasnil, kako sva bila poročena v Angliji in da je po angleških zakonih ona moja žena, da pa Francozi to ne priznavajo in da je bila za njih še vedno neporočena. Ker nisem bil siguren, kako je bilo s temi stvarmi v Jugoslaviji, sem smatral za najbolje, da ona ostane Francozinja, dokler ne rešimo cele komedije z zakoni raznih držav. Policijski komisar, ki je pregledal najine dokumente, je izjavil, da se njih ne tičejo razni zakoni, ker se oni ne bodo vmešavali v spore te vrste, temveč, da priznavajo pri tujcih samo potne liste. Ker sva oba bila tujca na Dunaju, sva za njih bila neporočena, moja žena Francozinja in jaz Jugoslovan. Pred oblastmi na Dunaju je torej moja žena bila prisiljena izdajati se za neporočeno, kakor se je glasil njen potni list. Te oblasti so pa rekle, da ni-

majo nič proti temu, če se ona smatra za mojo ženo in če živi z menoj, ali pa sama.

Uredil sem moja družabništva pri nekih dunajskih tvrdkah, tako da je bilo dovolj rednih dohodkov na razpolago, vsaj dokler se ne bi vrnil na Dunaj. Tako nisem niti ene solze potočil za onimi 5.400 dolarji, ki sem jih izgubil z Agnes in Cahnom samo zato, ker nisem hotel »z dušo in telesom« v njiju kupčije, kakor sta to trdila. Da bi ju dajal odvetnikom in sodiščem, se ne bi izplačalo. Bil sem prepričan, da bom s svojimi patenti v kratkem dosegel večje uspehe in več kot dovolj, da se bom lahko smejal vsej zadevi Cahn & Tufverson in Co. . .

Vedno sem znal izgubiti prav tako lahko kakor napraviti dobiček, zato sem na Cahna in Agnes že skoraj popolnoma pozabil, ko sem dobil pismo, pisano na stroj, nepodpisano. Takoj me je spominjalo na Agnes in njena pisma iz Amerike v London. V resnici je bilo pismo njeno.

»Dragi moj.

Nikdar si nisva rekla zbogom; mislim, da si nikdar ne bova . . . Kot se gotovo spominjate, sva bila poročena v oni mali cerkvi Okoli vogla v New Yorku. Ko sem sedaj točno preštudirala svojo situacijo, sem se odločila za to, da ostanem na Dunaju, ali pa bom šla v Jugo-

slavijo. Ostati tu ali iti v Jugoslavijo pa najbolje morem kot Vaša žena. V Vašem poslaništvu so mi rekli, da rabim Vaš podpis, da dobim potni list kot Vaša žena, ker drugače ne morem potovati. (Resnične balkanske navade! Ali vaše žene nimajo nobenih pravic?!) Tako, moj dragi mož, moj gospodar in mojster, ali ste tako dobri, da uredite to zadevo? Med tem časom bi Vam pa svetovala, da pošljete svojo lepo Parižanko nazaj v London, ali vsaj v Pariz, ker bilo bi malo nenavadno živeti z dvema ženama v istem mestu. Zares, meni je to vseeno, samo ne vem, kako bodo oblasti gledale na to, kaj mislite?

Jaz sem žena-kavalir in sem pripravljena plačati Mlle F. vsako paro, ki jo je potrošila za svoje najnovejše ljubavno gnezdo, seveda točno po računih.

Zapomnite si, dragi moj, da močni vedno zmagajo in da nima smisla, da se me branite, kot ste se branili naše milijonske kupčije. Ta milijon Vam bom še enkrat prinesla kot doto. Kaj pravite?

John je pijan vsak dan in odločila sem se, da ga bom zapustila.

Odgovorite mi takoj na Poste Restante, glavna pošta Dunaj, pod A. C. T.«

Torej tu smo bili... Mislil sem dolgo in mislil sem trdo. Nekaj podobnega ne bi nikdar pričakoval od Agnes. Ali je bila v težkem položaju in hotela se je iznebiti Cahna in začeti novo življenje z otrokom? Koliko resnice je bilo v pismu? Ali sta se oba zmenila, da me izsiljujeta? Moral sem odgovoriti in to takoj, drugače bi si lahko mislila, da sem se je bal. Toda, kaj naj odgovorim?

Končno sem se odločil in napisal sem:

»Nosil bom vse posledice radi one neumnosti, ki sem jo napravil, ko sem se navidezno z Vami poročil, toda ne dam se Vam niti izsiljevati, niti se Vas bojim. Bili ste moj odvetnik in izjavili ste, da sem bil neporočen, ker je bila moja angleška poroka neveljavna izven Anglije. Lahko vam dokažem, da so Francozi istega mnjenja in da moja žena tudi pri njih ni priznana kot taka. Tako boste našli zelo malo gradiva, na katerem bi lahko sezidali kakšno neumnost. Seveda še manje Vam bo pa uspelo trditi, da sem pogazil gotove zakone, ker sem Vas poročil, in še slabše bo pa šlo, če boste hoteli trditi, da ste moja žena, ker po naši pogodbi Vi to nikdar bili niste. Če smatrate to za pametno, pojdite dalje po tej poti, samo jamčim vam, da nikdar ne boste dobili jugo-

slovanskega potnega lista, niti ne boste mogli napraviti mi kakršnekoli komedije tukaj v Avstriji, Angliji ali Jugoslaviji.

Ako želite komedij, napravil Vam jih bom polno in če hočete dati znak za začetek, lahko začnemo takoj!

Dasi se Vi bojite podpisati se, se jaz polno podpisujem

Ivan Poderžaj.«

Dobil sem še eno pismo, v katerem me je prosila, naj pridem v neko restavracijo v centru. Odklonil sem in sploh nisem šel. Potem sem dobil še eno pismo, v katerem mi je pisala, da sem bil najbrže na potu ali pa bolan in potem me je prosila, da se dobiva na nekem drugem kraju takoj, ker je vprašanje življenja in smrti. Nisem šel.

V trdovratnosti sem bil vedno mojster...

Istega dne zvečer me je poklicala na telefon. Prosil sem jo, naj bo kratka, prezrl sem njen pozdrav.

»Nimate niti srca, niti obzira do nikogar drugega, kot za samega sebe,« mi je rekla.

»To zato, ker se vas ne bojim?«

»Mene se ni treba bati. Jaz ne delam ničesar proti vam, Ivan.«

»Seveda delate. Vaša pisma so dokaz, da vsaj želite začeti.«

»Pisala sem vam samo zato, ker je Johnova žena na Dunaju in hotela sem, da naju vidi skupaj. Poročila sva se navidezno, da bi imeli mir pred njo in sedaj ji je treba dokazati, da je vse to tako, kot si ona misli, drugače bo zopet začela komedije.«

Njen glas je bil proseč, toda ostal sem trd.

»Hoteli ste mir, vsaj tako ste očitno mislili.«

»Da, tako sem rekla, ali ne?«

»Ne, vi tako ne govorite. Vi pravite, da smo mi hoteli mir pred gospo Cahnovo. Jaz nisem zahteval ničesar od gospe Cahnove. Saj jo še poznal nisem!«

»Vi režete lase po dolgem na tanke niti...«

»In se dobro počutim pri tem.«

Nisem ji hotel pokazati niti za najboljšega konja v turškem cesarstvu, da sem silno želel, da se sestanem z gospo Cahnovo.

»Dobro,« mi je odgovorila. »Jaz in John sva želela mir pred Mrs. Cahnovo in vi ste nama pomagali, da sva ga našla. Ali vas to zadovoljuje?«

Popuščala je na vsej črti...

»To je dovoljno. Ne bi maral, da nekdo, ki posluša najin razgovor kot priča, misli nekaj, kar ni bilo. Kaj pa pride sedaj?«

»Prihodnje je, da morate priti z nami skupaj, da naju gospa Cahnova vidi. Odkar sem poročena, izgleda, da si želi samo, kako bi skrbela za mojo srečo.«

»In vi ji to ne dopuščate?«

»Ona naj se briga za svoje stvari. Vse, kar si želim, je, da me pusti na miru. Ali mi hočete pomagati, ali ste pa jezen na mene?«

»Jaz sem jezen na vas, bolj kot si morete misliti, toda hočem vam pomagati v toliko, da bo gospa Cahnova videla, da niste interesirani na njenem možu in da ji ga ne boste za vedno odpeljali. Je to dovolj?«

»To je dobro. Ne pozabite, za gospo Cahnovo midva živiva v Badenu pri Dunaju in za ostalo boudite diplomat. Vem, da ste mojster v tem.«

»Bom poskusil.«

»Pojasnila vam bom pisma, ko se bova prihodnjič sestala. Nikar ne sodite poprej, ker vam nisem še vsega povedala. Hočete?«

»Vse skupaj mi je uganka. Dajete mi malo priložnosti za presojo, braniti se pa le moram, ko čutim, da udarci padajo...«

Govorila sva še nekaj vsakodnevnih besed predno sva zaprla telefon. Bil sem prepričan, da Agnes ni imela pojma, kako hvaležen sem ji bil, da mi je poslala gospo Cahnovo na izpraševanje, kot sem si to zamislil. Sedaj, sem si mislil, bom mogel iti malo globlje v to afero. V mojem srcu sem pozabil na svoj denar, ki sta mi ga ostala dolžna, toda nisem mogel pozabiti, da sem mogoče izgubil priložnost, da z eno dobro kupčijo postanem bogat...

XXVI.

Mrs. Cahnova, ali kakorkoli je že bilo njeno ime, je bila gospa srednjih let. Cahn jo je moral poznati že zelo dolgo in bila sta deloma ločena iz meni neznanih vzrokov. Morala je biti zelo bogata, ali je bil pa Cahn bogat, ko je bil mlajši. Na vsak način je uživala življenje in sladkosti žene, ki je ločena od bogatega Američana.

Bila je zelo prijazna, ni kazala nikakršne tuge, niti interesa za svojega moža Johna, ki je bil mnogo mlajši in ki — kakor mi je povedala Agnes — ni niti hotel priti blizu.

Kako je vedno vedela, kje je Agnes in kako sta se sestali, je bila zopet ena od Agnesinih misterij. Ena več ali ena manj je bilo vseeno pri njej

Agnes je bila oblečena v najboljšem, kar so dunajski krojači zmogli. Vzela me je pod roko in tako sva dostojanstveno šla k mizi gospe Cahnove kot dva zaljubljena golobčka. Veselila me je vsa komedija, ker sem si obetal mnogo interesantnih stvari. Bilo je dobro, da je Agnes imela rokavice na rokah,

ker, če so se bile sestale že v New Yorku po najini poroki, bi gospa Cahnova lahko videla, da je manjkal na Agnesinem prstu moj poročni prstan iz platine. Nosila je nekaj, kar ji je dal Cahn, mojega mi je pa vrnila že v New Yorku.

»Tako sem srečna, da smo se sestali, dragi moj gospod, mi je rekla gospa Cahnova. »Tako malo je na svetu interesantnih ljudi, da mi je taka sprememba v resnici cela slovesnost.«

»Laskate mi, Madame, ali pa mogoče hočete čestitati Agnesi na njeni sijajni izbiri?«

»Ne, rekla sem, kar mislim. Čestitala bom Agnes šele, ko bo rojeno njeno prvo dete. Sirota Tufy,* imeti otroke v njeni starosti, to ni šala,« mi je odgovorila.

Pogledal sem jo debelo in ocenil sem, da je morala imeti sama precejkušenj v tem. Kajti, če je bila mati otroku, ki je bil star šele 4 leta, potem je sama dovolj vedela. Zato sem rekel:

»Morate poznati te stvari najboljše. Šli ste skozi vse in jaz upam, da bo Agnes imela istotoliko poguma kot ste ga imeli vi.«

»Kot sem imela jaz česa?« je skoraj skočila pokoncu mala gospa. »Ali hočete reči, da mislite, da sem jaz rodila kakšnega otroka?«

* Kakor so jo klicali v New Yorku v intimnih krogih.

Pogledal sem Agnes, ki je postala bleda ko apno. Mislil sem, da bo vsak trenutek padla s stola.

Pomagali smo ji z vodo in jaz sem ji ponudil, da jo odpeljem na svež zrak. V prvem trenutku si nisem mogel misliti, kaj se ji je zgodilo tako nenadno in bil sem res zelo prijazen z njo. Hotela je ostati, toda gospa Cahnova je še vedno ponavljala:

»Mislite, da sem jaz bila mati! No, to je pa res zanimivo. Agnes, vi morati iti ven, da se nadihate malo svežega zraka. V vašem položaju...«

Agnes je končno prosila, da jo peljem ven in Mrs. Cahnova mi je namežiknila, kakor da ve, kaj je vzrok njeni slabosti.

»Javita mi se oba kmalu in pazite na sebe, Agnes draga! V vašem položaju...«

Delal sem vse avtomatično. Tisti veliki zid, ki je bil postavljen okoli Agnes in Cahn in njiju misterije, je počasi začel pokati... Imel sem samo eno misel:

»Otrok, ono dekletce, ki sta ga Cahn in Agnes vzela iz Amerike, ni bil otrok gospe Cahnove...!«

To dejstvo je kompliciralo vso zadevo. Nikdar si niti v sanjah nisem mislil kaj takega. Prej sem pričakoval neprijetnosti s strani otrokove matere.

Šla sva okoli Ringa do mestnega parka. Čutil sem Agnesin pogled na meni že parkrat, toda nisem je mogel niti pogledati. Zakaj mi je toliko lagala? Kaj

je bilo s tem dekletcem? Poskušal sem misliti in nisem pričakoval nobenih pojasnil od Agnes. Ona ni bila otrokova mati, ker to mi je bila povedala že v New Yorku. Kaj je torej bilo? Zanimalo me je, da pogledam malo globlje v to razpoklino na zidu njene skrivnosti, toda po onih pismih, ki mi jih je pisala in kjer je zahtevala, da jo priznam za svojo ženo, nisem hotel imeti nobenega opravka z njo.

Dospela sva v park in pri neki prazni klopi sem se odkril, pripognil sem se malo za pozdrav in rekel:

»Izvršil sem svojo stran pogodbe, Želim, da tudi vi storite vsaj toliko. Zbogom.«

»Nikar ne idite,« je prosila Agnes. »Še ne! Dovolite mi, da vam pojasnim.«

»Ni ničesar na svetu, kar bi jaz hotel, da mi vi pojasnite.«

»Prosim vas, Ivan, dajte mi eno samo priliko!«

»Za kaj?«

»Da pojasnim.«

Optimist vedno išče dobro v ljudeh; ko najde slabo, še vedno sprejme dobro pojasnilo za slabo stvar.

»Dobro. Začnite,« sem ji rekel. »Kaj pa sploh morete reči?«

»Tole; ne jezite se na mene, prosim vas. Vi ste moj edini prijatelj na vsem svetu. Ljudje se delajo, da so prijatelji, toda redko so v resnici. Vi ste sto-

rili za mene več kot vsi drugi ljudje skupaj, torej nikar ne pojdite proč, dokler vam nisem pojasnila svojega postopka, dokler se nisva sporazumela.«

»Nimava se o čem sporazumevati, Agnes. S pretevezami ste me pripravili do one poroke in sedaj zahtevate neke pravice, katerih nikdar imeli niste. Lagali ste mi o onem otroku in deklica sploh ni Cahnova. Govorili ste mi, da ste nosna in tudi to ni resnica, to sem prepričan! Igrali ste se z mojo dobroto in z mojo mehkobnostjo do zadnje možne sence! Kaj pa še hočete? Da skrbim za vas in za nekega otroka, za katerega sploh ne vem, odkod ste ga dobili? Vsaj o tem bi mi lahko povedali resnico! Čigava pa je ona mala? Vaša in čigava še?«

Nekaj časa je molčala, potem pa je začela jokati na ves glas. Tam v parku, v mestnem parku na Dunaju...

Ljudje, ki so šli mimo, so začeli delati opazke in so šli naprej, toda Agnes ni nehala... Jokala je in celo telo se ji je treslo v krčih solza. Odklonila je moj robec, ko je njen postal popolnoma moker, dokler ji nisem s silo vzel njenega in ji vsilil svojega. Sedel sem tam in prenašal poglede in opazke mimo-idočih, ki so postajali bolj in bolj srditi...

Ali ste že kdaj poskusili, da je na vaši strani ženska jokala in da ste se delali nedolžnega? Če ne, nikar nikdar ne poskušajte!

Moral sem hitro odvesti Agnes od te klopi, če ne bi se kaj zgodilo. Ljudi je bilo več in več in začeli so mi groziti...

Svet sodi po sebi. Kar so videli, je bila lepo oblečena dama in mlad gospod. Razume se, da je ona jokala, ker sem jo jaz zapustil! Tako sodi svet. Saj to je edino, kar bi oni mogli misliti, edino, kar bi oni smatrali za možno...

Bilo je težko iti skozi to množico z jokajočo žensko pod roko...

V taksiju sem jo vprašal, kam hoče, da jo odpeljem. Dala je neki naslov v Hietzingu. Oba sva molčala, toda še predno smo dospeli do danega naslova, se je Agnes zbrala, uredila je lase in očala ter se je sveže napudrala.

Izstopila sva iz avtomobila; plačal sem. Agnes je čakala pri vrtnih vratih na mene. Brez njenega dovoljenja in brez vprašanja sem jo spremil skozi vrt neke male vile, ki je izgledala v pritličju zaprta; samo v prvem nadstropju so bile žaluzije dvignjene.

Ko smo prispeli do vrat, se je Agnes obrnila k meni in me nekaj časa gledala, ne da bi rekla besedice. Tako sva stala tam nekaj trenutkov. Morala se je boriti s seboj, ali bi me pustila notri ali ne, toda jaz sem bil odločen, da bom šel v to hišo, četudi bi moral iti notri s silo. Hotel sem že enkrat zvedeti, v kakšnih težavah je bila Agnes in če bi odklonila

mojo pomoč še takrat, se jaz ne bi nikdar več brigal za njo. Vedel sem, da moram pokazati Agnesi odločnost, drugače bo zopet začela kolebati.

Vljudno sem jo porinil na stran in pritisnil na zvonec. Ostal sem v takem položaju, ki mi je dovolil vstopiti v hišo, tudi če bi mi kdo to hotel preprečiti, toda Agnes ni storila ničesar, kar bi tudi od daleč bilo podobno kakemu odporu. Vzela me je pod roko in tako sva skupaj čakala...

XXVII.

Neka stara žena nama je odprla vrata. Ni spregovorila nobene besede, tako da nisem vedel, ali je Nemka ali kaj drugega, toda pogledala me je na način, ki je internacionalen v svoji obliki: iznenađenje, mešano z radovednostjo in formirano z nezaupljivostjo.

Agnes me je odvedla v mal salon in prosila me je, da potrpim par minut, da se bo preoblekla. Izginila je za zaveso, ki je zakrivala vrata do sosednje sobe.

Sam sem ogledoval okoli in nisem mogel videti ničesar nenavadnega. Najbrže je najela opremljene sobe, ker se ni videlo nikjer nobenega luksuza, niti ameriškega, čeprav je vse bilo lepo postavljeno.

Bil je že 12. juni. Odločil sem se, da bom odpotoval z Dunaja 15-tega. Vsa afera z Agnes mi je bila neprijetna in rad bi dal ne vem kaj, da bi ne bil prisoten to popoldne z gospo Cahnovu. Sedaj sem bil prepričan, da bodo nastale kakšne neprijetnosti in težko sem mogel misliti na to, da bo Agnes

sploh dovolila, da ji pomagam ali da jo izpeljem iz težav. Bil sem pa že preveč notri, da ne bi imel nobenih pravic, vmešati se v njene zadeve.

Ko sem tako sedel in premišljeval, sem slišal glas nekega otroka. Vrata za zaveso so se odprla, zato sem slišal ta glas. Potem je vstopila Agnes.

»Žal mi je, da sem vas pustila čakati tako dolgo.«

Bila je zopet pri sebi. Samo oči so še dokazovale napore popoldneva.

»Imate otroka tukaj?« sem jo vprašal, samo da nekaj rečem.

Bilo je pa to vprašanje, ki ga je Agnes najmanje pričakovala. Zamrmrala je nekaj, kar sploh nisem mogel razumeti.

Prijel sem jo za obe roki, gledal ji v oči ter rekel:

»To je zadnji trenutek, da mi poveste vse. Če vam morem pomagati, pomagal vam bom brez ozira na to, kar se je do sedaj zgodilo, toda morate biti odkritosrčni in povedati mi morate vse, ali pa se bova ločila za vedno.«

»Dobro. Pripravila bom vse dokumente za jutri. Lahko pridete in pregledate vse, kar imam, da preценite situacijo. Če boste mislili, da je mogoče še kaj storiti, bomo napravili tako, če boste pa v nasprotnem slučaju mislili, da je vse izgubljeno, si bom oprala svoje roke nad vso zadevo in potem vas bom prosila, da mi pomagate odstopiti od cele zadeve.«

»Zakaj naj bi pa čakali do jutri?«

»John ima nekaj papirjev in nocoj jih bom zahtevala od njega. Potem moram imeti eno celo popoldne samo za naju, da se vse pojasni in dobro preštudira. Kje se pa lahko dobiva?«

»Mislim, da bi prišel sem?«

»Ne, če malo premislim, nisem sigurna, da bova v miru tukaj.«

»To je zadnja rešitev, je-li? Ne boste več menjali?«

»To je zadnje,« mi je rekla zelo energično. »Ničesar na svetu bi ne moglo spremeniti te odločitve.«

»To je prava beseda! Oh, še nekaj. Ljudje v Ameriki so vas popolnoma izgubili. Ali jim sploh ne pišete?«

»Ne, nisem jim pisala ves čas. Jutri vam bom pojasnila zakaj. Je bilo popolnoma nemogoče.«

»Neki novinarji so zahtevali vaš naslov; kaj pa je?«

Malo je prebledela.

»Ali so zahtevali samo naslov?«

»Kje ste, bi jih zanimalo. Nisem jim rekel ničesar, ker nisem imel vašega dovoljenja.«

»Najbrže so radovedni. Vedo, da sem se poročila z nekim Avstrijcem in mogoče je kdo kaj sklepetal, da sem na Dunaju, sedaj jih pa zanima moje življenje. Američani, saj veste...«

Dal sem ji vso pošto, ki je prišla za njo, toda pri Cook-u so zadnje čase odklonili, da mi izročijo pošto, če je bila naslovljena na njeno deklinško ime.

»Pri Cook-u je še nekaj pisem za vas.«

»John jih bo že dobil.«

»Kaj pa naj rečem, če me bodo novinarji zopet nadlegovali?«

»Da ne veste mojega naslova. Za ostalo recite, da se vas ničesar ne tiče.«

»Dobro. Kje je pa Mr. Cahn?«

»Po vsem Dunaju.«

»Zakaj ste se mi pa lagali zaradi tega otroka? Kaj je na stvari v resnici?«

Vprašal sem jo tako hitro, da se je iznenadila. Naredila jè nervozen gib z ramami in potem je odgovorila:

»Jutri, prosim. Da vidim... Pridite v restavracijo Park Hotela na kosilo in tam boste dobili vso storijo. Potem bova odločila, kaj naredimo. Jaz sem izigrala vse svoje karte in igra je skoraj izgubljena. Mogoče boste vi imeli kašno novo idejo, kdo ve? Toda jaz sem pri kraju...«

»Lahko bi imeli več zaupanja v mene.«

»Po naravi in po mojem poklicu kot odvetnica, nimam zaupanja v nikogar. Radi tega sem dobra odvetnica — tako vsaj pravijo. Oprostili mi boste, ko boste zvedeli vse. Ker nisem mogla postopati

drugače, bi lahko bili vi malo bolj obzirni z menoj že sedaj...«

Prijela me je za roko in njene oči so iskale zaupanja.

»Toliko ste se igrali z menoj, da ne vem, kako bi mogel priti zopet do zaupanja v vas, predno ne dobim tehtnih razlogov za vse, kar ste do sedaj napravili.«

Bilo mi je težko ostati trd z njo.

»Pozabite Ivan, za trenutek, hočete? Naredila sem vse kar sem mogla, samo da bi se vedno z vami razumela, toda ker sem morala poslušati tudi Johna, poleg vseh teh komplikacij naše kupčije, sem se znašla v sredini in nekaj časa sem res uravnovešala vso stvar, dokler ni skoraj vse propadlo. Verjemite mi, da nisem mislila, kar sem pisala o potnem listu. Hotela sem vas še enkrat videti, govoriti z vami, poskušati, da vso zadevo uredim z vašo pomočjo. Vi ste tako drugačni kot smo mi Američani in zato sem najbrže vse pokvarila. Kjer bi se Američan ujezil, se vi smejete in kjer bi se Američan smejal, vi skočite pokoncu, kot da vas je gad pičil. Vsa nesreča je prišla od tega, ker sem imela ta posel na vratu in vas pa sploh še danes dobro ne razumem...«

Odšla je, da mi prinese čaj in kadar so se vrata odprla, sem slišal otroški glas.

»Ali lahko vidim tega famoznega otroka?« sem jo vprašal. »Imam rad otroke, vi veste...«

»Seveda ga lahko vidite, tega škrateljčka, takoj ko bo dobila svojo kopelj. Jo bom že prinesla v sobo. Hm, famozni otrok! Več kot to! Počakajte, da slišite vse...«

Pila sva čaj in bila sva kot stara prijatelja. Seveda je moj optimizem bil zopet na delu! Agnes je pripovedovala, kako je ljubila tega otroka, in da ga za nič na svetu ne bi pustila od sebe. Toda... Videlo se ji je, da jo je skrbelo, da otroka ne izgubi...

Kaj jo je vezalo do njega?

Oprostil sem se za kratek čas in odšel iz sobe. Ko sem se vračal, sem se zmotil v vratih in namesto, da bi odprl sobo, v kateri me je čakala Agnes, sem odprl kopalnico...

In tam je bila nadloga vseh nadlog! Ona stara žena, ki nama je bila odprla hišna vrata, je brisala malo punčko in v zaposlenosti me sploh ni opazila.

Dekletce je bilo lepo in zdravo, s precej dolgimi svetlimi kodri. Igralo se je z lasmi stare žene in smejala, kadar ga je žena malo požgečkala. Skakalo je gori in doli, kakor opice v kletkah, srečno in zadovoljno...

Vedno sem imel rad otroke in ko sem ga videl, sem nehote čakal in gledal. Dekletce me je opazilo, ko je gledalo preko ramen žene in ko sem jaz na-

pravil par mimík, naj bo tiho, se je smejalo na ves glas.

Žena je najbrže čutila, da je nekdo v sobi, obrnila se je okrog in pri tem ji je brisača zdrknila na tla...

Zaustavilo mi je sapo, ker pričakoval sem, da vidim nago malo dekletce, videl sem pa dobro zraslega malega dečka!

Žena ga je hitro zavila v brisačo; tako da se je otrok ustrašil in začel jokati. Zaprl sem vrata in odšel k Agnes.

Gotovo sem izgledal precej čudno, ker me je Agnes takoj vprašala, če mi ni dobro, in kaj se mi je zgodilo.

Ne, ni mi bilo dobro in mnogo se je zgodilo v par trenutkih! To novo iznenadenje me je napadlo. Kaj bo imela Agnes, da mi sedaj pove? Vzela sta otroka iz Amerike, za katerega sta trdila, da je deklica in hči Mrs. Cahnove. V resnici otrok ni bil gospe Cahnove in sploh ni bila deklica! Predstavljal je pa veliko kupčijo, po izpovedih Cahna, če sem stavil dve in dve skupaj...

»Kaj pa mislite tako intenzivno? Ali vam je bolje?« me je vprašala Agnes.

»Sit sem že vsega!« sem zaklical. »Kaj pa pomeni ta nova misterija?! Rekli ste mi, da imate malo, štiri leta staro dekletce, sedaj sem pa videl dečka!«

Agnes je najprej izgledala prestrašena, toda potem se je pomirila in skoraj šepetala mi je:

»Dajte mi vsaj do jutri odloga, prosim vas, Ivan. Pripravila vam bom vso korespondenco, dokumente; dokazala vam bom vse, vse. Vse, kar se je zgodilo do danes, popolnoma vse boste imeli pred seboj. Moramo začeti od začetka in ne od konca... Danes ne morem. Vsak trenutek mi bodo živci odpovedali, prosim vas, imejte malo usmiljenja, vsaj še enkrat...«

Ni poskušala, da mi pojasni, niti me ni vprašala, kako in kje sem bil videl otroka. Bila je zopet odvetnica, ki je zahtevala časa, da pripravi ves slučaj za sodbo... Vedel sem, da bi bilo nesmiselno siliti v njo, torej sva se zmenila za sestanek prihodnjega dne ob dveh popoldne v Park Hotel restavraciji pri Schönbrunnu.

»Hočem vso resnico jutri, Agnes!« sem zahteval hladno, ne da bi jo prosil, da mi pokaže otroka še enkrat.

»Imeli boste jutri vso resnico, prisegam vam! Potem pa kakor Bog da...«

XXVIII.

Tega dne se je mnogo ljudi informiralo za Agnes. Neki novinarji so mi celo pretili:

»Najbolje je, da poveste, kje se ona nahaja ali boste pa imeli strašne komedije.«

Pometal sem jih skozi vrata...

Zvečer je prišel neki ameriški novinar in trdil je, če mu ne dam storijske o Agnesi, kje se je nahajala, kaj je delala, zakaj se je skrivala, kako sva se poročila in zakaj in tako dalje, da bodo njihovi časopisi zahtevali, da se me aretira.

Tudi njega sem ven vrgel.

Prišlo jih je še več. Z vljudnimi sem bil vljuden, predrzne sem pa ven metel; zvedel ni nobeden ničesar.

Stvar je postajala zanimiva. Naenkrat sem bil v sredi senzacije, neke misterije, ki je mučila dva kontinenta; kje je Miss Tufverson? Zakaj se ne pokaže?

Še nikdar v svojem življenju nisem pokvaril kake igre, če sem le mogel pomagati. Tako sem odločil

tudi sedaj, da jaz ne bom silil v Agnes. Kar sama pove, naj pove; jaz nič ne vem in nič me ni brigalo, kjerkoli se je nahajala. Bila je polnoletna; kje in kaj je delala, to je bila njena stvar. Nihče je ni obtoževal kakega zločina, torej nisem bil dolžan, da obesim na cerkvene zvonove, kar sem vedel o nji.

Seveda me je malo skrbelo...

Bil sem prepričan, da mi bo povedala vse, kar je vedela in siguren sem bil, da kot eden najboljših ameriških odvetnikov ne bo dopustila, da se vmeša v kako zadevo, ki bi bila sramotna in protizakonita. Nisem niti od daleč pomislil, da je sploh bilo mogoče, da je šlo za kakšne ilegalne zadeve. Najbrže je bila stvar komplicirana in mogoče jo je vzela v svoje roke, kakor je potrebno zelo pogostokrat v Ameriki, toda poznal sem jo in vedel, da ni bila sposobna, da tvega kaj več kot to.

Moja žena me je vprašala, kaj se je zgodilo. Odgovoril sem ji mirno:

»Miss Tufversonova je eno zaigrala svojim Američanom in sedaj jo iščejo po vsem svetu. Mislijo, da bi jaz lahko povedal, kje se nahaja.«

»Ali ne bi?«

»Tudi če bi vedel, nimam pravice, da kaj izdam brez njenega dovoljenja. Ni zločin, če zapustiš svoje mesto prebivanja in ne pustiš za seboj naslova, niti je zločin, če ne pišeš domov, še manje je pa zločin,

če ne dovoliš, da storije o tvojem življenju tiskajo časopisi vsega sveta.«

»To je drugo,« je rekla moja žena in zamislila se je globoko v svojem naslonjaču. Čez nekaj časa me je zopet vprašala:

»Kaj pa, če je Miss Tufversonova storila nekaj, o čemur ti sploh ne veš? Ali nisi primoran, da poveš vse, kar veš in kje se nahaja?«

»Ako je ona kaj storila in če jo zakon preganja, potem sem dolžan, da pomagam oblasti, ako imajo dokaze, da je v resnici kaj zagrešila. Toda ne verjamem, da je to mogoče pri Miss Tufversonovi. Ona je preveč prebrisan, da bi se spustila v take stvari. In ravno zato moram paziti, da ne napravim ničesar proti njej, za kar bi me lahko nekega dne poklicala na odgovor.«

»Ne moreš nikdar vedeti... Pazi kaj delaš!« me je posvarila.

Na vse pretnje, da bom aretiran itd. sem se šel sprehajat z ženo. Pozneje sva šla v mesto, da vidiva tuje časopise, če so pisali kaj o Miss Tufversonovi ali kaj sličnega. Nisva našla ničesar. Nihče je ni iskal, nihče ni jokalo za kakim štiriletnim dečkom. Ni bilo nobenega škandala, nobene ameriške ločitve. Ničesar ni bilo videti, kar bi potrjevalo vse navale novinarjev na mene in ničesar ni bilo z Miss Tufversonovo.

»Ameriške traparije in reklama,« je odločila moja žena in šla sva domov.

* * *

Naslednji dan, je bil 13. junij. Uredil sem z ženo, da me ne bo pričakovala domov pozno ponoči. Šla je k dentistu in popoldne je napravila malo zabavo samo za dame, tako da sem bil popolnoma prost, da se sestanem z Agnes.

Novinarje sva že pozabila.

Okoli popoldneva je prišel neki moj družabnik in ko sva se razgovarjala o trgovskih zadevah, je služkinja javila dva gospoda, ki sta želela, da me vidita takoj.

»Vprašajte ju, kdo sta in kaj hočeta?« sem ji rekel. Bil sem prepričan, da so me novinarji zopet začeli oblegati.

Preden je pa odšla iz sobe, je že eden teh gospodov prekoračil salon in potisnil služkinjo na stran, tako da si je napravil vhod v knjižnico, kjer smo se nahajali?

»Kdo za vraga, pa mislite da ste vi?« sem ga nahrulil. »Kaj pa hočete?«

Vstopil je še drugi mož in potem sta oba pokazala svoje policijske znake.

»Morava vas prositi, da greste z nama na policijo,« je rekel starejši.

»Zakaj pa?«

»Vam bodo že tam povedali. Ni nič posebnega, samo malo pojasnila.«

»Zakaj pa ne pošljete poziva? Kaj pa mislite, da na ta način prihajate v tuja stanovanja?«

»Prosim vas, ni časa za pojasnjevanje. Morate takoj z nama. Bolje prostovoljno, hočete?«

»Seveda, seveda!« sem se smejal. »Nimam navede, da se tolčem s policijo. Ali so že začeli ti novinarji?«

Spomnil sem se, kaj so mi pretili prejšnjega večera.

Detektiva sta legitimirala tudi mojega prijatelja, ki je sedel kakor udarjen od groma. Pustila sta ga, najbrže jima je izgledal preveč nedolžen...

Kakor sem bil v tem trenutku, ničesar v žepu, brez klobuka, sem šel z detektivoma. Služkinji sem rekel:

»Prišel bom nazaj čez kake pol ure, toda moram takoj zopet ven, če bi me kdo iskal.«

»Gospod se bo takoj vrnil,« je rekel eden detektivov.

• • •

Nikdar se nisem vrnil v to stanovanje... Policija me je držala več dni, potem me je poslala na sodišče, od tam so me vrnil na policijo in zopet so

me poslali na sodišče, kjer sem čakal sedem mesecev, da me pošljejo v Ameriko, čemur se sploh nisem upiral, da, celo odvetnika sem odklonil.

Prav za prav še nisem vedel, kaj naj ukrenem.

Nihče ni razumel mojega obnašanja. Če bi ljudje samo vedeli!

Nisem smel govoriti brez dovoljenja Miss Tufversionove, torej nisem govoril...

Rabili so silo proti meni, zvijače, pretili so mi. Dali so mi dve možnosti: ali da govorim ali pa da grem v zapor. Šel sem v zapor...

Pet let in sedem mesecev je mnogo časa! Čakal sem in trpel, toda govoriti nisem mogel...

Ves čas sem bil v zvezi z Miss Tufversionovo, to je, slišal sem od časa do časa od nje, o nji. To je bil en vzrok za moj molk...

Vse to ni potrebno v tej prvi knjigi, opisal bom to pozneje. Povedal bom, kaj sem slišal in videl, kaj trpel! Dal bom svetu veselja in žalosti ameriških zaporov, ječ; strahote in nade za zidovi Sing Singa, Auburna... In kaj sem vse sčasom zvedel o Miss Tufversionovi, najslavnejši ameriški odvetnici, ki je raje izginila, kot pa da bi izgubila svojo največjo pravdo...

Njena pravda...

Vojna leta 1939 je preprečila moje načrte. Kako bodo končale prihodnje knjige, sam Bog ve. Povedal

bom še nadalje, kar vem in znam in storil bom vse, da se da pravica nedolžnim, zadovoljstvo in rehabilitacijo obtoženim in obsojenim...

* * *

P. S.

KAKOR SEM SE PREPRIČAL, JE BIL OTROK V ROKAH MISS TUF-
VERSONOVE, MALI CHARLES
LINDBERGH, ZA KATEREGA
SE JE TRDILO, DA JE BIL UMOR-
JEN LETA 1932. V DRŽAVI NEW
JERSEY, U. S. A. KER SEM GA VI-
DEL NA LASTNE OČI ŠE 12. JUNI-
JA LETA 1934., SMATRAM ZA
SVOJO DOLŽNOST IZJAVITI SVE-
TU, DA BRUNO RICHARD
HAUPTMANN NI MOGEL BI-
TI MORILEC TEGA OTROKA.

I. I. P.

Pripravlja se

1. 1. Poderžaj:

U imenu zakona!

*Druga knjiga serije: Misterija Tufverson;
nadaljne se bodo pravočasno objavile.*

***Vsaka knjiga popolnoma samostojno delo,
vsaka nova senzacija!!***

**Založba Liberty,
Ljubljana**